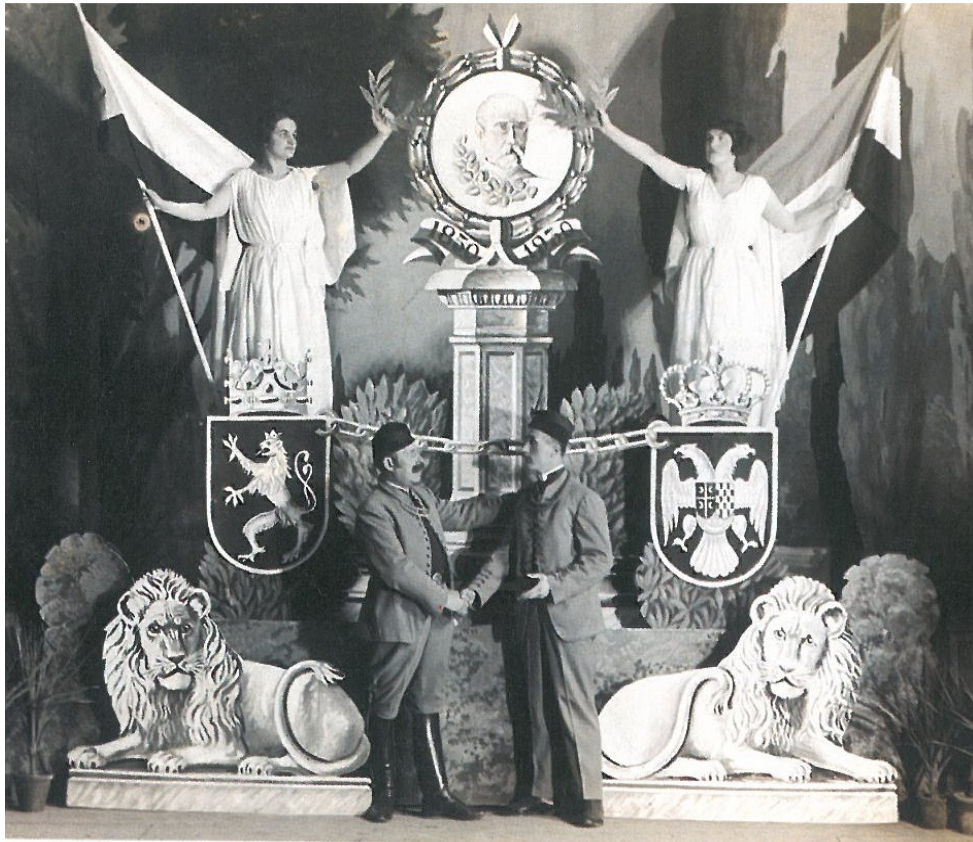

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

CELJSKO SOKOLSTVO SKOZI OČI ČASOPISA NOVA DOBA

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORJA

Žiga Šarman

Marko Zabav

MENTOR

prof. Tomislav Golob

Celje, marec 2014

CELJSKO SOKOLSTVO SKOZI OČI ČASOPISA NOVA DOBA

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorja:

Žiga Šarman, 8. a

Marko Zabav, 8. a

Mentor:

prof. Tomislav Golob

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2014

KAZALO VSEBINE

ZAHVALA	5
1 POVZETEK.....	6
2 UVOD	7
2. 1 CILJI RAZISKOVALNE NALOGE.....	7
2. 2 RAZISKOVALNE METODE	8
2. 3 DOMNEVE	9
3 TEORETIČNORAZISKOVALNI DEL	10
3. 1 ZGODOVINSKI PREGLED TELOVADNEGA DRUŠTVA CELJSKI SOKOL 10	10
3. 1. 1 Vsak začetek je težak.....	10
3. 1. 2 Društvo stopi na domača nemirna tla.....	13
3. 1. 3 Pionirska prva petletka, 1890–1895	14
3. 1. 4 V času 1896–1900 zraste trdnjava Narodni dom.....	18
3. 1. 5 Reorganizacija sokolskega delovanja, 1900–1914, in izgradnja Sokolskega doma	23
3. 1. 6 Nov zagon društva v lastni domovini po 1. svetovni vojni	34
4 RAZISKOVALNI DEL	43
4. 1 CELJSKI SOKOL V ČASOPISU NOVA DOBA	43
4. 1. 1 Leto 1919	43
4. 1. 2 Leto 1920	45
4. 1. 3 Leto 1921	49
4. 1. 4 Leto 1922	52
4. 1. 5 Leto 1923	56
4. 1. 6 Leto 1924	59
4. 1. 7 Leto 1925	60
4. 1. 8 Leto 1926	62
4. 1. 9 Leto 1927	64
4. 1. 10 Leto 1928	65
4. 1. 11 Leto 1929	67
4. 1. 12 Leto 1930	69
4. 1. 13 Leto 1931	72
4. 1. 14 Leto 1932	74

4. 1. 15 Leto 1933	78
4. 1. 16 Leto 1934	80
4. 1. 17 Leto 1935	83
4. 1. 18 Leto 1936	84
4. 1. 19 Leto 1937	86
4. 1. 20 Leto 1938	88
4. 1. 21 Leto 1939	91
4. 1. 21 Leto 1940	96
4. 1. 22 Leto 1941	101
4. 2 INTERVJUJA	102
4. 2. 1 Otroški sokolski spomini hčerke avtorja »Zgodovine Celjskega Sokola 1890–1940« Božene Orožen	102
4. 2. 2 Sokolska naraščajnica Božena Pelikan in njena »nebesa na Zemlji«.....	107
4. 2. 3 Predniki naših učencev so bili tudi Sokoli	113
4. 2. 3. 1 Rado Jenko (29. 3. 1919–2007)	113
4. 2. 3. 2 Ciril Ilovar (19. 6. 1920–8. 8. 1998)	115
4. 2. 3. 3 Josip Jagodič (23. 8. 1876–29. 1. 1968).....	116
4. 2. 3. 4 Franc Krajnc (29. 9. 1899–1974)	116
4. 3 RAZLAGA IN ANALIZA HIPOTEZ	117
5 ZAKLJUČEK	122
6 VIRI IN LITERATURA	123
6. 1 INTERNETNE STRANI.....	124
7 SEZNAM SLIK	125

ZAHVALA

Za podporo in spodbudo pri delu se zahvaljujeva staršem in vsem drugim sorodnikom, ki so nama vedno stali ob strani. Zahvaljujeva se jim za njihovo neumorno voljo in trdno prepričanje, da bova nalogo uspešno dokončala, še posebej v trenutkih, ko sva že mislila, da nama zaradi obilice dela ne bo uspelo.

Zahvaljujeva se najinemu mentorju, gospodu Golobu, ki nama je znal pokazati pravo smer raziskovanja in pravo pot skozi množico gradiva. Zahvaljujeva se mu tudi za vztrajno pomoč in pravo usmerjanje na poti pri izdelavi raziskovalne naloge.

Zahvalo izrekava našim učencem na šoli, ki so nama dovolili, da uporabiva fotografije njihovih prednikov iz zasebnih zbirk ter osebne podatke, in vsem ostalim, ki so se potrudili in izpolnili anketo.

Posebna zahvala gre ustvarjalcem projekta Digitalna knjižnica Slovenije, ki so delovali pod okriljem Osrednje knjižnice Celje. Z objavo virov na internetnih straneh so nama omogočili veliko lažjo in hitrejšo izdelavo raziskovalne naloge.

Morava se zahvaliti delavcem Osrednje knjižnice v Celju in Zgodovinskega arhiva Celje, ki so nama pomagali izbrati pravo gradivo in nama omogočili iskanje po zgodovinskih fondih.

Zahvaljujeva se intervjuvankama, gospe Boženi Orožen in gospe Boženi Pelikan, ki sta pristali na intervju, nama prijazno odgovorili na vsa zastavljena vprašanja in nama s tem pomagali pri širjenju najinih obzorij. Obe gospe sta prijazno odstopili tudi ostalo literaturo in fotografije, ki sva jih nekatere tudi prvič objavila.

Posebej se morava zahvaliti gospe Gabrijeli Sotler, ki je lektorirala najino raziskovalno nalogo in nama pomagala odpraviti slovnične napake.

Brez gospoda Petra Čanjija bi težko razbrala nekatere koristne podatke v češkem jeziku.

Zahvaljujeva se vsem starejšim članom Sokola, ki so nama služili za navdih, ter so botrovali najini izbiri teme. Bili so nama za vzor, kako se boriti za narodnostne pravice, hkrati sva želela širši javnosti predstaviti njihove odlične športne dosežke ter osvetliti, kako so včasih udeleženi zdrav duh v zdravem telesu.

1 POVZETEK

V 60-ih letih 19. stoletja so Čehi v želji po narodni ohranitvi in krepitvi zdravega slovanskega telesa in duha ustanovili sokolsko gibanje. Večstoletna germanska nadvlada je k sodelovanju privabila tudi ostale slovanske brate in sestre. V Pragi so prirejali vsesokolske zlete od leta 1882 do 1948, ponovno so jih oživili leta 1994. Zanjega, petnajstega, so organizirali leta 2012.

Celjski Sokol je vzniknil leta 1890 v takrat precej močni nemški trdnjavi. Neizmeren boj z oblastmi, želja po preživetju, krepitev telesa in buditev narodne zavesti med člani Sokola in ljudmi, kjer so prirejali telovadbo, narodne govore, veselice, pohode, je krepilo željo po svobodi v lastni državi. Sokoli so poleg telovadbe vključevali kolesarstvo, atletiko, plavanje, smučanje, streljanje ter glasbene in gledališke prireditve, ki so jih začinili z igranjem tamburašev, godbami in petjem narodnih pesmi. Narodni dom je leta 1897 postal pribežališče Slovencev v Celju, pribežališče telovadcev pa leta 1910 zgrajeni Sokolski dom v Gaberju. 1. svetovna vojna je prekinila delovanje društva in leta 1910 ustanovljene Celjske sokolske župe.

Sokolsko organizacijo je vodila Slovenska sokolska zveza, v kateri je bila tudi Celjska sokolska župa, v tej Celjsko sokolsko okrožje, najnižje so bila sokolska društva in čete. Z ustanovitvijo Sokolske zveze SHS v Novem Sadu 1919 je bila prva ukinjena. Celjski Sokol se je leta 1922 preimenoval v Sokolsko društvo Celje, ki se je leta 1937 razdelilo na Sokolsko društvo Celje matica in Sokolsko društvo Celje I. Leta 1929 je bil ustanovljen Sokol Kraljevine Jugoslavije. Takrat se je Celjska sokolska župa preimenovala v Sokolsko župo Celje. Leta 1932 je štela čez 11 000 pripadnikov.

Sokolsko telovadbo so gojili moški in ženske ter njihov podmladek. Nastopali so na medruštvenih, medžupnih in tudi mednarodnih tekmovanjih, kjer so posamezno in skupinsko dosegali opazne rezultate.

Zgodovino narodno usmerjenega Celjskega Sokola je do 1. svetovne vojne opisal Janko Orožen, obdobje po njej do 2. svetovne vojne povzema liberalni časopis Nova doba.

Nekaj učencev III. osnovne šole Celje je dalo svoj prispevek k neizbrisnemu spominu svojih sokolskih pradedov, izbrskali so podatke, spomine in fotografije.

Živi priči sokolstva, Božena Pelikan in Božena Orožen, sta zakladnici spominov iz tistih časov.

2 UVOD

2.1 CILJI RAZISKOVALNE NALOGE

Cilj najine raziskovalne naloge je bil raziskati vlogo in pomen ustanovitve prvega slovenskega telovadnega društva v Celju, čeprav ni bilo prvo na Štajerskem. Sledila sva ustanovitvi društva, spremljala njegov boj za nacionalne pravice do prve svetovne vojne, ko je bilo društvo prepovedano. Preučila sva njegovo ponovno rojstvo v prvi jugoslovanski skupni državi po razpadu Avstro-Ogrske do nemške okupacije na slovenskih tleh. Spremljala sva tudi društveno delovanje, zabeležila najpomembnejše zlete doma in v tujini. Zanimali so naju telovadba, športni dosežki, organizacija ostalih prireditev, s katerimi so si sokoli omogočali tudi gmotno preživetje. Zanimivo je, da veliko športnega orodja uporabljajo tudi danes na gimnastičnih tekmovanjih. Opazovala sva svečana in telovadna oblačila, hkrati pa občudovala narodno zavest tistih, ki niso bili telovadci in so na prireditvah nosili narodne noše kot znak pripadnosti slovenskemu narodu in ostalim Slovanom. Zanimiva je bila tesna navezanost na češki narod, na začetnike sokolstva v svetu in njihovo prijateljevanje z ostalimi Slovani. Vsesokolski zleti na Češkem so bili, tako kot je dejala najina intervjuvanka, nebesa na Zemlji.

V prvem delu sva za osnovo predstavitve sokolstva na Celjskem uporabila predvsem Orožnovo Zgodovino Celjskega Sokola 1890–1940. Nadaljevanje delovanja društva po 1. svetovni vojni je predstavljeno s pomočjo omenjenega dela manj natančno, saj sva v ta namen prelistala časopis Nova doba, ki je izhajal za časa življenja Sokolskega društva Celje od leta 1919 do 1941, ko hkrati s Sokolom premine tudi časopis. Dele zanimivih člankov sva želela ohraniti v identični obliki, zato sva jih dobesedno navedla.

Vsem učencem na šoli sva razdelila anketo, s katero sva želela izvedeti, ali je bil kdo izmed njihovih prednikov aktiven ali pridružen član sokolskih društev. Iskala sva podatke, fotografije in ostale vire. Izmed 400 razdeljenih prošenj sva zasledila uporabno sokolsko zapuščino v štirih primerih.

Ob raziskovanju v Osrednji knjižnici Celje in Zgodovinskem arhivu Celje sva kljub obilici dela s preučevanjem časopisa Nova doba želela zbrati čim več materiala, ki bi nama omogočil pravi zgodovinski pogled v raziskavi.

Najbolj vesela sva bila, ko sva izvedela za živi priči dogajanja v sokolskih časih na Celjskem. Božena Orožen, hčerka velikega celjskega zgodovinarja in brata Celjskega Sokola Janka

Orožna, je bila v tistih časih še otrok, zaupala pa nama je marsikatero zanimivost o Sokolih. Boženo Pelikan večinoma povezujemo zgolj z očetom fotografom Josipom Pelikanom. Bolj malo pa je znano, da je bila aktivna telovadka naraščajnica pri sokolih do 2. svetovne vojne. Bila je tudi udeleženka dveh vsesokolskih zletov v Pragi, leta 1938 in 1948. Z obema sva zapisala intervju.

Zapisano in raziskano sva popestrila z več fotografijami. Iskala sva tudi takšne, ki še niso bile objavljene.

2. 2 RAZISKOVALNE METODE

Pri najini raziskovalni nalogi so bile uporabljene naslednje metode:

- študij razpoložljive strokovne literature v slovenščini in iskanje pomembnih podatkov in fotografij v češki literaturi,
- prebiranje člankov v časopisu Nova doba o sokolskih začetkih v svetu, na Celjskem, v avstro-ogrski in jugoslovanski državi ter o organiziranosti in dejavnosti celjskega društva,
- primerjava zgodovinskih zapisov v strokovni literaturi z zapisi v časopisu Nova doba,
- opisovanje najpomembnejših sokolskih dogodkov v društvu in društvih izven naših meja,
- intervju s hčerko očeta »Zgodovine Celjskega Sokola 1890–1940« Boženo Orožen in hčerko najbolj znanega celjskega fotografa, telovadko Celjskega Sokola, Boženo Pelikan,
- iskanje ostankov sokolske dediščine med predniki učencev III. osnovne šole Celje,
- iskanje zanimivih podatkov na internetnih straneh,
- analiza rezultatov in sinteza ugotovitev.

Slika 1: Intervju z Boženo Orožen (foto: Golob, 2013)

Najino raziskovalno delo je kljub obilici dela potekalo po načrtih. Člankov, ki so objavljali sokolske dejavnosti v časopisu, ni in ni zmanjkalo. Dodatno naju je razveselila Božena Pelikan, ki je imela pri sebi tudi almanah, precej obširno knjigo, izdano ob vsesokolskem zletu v Pragi leta 1938. Fotografije so prikazovale vso mogočnost druženja Sokolov z vseh koncev sveta, obisk se je meril v sto tisočih. Preslikane fotografije iz tistih časov so prava dodana vrednost najini raziskavi.

2. 3 DOMNEVE

Strnila sva jih v naslednje trditve:

- a) V sokolska društva so se lahko včlanili le odrasli moški.
- b) Sokoli so bili le telovadci. Niso se ukvarjali z drugimi športi ali s politiko.
- c) Sokoli so kot tekmovalci nastopali le posamično.
- d) Sokoli so delovali proti Nemcem in se zavzemali za krepitev slovenske narodne zavesti.
- e) Število članov Sokolskega društva Celje se je po razpadu Avstro-Ogrske do 2. svetovne vojne ob ustanovitvi lastne države drastično povečalo.
- f) Člani Celjskega Sokola oz. Sokolskega društva Celje na mednarodnih tekmovanjih niso dosegali vidnih rezultatov.

3 TEORETIČNORAZISKOVALNI DEL

3. 1 ZGODOVINSKI PREGLED TELOVADNEGA DRUŠTVA CELJSKI SOKOL

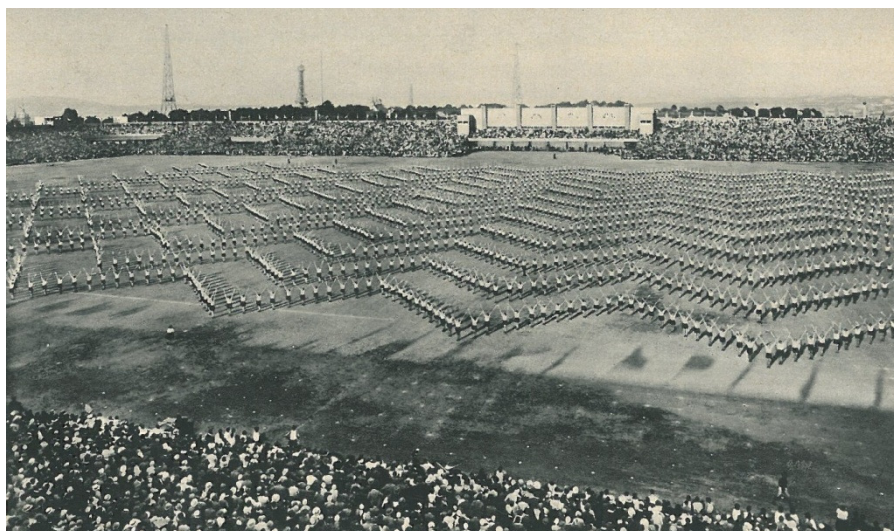
3. 1. 1 Vsak začetek je težak

Ustanovitelj češkega sokolstva je dr. Miroslav Tyrš. Leta 1862 je bil ustanovljen Praški Sokol kot odgovor na večstoletno germansko zatiranje in kot rešilna bilka obstoja češkega naroda. Zelo hitro so v sokolstvo povezovali vse slovanske rojake.

Slika 2: Miroslav Tyrš (Prochazka, 1939, str. 3)

V ta namen so vsakih nekaj let organizirali v Pragi vsesokolske zlete, ki so si sledili v letih 1882, 1891, 1895 (prvič sodeluje sokolski naraščaj), 1901 (prvič nastopijo ženske), 1907, 1912 (prvič nastopijo učenci osnovnih šol), 1920, 1926, 1932 in X. zlet leta 1938. Po vojni je potekal leta 1948 XI. zlet, s katerim se je prvo obdobje pred prirejanjem komunističnih Spartakiad tudi končalo. (Prochazka, str. 4–36).

Slika 3: Nastop članic na IX. zletu leta 1932 (Prochazka, 1939, str. 30)

»Državne« Spartakiade so bile vsakih 5 let, prva leta 1955, zadnja leta 1970. Potem so si sledile »češkoslovaške« Spartakiade v letih 1975, 1980 in 1985. Nato so se ponovno začeli prirejati zleti kot pred 2. svetovno vojno. Leta 1994 je potekal XII., leta 2000 XIII., 2006 XIV. in leta 2012 XV. zlet. Danes nastopajo na teh zletih le Čehi. (http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C5%A1esokolsk%C3%BD_slet#Obdob.C3.AD_spartaki.C3.A1d).

Kmalu po ustanovitvi Praškega Sokola je bilo na Slovenskem v Ljubljani leta 1863 ustanovljeno podobno društvo Južni Sokol. Država ga je leta 1867 razpustila, člane preganjala in jih nekatere obsodila. 1868 je bilo v Ljubljani ustanovljeno Telovadno društvo Sokol v Ljubljani, ki je nastopilo na žalskem taboru (60 članov). (Orožen, str. 7). Zaradi vladnih ukrepov so podružnice poniknile, nedejavno je bilo tudi ljubljansko matično društvo. S prihodom Taaffejeve vlade v začetku 80-ih let je pritisk popustil, zato so vzniknila nova društva, leta 1882 Tržaški Sokol, 1887 Dolenjski Sokol v Novem mestu, v Gorici Goriški Sokol. (Orožen, str. 7).

Leta 1882 se je v Mozirju rodil Savinjski Sokol, za katerega sta zaslužna zagrebški primarij J. Fon in Vekoslav Legat, eden izmed ustanoviteljev Ljubljanskega Sokola. Pristopilo je precej Celjanov (dr. Josip Sernec, Mihael Vošnjak, dr. Ljudevit Filipič, dr. Štefan Kočevar, Janez Likar, Josip Kronvogel, dr. Tomaž Horvat, Dragotin Vanič, I. Domitrović. (Orožen, str. 8). Leta 1884 so blagoslovili sokolsko zastavo, ki je imela nad grbom pripeto krono. Sodelovalo je 400 sokolov v kroju iz Zagreba, Ljubljane, Trsta, iz Celja so se pripeljali na vozovih.

Slavnostni govor je imel župan in prvi starosta Joža Lipold. Veliko zaslug je opravila celjska Narodna čitalnica, ki so jo zastopali predsednik dr. Josip Sernec, odbornika Miha Vošnjak ter dr. Ivan Dečko. Pelo je 20 čitalniških pevcev. (Orožen, str. 9). Med popoldansko slovesnostjo se je odvijala telovadba, ljubljanski sokoli so izvajali težke vaje. Pri njih je nastopal tudi Matija Benčan. (Orožen, str. 10).

Leta 1889 je prišel med Celjane iz Novega mesta dr. Dragotin Treo, ki se je tam že udeleževal telovadbe. Pozivu se je odzvalo 18 mladcev. Ustanovni zbor se je vršil v čitalniških prostorih 4. junija 1890. Izglasovali so ustanovni odbor (Dečko, Dominkuš, Treo), ki naj bi se zavzel za ustanovitev celjskega Sokola ali pa bi preselili mozirski Sokol v Celje. Mozirjani se s tem niso strinjali. (Orožen, str. 12).

18. junija 1890 je bil izdan poziv za zbiranje sredstev. *»V roke torej, rojaki Slovenci, pero; svote, ki jih boste zapisali, dajete – prepričani bodite o tem – za važno idejo, ki bode obrodila nov, krasen in koristen sad!«* Tako je bilo do konca julija zbranih 500 gld, do konca leta 1300 gld. Članstvo je do konca julija štelo 34 izvršujočih in 25 podpornih. (Orožen, str. 13). Ustanovni občni zbor je bil 31. julija 1890. Določili so članarino in vstopnino izvršujočih, podpornih in zunanjih članov, dogovorili so kroje oblačil. Telovadno orodje naj bi kupili na Češkem. Sprejet je bil sklep o ustanovni slavnosti 7. in 8. septembra 1890. Starosta je postal dr. Josip Vrečko, podstarosta dr. Ivan Dečko, dr. Dragotin Treo tajnik, Josip Georg blagajnik ter Franc Lončar orodjar. (Orožen, str. 13).

Slika 4: Josip Vrečko (Orožen, 1940, str. 29)

Odbor Celjskega Sokola je za ustanovno slavnost sestavil šest odsekov, povabil je vsa domača in druga narodna društva, tudi Hrvate in Čehe. Za glasbeno spremljavo so najeli Zagrebško gasilsko in Šmarsko godbo, ponudili so se tudi tamburaši zagrebškega društva »Merkur«. Sodelovala so pevska društva, tudi pevci celjske Narodne čitalnice. (Orožen, str. 14).

Mestni urad je glede na napoved množične prireditve slavnost prepovedal, ogrožena naj bi bila javni red in mir, saj se je v Celju istočasno odvijal občni zbor društva »Südmark«. Sledila je pritožba na namestništvo v Gradcu in obisk namestništva s strani dr. Vrečka, dr. Dečka in dr. Trea. Dosegli so razveljavitev odloka mestnega urada, vendar obhod po mestu z razvitimi zastavami in godbo ni bil dovoljen. Program je bil dovoljen za okolico mesta. (Orožen, str. 14).

3. 1. 2 Društvo stopi na domača nemirna tla

7. septembra 1890 je bila slavnost v Celju in bližnji okolici. Zastopana so bila vsa slovenska sokolska društva (Ljubljana, Trst, Gorica, Novo mesto, Zagorje) ter zagrebško in karlovško iz Hrvaške. V sokolskem kroju je bilo nad 200 sokolov. Ob prihodu z vlakom iz Ljubljane in Zagreba so se na postaji slišali glasni vzkliki »Živio« in »Na zdar«. Savinjski Sokol je prispel z zastavo. Sprevod se je napotil h Košerju (kasneje hotel Pri belem volu, danes Mladinska knjiga). Pri Kapucinskem mostu sta Celjskega Sokola čakali godbi, ki sta spremljali goste k maši pri sv. Jožefu. Pred oltarjem je bilo razvitih 6 zastav. Po maši so se odpravili h Kukcu pri Skalni kleti, kjer je donela slovenska pesem. Pri Košerju so nato sledili govori (dr. Vrečko, dr. Josip Sernec, Ivan Hribar, dr. Vidrić, dr. Mazzura). Popoldne so se ponovno odpravili proti Skalni kleti. Pri mostu so razvili zastave. Vršila se je telovadba (prvi Zagrebčani, nato Ljubljančani na drogu), katere vodja je bil prvak Ljubljančanov Matija Benčan. Sledilo je petje, igranje na tamburice. Zvečer so se gostje napotili v Straussovo hišo (kasneje hotel Pošta) na ples. Del jih je ostal do jutra v gostilni pri Košerju. (Orožen, str. 14–16).

Drugo jutro je del sokolov odšel na Stari grad, ostali so se do kosila zadrževali po raznih gostilnah v okolici mesta. Ob desnem bregu Savinje so se odpravili na izlet v Žalec. Na čelu so bili konjeniki in godba. Pri levškem mostu so prešli na levi breg Savinje, kjer so jih čakali okrašeni vozovi ter v Petrovčah prvi, pri vhodu v Žalec pa drugi slavalok. Po obhodu Žalca so se napotili na prireditveni prostor pri Novem Celju, kjer sta dvignili razpoloženje pesmi »Domovina« in »Kje dom je moj?«. Sledila je telovadba (drog, bradlja, skupinske vaje) in

govori (dr. Treo, Vamberger, Josip Nolli, dr. Triller). Zvečer se je v Hausenbichlerjevih prostorih nadaljevala veselica s petjem, govori in plesi. Nato je sledil povratak na vozovih proti Celju. (Orožen, str. 17–18).

Ob prihodu pred mesto so jih ob ljubljanski mitnici kamenjali in po vozovih udarjali s palicami, in to vpričo policije. Kljub temu so se gostje lahko nastanili po mestu v 300 stanovanjih. (Orožen, str. 18). Odborniki Sokola so na namestništvo v Gradcu septembra 1890 poslali prošnjo, naj raziščejo nemire, ki so se dogodili 7. in 8. septembra 1890. Pritožba je bila sestavljena iz 12 točk. Odborniki so hoteli dokazati, da organi oblasti za red in mir niso poskrbeli. Okrajni glavar je zaslišal priče in zahteval od mestnega urada, da naj zadevo razišče in ugotovi, ali je potreben sodni postopek. Edini ukrep mestnih oblasti je bil, da so odpustile mestnega stražnika Antona Schlichtinga. (Zajc Cizelj, str. 340–344).

3. 1. 3 Pionirska prva petletka, 1890–1895

V letih 1890–1895 je bil starosta dr. Josip Vrečko. Na dan ustanovitve je štel Celjski Sokol 59 članov, v obdobju 1890–1895 pa že okrog 100 članov. Polovica je bila izvršujočih, četrtna podpornih, četrtna zunanjih. (Orožen, str. 20). V začetku je dr. Treo naročil telovadno orodje pri družbi Karasek v Plznu, ki je stalo 530 gld. (Orožen, str. 21). Za telovadbo je v zimskem času služil vrtni salon v Košerjevi gostilni. Poleti je okoliška občina v sedanji Vrunčevi ulici k svoji okoliški osnovni šoli (današnja I. osnovna šola Celje) prizidala telovadnico. Ko so bili leta 1895 ustanovljeni samostojni nemško-slovenski razredi, so v njej telovadili tudi nižji gimnazijci. Telovadbo je vodil dr. Treo, obiskovalo jo je v povprečju 5 do 6 članov, nekateri so se urili tudi v sabljanju. (Orožen, str. 21).

Aprila 1891 je pristopil k Celjskemu Sokolu iz Ljubljane Srečko Magolič, ki je razbremenil dr. Trea in dr. Dečka pri telovadbi. Dr. Treo je leta 1893 odšel kot odvetnik v Postojno, zaključne prireditve Pri belem volu se je udeležilo nad 100 ljudi. (Orožen, str. 21–22).

Po odhodu dr. Trea je pot v Celje leta 1893 vodila odličnega telovadca Matijo Benčana, ki je dobil zaposlitev pri Celjski posojilnici. Leta 1884 je stopil v Ljubljanski Sokol, 1890 je postal učitelj v tem društvu. Družbo mu je delal Čeh, nekdanji član češkega Sokola, Bolča Bloudek. Ta je Ljubljančanom prinesel vaje, da sta se Benčan in Vernik lahko pripravljala za II. češki vsesokolski zlet v Pragi. Zaradi Vernikove službene zadržanosti je v družbi 24 slovenskih

sokolov nastopil le Benčan. (Orožen, str. 22–23). Benčan je na II. vsesokolskem zletu v Pragi 29. in 30. junija 1891 dosegel med 24 slovenskimi sokoli največji uspeh. Zmagal je v rokoborbi, v atletskem peteroboju (tek na 200 m, skok v daljino in višino, met 15 kg težkega kamna, plezanje po vrvi) je bil četrti, v telovadbi na orodjih pa osmi. Po vrnitvi s Češkoslovaške je uveljavil vaje s kiji, igre z žogo, metanje diska in kopja, skok s palico, troskok in rokoborbo. (Cvelfar et al., str. 46). Z njim smo Slovenci dobili prvega mednarodnega zmagovalca.

Slika 5: Matija Benčan s hčerko Leo (Cvelfar et al., 2004, str. 46)

Benčan je pomembno vplival na začetke atletike v Celju, popularnost kraljice športa je dvignil njegov uspeh na III. vsesokolskem zletu v Pragi leta 1895, ko je dosegel peto mesto v vajah na orodju in četrto v atletiki. Dodatna promocija atletike so bile prve olimpijske igre moderne dobe v Atenah leta 1896. (Cvelfar et al., str. 46–47).

Leta 1899 je s prihodom Jožeta Smertnika zaživela »čista telovadba«, zato se Benčan leta 1902 ni več potegoval za načelstvo. Vadil je atletiko na dvorišču okoliške šole (danes I. osnovna šola Celje) in tako je Celjski Sokol v Ljubljani leta 1904 na II. vseslovenskem zletu dosegel zmago. Tega leta je na Majdičevem travniku potekalo prvo atletsko tekmovanje v sedmih disciplinah (tek 60 m, met diska in kopja, skok v daljino z mesta in z zaletom, skok ob palici, troskok). Zaradi trenj v društvu je atletski klub razpadel, atletika je počasi zamrla.

Najboljši je bil Benčan v pripravi alegoričnih slik, kot dober risar, slikar in dekorater je sam izdeloval ozadja. (Cvelfar at al., str. 47).

Pod okriljem Celjskega Sokola se je osnoval tudi klub biciklistov z načelnikom dr. Dragotinom Treo. Decembra 1892 je bil ustanovljen tudi sokolski tamburaški zbor, v katerem so nastopali moški in ženske. (Orožen, str. 24).

Zabavne prireditve je imelo društvo v gostilnah Pri Radeju, na Skalni kleti, pri Zimi, Pri belem volu, Zamorcu, vendar na leto le dve do tri. Družabni večeri, »jour-fixi«, so bili namenjeni le ožjemu krogu. Namenjeni so bili pitju, petju in svobodni zabavi. (Orožen, str. 25).

Tamburaški zbor je prvič nastopil na čitalniškem Silvestrovem večeru leta 1892. 24. marca 1895 so v čitalniških prostorih izvedli »Županovo Micko«, telovadbo in tamburaško igranje. Pomembne so bile tudi maškarade v prostorih Narodne čitalnice. Najbolj uspešna je bila 24. februarja 1895, imenovana »Svatba na Teharji«. Štirikrat so plesali četvorko in dvakrat kolo. Neuspešna sta bila samo dva Miklavževa večera. (Orožen, str. 26).

Pri prireditvah je Celjski Sokol pomagal tudi Narodni čitalnici. Najpomembnejši je bil Silvestrov večer. Igrali so tamburaši, Benčan je pripravljaval alegorije, včasih tudi telovadni nastop. Leta 1895 sta obe društvi želeli organizirati prireditev v korist poškodovancem v ljubljanskem potresu, vendar je mestne oblasti niso dovolile. (Orožen, str. 26–27).

Izleti in javni nastopi so člane bodrili k telovadbi, med narodom so budili sokolski duh in narodno zavest. S temi srečanji so se krepile zveze med posameznimi društvi. Budila se je slovenska narodna enotnost in slovanska solidarnost. (Orožen, str. 27–28).

Prvi zlet se je zgodil na velikonočni ponedeljek, 31. marca 1891, na Vransko. Maja 1891 so odšli v Zagorje, prvi zlet s telovadnim nastopom pa je bil 31. maja 1891 v Št. Petru v Savinjski dolini. Junija 1891 je Celjski Sokol zletel v Prago (dr. Dragotin Treo, Fran Roblek, Ivan Likar, Jaka Doljan), kjer so si ogledali Benčanov nastop. V tem letu so obiskali še zborovanje na Ljubečni in dvakrat Zagreb. (Orožen, str. 28). Zagreb so v letu 1892 dvakrat obiskali biciklisti. Avgusta je 24 Celjanov telovadilo v Šoštanju v družbi sokolov iz Ljubljane, Zagorja, Zagreba, Mozirja. (Orožen, str. 29).

V tem času se je po češkem vzoru zgodila tudi reforma krojev ljubljanskega in celjskega Sokola, ki je določala čepice z narodno rozeto in kratkimi sokolskimi peresi, suknjič,

imenovan surka, z dodanimi vrvicami, rdeče srajce iz rouge blaga, ovratniki in manšete so dobili rdeče gumbе. Starešine in namestniki so morali nositi društveno trobojno vez okoli levega rokava nad komolcem, načelniki do kolena segajoč širok bel pas, predtelovadci pa enak pas modre barve. (Orožen, str. 30).

8. in 9. julija 1893 se je v Celju zgodil »I. občni shod slovenskih Sokolov«, kjer so prvi dan govorili o skupnih organizacijskih načrtih za vsa slovenska sokolska društva. Želeli so skupno vadišče, razpravljali so o reformi društvenih krojev. Dr. Ivan Dečko je predlagal ustanovitev »Zveze slovenskih sokolskih društev«, za kar so ustanovili odsek. Ideja je bila realizirana šele čez 12 let. Naslednji dan so se Celjani, ostali Štajerci in Hrvati peljali v Ljubljano, kjer jih je pozdravil ljubljanski sokolski starosta Ivan Hribar. Po Lattermanovem drevoredu so odšli k maši, popoldan pa se je vršila tekmovalna telovadba v prostih vajah in na vseh orodjih na Kozlerjevem vrtu. Zvečer je bila akademija v gledališču. (Orožen, str. 30–31).

V avgustu 1893 so celjski sokoli sodelovali pri prireditvi na Teharjah. Avgusta leta 1894 so sodelovali z novim načelnikom Benčanom le v Postojni, kjer se je po preselitvi kot obnovitelj tamkajšnjega Sokola predstavil dr. Treo. 26 članov si je ogledalo tudi Postojnsko jamo, 13 članov je telovadilo s kiji. V avgustu 1894 so sokolski tamburaši nastopili v Konjicah. (Orožen, str. 31).

Leta 1895 je 7. julija Celjski Sokol sodeloval s Celjskim pevskim društvom in Narodno čitalnico na srečanju celjskih narodnih društev. Društva so se zaradi prepovedi zbrala v Škofji vasi. Sokoli so nastopili v vajah na drogu in šaljevih igrah z žogo. Tega leta se je 5 Celjanov udeležilo III. vsesokolskega zleta v Pragi. Benčan je tudi telovadil in dosegel 4. mesto v prostih vajah in blestel na orodju. (Orožen, str. 32).

Za stroške ustanovitve društva in telovadno orodje, za kroje ter vožnjo so najeli kredit pri Celjski posojilnici (900 gld). Financirali so se tudi iz daril, članarine, prireditev. (Orožen, str. 33). Na občnem zboru decembra 1895 sta dr. Vrečko in dr. Dečko kljub dvakratni ponovni izvolitvi zaradi prezaposlenosti odklonila nadaljnje vodenje društva. Starosta je postal dr. Alojzij Brenčič, podstarosta pa dr. Fran Tominšek do leta 1898, ko ga je zamenjal dr. Josip Karlovšek. Poslovilna prireditev je bila pri Zamorcu 22. decembra 1895. (Orožen, str. 33–34).

3. 1. 4 V času 1896–1900 zraste trdnjava Narodni dom

Telovadbo je vodil Matija Benčan, leta 1896 že tudi telovadbo od 4 do 8-letnih sokolčkov. Telovadnico v okoliški šoli sta poleg sokolov uporabljali še dve šoli. Izvršujočih članov je bilo okrog 50, od tega le 20 pravih telovadcev. Velike težave so bile z obiskom telovadbe, ki je bila množična le pred društvenimi nastopi. Tudi plačevanje članarine ni bilo redno. (Orožen, str. 35).

V letu 1896 so ustanovili sokolske trobentače, klub biciklistov pa je prenehal delovati vse do leta 1898. Bolj dejaven je bil še vedno sokolski tamburaški zbor. Na Benčanovo pobudo so se pričeli oživljati »jour-fix« družabni večeri, najprej pri Kroni, nato v Narodnem domu. Aprila 1896 se je v vrtnem salonu pri Zamorcu vršil tamburaški koncert, ki so ga spremljale telovadne skupine. Prvenec so doživeli tudi 4 do 8-letni sokolčki. Največji tamburaški koncert v Celju pa se je zgodil 20. junija 1897 v Narodnem domu. Sodelovalo je 50 glasbenikov, tudi s Ptuja in iz Žalca. Zbor je vodil dr. Hinko Šuklje. (Orožen, str. 36).

Sokolske maškarade so bile skromnejše. Čitalniški Silvestrovi večeri so bili podprti z Benčanovimi alegorijami. Celjsko pevsko društvo je nastopalo na sokolskih družabnih večerih. Sokolsko društvo je bilo prisotno tudi pri odhodnicah in pogrebih sokolskih članov. (Orožen, str. 37).

Že na ustanovni slovesnosti v Žalcu so začeli zbirati sredstva za sokolsko zastavo. Do konca leta 1896 je bilo v fondu 250 gld., za izdelovalca so izbrali družbo Vaclav Štedry v Komotovu. Izbrana velikost je znašala 150×180 cm, imela naj bi zlate pramene. Ena stran naj bi bila bela s sokolom in napisom »Na zdar« nad njim, pod njim bi bil venec lipovega cvetja. Druga stran je predvidevala rdečo barvo s sokolskim monogramom, nad katerim naj bi bil napis Telovadno društvo, pod njim pa napis Celjski Sokol. (Orožen, str. 38).

Slika 6: Prapor Celjskega Sokola (Orožen, 1940, str. 38)

Celjski Narodni dom je bil kljub nasprotovanju mestnega sveta in urada v začetku leta 1897 dokončan. Otvoritev so načrtovali skupaj s sokoli, ki naj bi takrat blagoslovili svojo zastavo. Za slavnost so morali dobiti dovoljenja okrajnega namestništva in mestnega urada, ki sta načrtovano prireditev precej ovirala. Slavnostni sprevod po mestu je bil prepovedan, enako vožnja z vozovi od železniške postaje do Narodnega doma. Goste so iz Narodnega doma na prenočišča spremljali orožniki in vojaki. Prostor pred njim je bil zaprt od 19. ure zvečer do 7. ure zjutraj. (Orožen, str. 41–42). 7. in 8. avgusta 1897 so se slavnosti udeležila sokolska društva iz Ljubljane, Kranja, Postojne, Gorice, Zagorja, Novega mesta, Trsta in Gradca, Hrvatski Sokol Zagreb in dve praški sokolski društvi. Sodelovala so tudi gimnastično društvo iz Beograda, mnoga čitalniška, pevška, gasilska, kolesarska in bralna društva. Vseh sokolov v kroju je bilo nad 200, od tega 54 članov Celjskega Sokola. (Orožen, str. 42–43).

Slika 7: Narodni dom leta 1910 (Cvirn, 1990, str. 36)

Prvi dan je bila v Narodnem domu akademija. Ljubljansko Dramatično društvo je priredilo enodejanko, igrala je gasilska godba iz Zagreba, peli so pevski zbori. Drugi dan so dopoldan vsa društva odšla k maši na prostem, kjer so blagoslovili novo zastavo. V njen drog so zabili 32 zlatih in 1 srebrn žebelj (imena darovalcev). Nanjo so pripeli trakove celjskih Slovenk, vojniških Slovenk, hrvaškega Sokola in Dušana Silnega. Z Miklavškega hriba in z Ostrožnega je bilo slišati pokanje topov. Društva so stopila v krog okrog zastave, ko je godba zaigrala sokolsko koračnico. (Orožen, str. 45–46). Društva so se nato vrnila v Narodni dom, kjer so odkrili spominsko ploščo in otvorili novo stavbo. Popoldne je bilo na slavnostnem prostoru (Vasičev travnik za graščino) prisotnih okrog 8000 oseb. Telovadili so slovenski in češki sokoli, igrale so se ljudske igre, nastopali so pevski zbori in godba. Zvečer so streljali z raketami in umetnim ognjem. (Orožen, str. 46).

Seveda so bile v obeh dneh prisotne nemške provokacije, tudi fizični napadi. Začasno so celo izvedli aretacije napadalcev. Župan je dal zapreti kavarni Central in Zvezda, pozneje tudi Narodni dom. Demonstrante sta na železniški postaji razgnali vojska in žandarmerija. Nemška množica se je znesla nad opatom Ogradijem, ki je blagoslovil zastavo, saj je demonstrirala pred mestnim župniščem. (Orožen, str. 47).

Podobni dogodki so se odvijali tudi 13., 14. in 15. avgusta 1898, ko so blagoslovili zastavo Celjskega pevskega društva. Seveda je sodeloval tudi Celjski Sokol s svojo zastavo. V istem času je v Celju priredilo ptujsko Slovensko pevsko društvo koncert in svoj redni letni občni zbor. 13. avgusta zvečer in 14. avgusta dopoldan so sprejemali goste na železniški postaji in

jih vodili do Narodnega doma. 14. avgusta naj bi se vršil slavnostni sprevod z razvitimi zastavami in godbo po glavnih mestnih ulicah. Želeli so k sv. Jožefu, kjer bi se vršila maša in blagoslovitev zastave. Po vrnitvi v Narodni dom bi popoldan potekal občni zbor, zvečer pa koncert Vojne veteranske godbe iz Zagreba. 15. avgusta je sledil izlet na Teharje, kjer so nastopila posamezna društva. Mestni urad je dovoljeval program brez slavnostnih sprevodov z zastavami na mestnem ozemlju, izgovarjali so se na ogrožanje javnega reda in miru. (Orožen, str. 47–48). Napadi na prisotne so bili pogosti, saj je bilo izvedenih 20 začasnih aretacij. (Orožen, str. 49).

Leta 1896 sta bila le dva izleta, v Vojnik in v Brežice. Naslednje leto v juniju so sodelovali le pri blagoslovu zastave pevskega društva Ljubljana. (Orožen, str. 50).

19. junija 1898 so se vsa celjska narodna društva odpravila v Št. Jurij ob Južni železnici, kjer jih je ob vhodu v trg pozdravil župan dr. Gustav Ipavec. Sokoli so nastopili na drogu, dvojice v gimnastičnih vajah. Sledile so telovadne igre z žogo, atletske vaje in atletske skupine. Julija tega leta so nastopili na posvetu ob ustanovitvi Šaleškega Sokola v Šoštanju. 8. septembra so se sokoli udeležili blagoslovitve zastave pevskega društva Vila na Vranskem. Avgusta je Benčan nastopil na veselici Bralnega in pevskega društva v Mariboru, ki sokolstvu takrat še ni bil naklonjen. (Orožen, str. 50–51).

Konec leta 1898 je zaradi družinskih zadev odstopil starosta dr. Alojzij Brenčič. Na vodilnem mestu so želeli odvetnika, najbolj dr. Juro Hrašovca, ki pa funkcije ni želel sprejeti. Enako sta odklonila dr. Vrečko in dr. Dečko zaradi prezaposlenosti. Tako je dr. Karlovšek (podstarosta), ki je bil hkrati predsednik Celjskega pevskega društva, vodil v letu 1899 sokolsko društvo kot podstarosta. (Orožen, str. 51–52).

Telovadba se je kljub temu vršila. Veliko pomoč je društvo pridobilo s prihodom Jožeta Smertnika, saj sta od tedaj vadili dve skupini. Mlajša je tri ure na teden vadila pod vodstvom Benčana, starejše »stare hiše« pa je vodil Smertnik, ki je vodil tudi oddelek 21 dijakov. (Orožen, str. 53).

Slika 8: Smertnik ob prihodu v Celje (Orožen, 1940, str. 62)

Leta 1899 je bilo bolj dejavno sokolsko društvo biciklistov, ki je vključevalo tudi ženske nečlanice. Sokolski tamburaški zbor je tonil v pozabo, saj je Narodna čitalnica ustanovila Narodno godbo. (Orožen, str. 53–54).

Poleg »jour-fixov« je bil v letu 1899 pomemben Tyršev večer v dvorani Narodnega doma, ki se je odvijal 19. marca 1899. Odkrili so njegov kip, telovadili, izvajala se je Benčanova alegorija. Prvič je pel sokolski oktet in igrala mlada Narodna godba. Na pustno nedeljo so prvič telovadili in na vhodu postavili prvič dva stražarja. Na Silvestrskem večeru je bil ponovno prisoten Benčan z alegorijo »Novo stoletje«. (Orožen, str. 54).

Arhitekt Narodnega doma Celje, doma iz Prage, Ivan Vladimir Hrasky, je v času od 4. do 11. avgusta 1899 preko Celovca in Trbiža 6. avgusta obiskal Bled in Ljubljano. 8. avgusta so obiskali Postojno, naslednji dan Celje. Občinski svet je pri mestnem uradu želel doseči, da bi pri namestništvu dosegel prepoved obiska. Čehi so Nemci ob prihodu 9. avgusta 1899 napadli že na železniški postaji, vendar so po Cankarjevi in Vodnikovi ulici vseeno prispeli v Narodni dom. Dopoldan je mestni urad z zgradbe odstranil slovensko zastavo. Ob 17. uri so se odpravili na Stari grad, ki je bil namenoma zaprt, vendar je dr. Josip Sernec kot namestnik deželnega glavarja ukazal nasilno odprtje grajskih vrat. Z razvalin gradu so se razlegale domovinske pesmi (Hej Slovani). Celjski Nemci so na Friderikovem stolpu izobesili nemško zastavo, ki so jo kasneje odstranili. Ob vrnitvi v Narodni dom so goste Nemci kamenjali in jih mnogo ranili. (Orožen, str. 54–55). Zvečer so celjska društva telovadila, pela, igrala je godba. Nemci so napadali naše ljudi, ranili so tudi dr. Dečka, tako da so morali Slovenci uporabiti v sili tudi orožje. Mestni urad se je v Narodnem domu pogajal za čim hitrejši odhod Čehov,

vendar je dr. Dečko odgovoril, da si bodo v primeru pasivnosti žandarmerije pomagali sami. Ob jutranjem odhodu Čehov, ki so na postajo odšli po stranskih ulicah, jih je na postaji ponovno pričakalo kamenjanje. Zvečer je nemštvo priredilo demonstracije pred Sernečevo hišo, kjer so vpričo policije pobili vse šipe. Demonstrirali so tudi pred slovenskimi hišami in ustanovami, pomagali so celo dijaki iz Gradca. (Orožen, str. 56–57).

Zaradi časovne stiske svojih članov so v društvu sklenili, da bi bili boljši popoldanski izleti kot celodnevni. 20. avgusta 1899 so se celjski sokoli, 25 v krojih in 50 brez kroja, odpravili v Sevnico, kjer se je poleg veselice vršil tudi telovadni nastop. (Orožen, str. 57).

Konec leta 1899 je mesto staroste sprejel dr. Ivan Dečko. (Orožen, str. 58).

3. 1. 5 Reorganizacija sokolskega delovanja, 1900–1914, in izgradnja Sokolskega doma

V tem času je kljub zmanjšanju zunanjih članov članstvo naraslo čez 100. Izvršujočih je bilo konec leta 1904 71. Konec leta 1903 so v Žalcu ustanovili celjski odsek Celjskega Sokola. (Orožen, str. 59). Po daljši razpravi je prišlo v društvu do sklepa, da naj bo Matija Benčan načelnik društva, Jože Smertnik pa načelnik telovadcev. Po sporu leta 1902 se je Benčan odrekel načelništvu ter tako prepustil mesto Smertniku, ki je želel v društvu uvesti večjo disciplino. (Orožen, str. 60–61).

Smertnik je črpal sokolsko znanje iz Tyrševega telovadnega sestava in ostale češke literature, zato se je povečal telovadni obisk. Tako je na II. vseslovanskem zletu v Ljubljani leta 1904 v sprevedu korakalo 69 celjskih sokolov. Smertnik je bil zelo vpliven tudi pri nastanku ostalih sokolskih društev na Štajerskem. (Orožen, str. 61–62). Leta 1900 je večinoma ob nedeljah začel z vadbo naraščaja. V juniju leta 1903 je bil kljub nekaterim predsodkom ustanovljen ženski oddelek, ki je konec leta 1904 štel že 13 telovadk. Hkrati je v začetku leta 1904 začel delovati tudi odsek sokolskih gojenk, deklic, starih od 6 do 14 let. (Orožen, str. 63). Julija 1903 je Smertnik vodil tudi vaditeljski tečaj, ki ga je v začetku obiskovalo 5, naslednje leto pa še 4 člani. (Orožen, str. 64).

16. novembra 1903 je bil ustanovljen Žalski Sokol, ki je konec leta 1904 imel 18 telovadcev in 9 gojencev. Tega leta je Smertnik sodeloval tudi pri ustanovitvi Murskega Sokola v Ljutomeru. Vodja Anton Misja je pri njem opravil tudi vaditeljski tečaj. Naslednje leto je bil ustanovljen tudi Brežiški Sokol, vsak teden se je v Brežice vozil kot vaditelj Valentin Vester.

Od leta 1904 do 1908 so po Smertnikovih nasvetih začeli organizirati tudi Ptujskega Sokola v močno nemškem Ptuj. (Orožen, str. 64–65).

V tem času je bilo dopolnjeno telovadno orodje, ustanovljena je bila apoteka, naročeni so bili klasični časopisi, češki »Sokol«, hrvaška »Gimnastika«, slovenski »Šport«, nemški »Athletenzeitung«. Pridružili so se jim »Slovenski Sokol«, »Hrvatski Sokol« in »Sokolsky vestnik«. Konec leta 1903 je nastajala sokolska knjižnica, ki je štela okrog 200 knjig. Klub sokolskih biciklistov je leta 1903 po nekaterih sporih postal samostojno društvo, tamburaško društvo pa je po nekaj poskusih leta 1904 za vedno obmolnilo. (Orožen, str. 65).

Od leta 1901 naprej so tradicionalne »jour-fixe« nadomeščali telovadni večeri ter predavanja o češkem Sokolu. Leta 1903 je bila za božič na Skalni kleti prirejena sokolska božičnica. Ob pustnih nedeljah so bile še vedno prirejene maškarade, kjer je igrala Narodna godba. Ime maškarade leta 1903 se je glasilo »V deveti deželi«, naslednje leto pa »Noč v Kairu«. Leta 1902 je Miklavžev večer namesto Celjskega pevskega društva pripadel Celjskemu Sokolu. Na čitalniškem Silvestrskem večeru so prirejali atletske vaje in alegorije (Benčan). Prirejale so se tudi odhodnice iz društva v vojsko, sodelovalo se je na pogrebih. (Orožen, str. 66–67).

Dr. Dečko je v čast 10-letnice obstoja Celjskega Sokola 10. aprila 1900 sklical sestanek. Prošnja za sodelovanje je bila naslovljena tudi na Ljubljanski Sokol, ki je poslal vabila vsem slovenskim, hrvaškim, češkim Sokolom in drugim društvom ter izrazil željo, da bi tedaj oblikovali tudi pravila bodoče Zveze slovenskih sokolskih društev, ki niso dobila odobritve po I. vseslovenskem sokolskem zletu leta 1893 v Ljubljani. (Orožen, str. 68). Sokolski odbor je sprejel program, ki je 15. avgusta 1900 vseboval sprejem gostov, mašo pri sv. Jožefu, sprevod po mestu, zborovanje delegatov za ustanovitev Zveze, popoldanski izlet na Teharje z javno telovadbo in ljudsko veselico. Organiziran naj bi bil tudi večerni koncert v Narodnem domu. Mestni urad in okrajno glavarstvo sta slavnost prepovedali, istega mnenja sta bili namestništvo in notranje ministrstvo, zato je obletnica padla v vodo. (Orožen, str. 67–68).

Slika 9: Ivan Dečko (Kramer, Kuzma, 1990, str. 15)

8. julija leta 1900 so sokoli priredili zlet v Kranju. Med vožnjo iz Ljubljane v Kranj so sestankovali glede 10-letnice Celjskega Sokola. V Kranju je sledil nastop na bradlji, drogu in v prostih vajah. Ostre kritike so letele na disciplino Celjanov, za zgled bi jim morali biti Ljubljančani. 8. avgusta 1900 je društvo z zastavo prisostvovalo Slomškovi proslavi na Ponikvi, kjer so bili tudi Ljubljančani. Odvijala se je tudi telovadba. 5. avgusta 1900 so celjski sokoli peš in v civilni obleki obiskali Žalec, 19. avgusta pa Šmartno v Rožni dolini. V obeh krajih je bila Slomškova proslava, med hojo so izvajali tudi vaje. (Orožen, str. 69).

2. septembra 1900 so se celjski sokoli udeležili slavnosti v Škalah pri Velenju na vozovih, kjer so telovadili, plesali, zvečer pa so se udeležili koncerta s plesom v Šoštanju. 8. septembra je sledila Slomškova slovesnost v Ljutomeru, kjer je bila javna telovadba in govori (tudi govor takratnega kaplana dr. Antona Korošca). Incident se je zgodil, ko so orožniki zaplenili sokolsko zastavo po naročilu okrajnega glavarstva. Vrnili so jo naslednji dan, ko so sledile konjske dirke na Cvenu. 16. septembra 1900 je sledil zadnji letni izlet na Dobrno. (Orožen, str. 69–70).

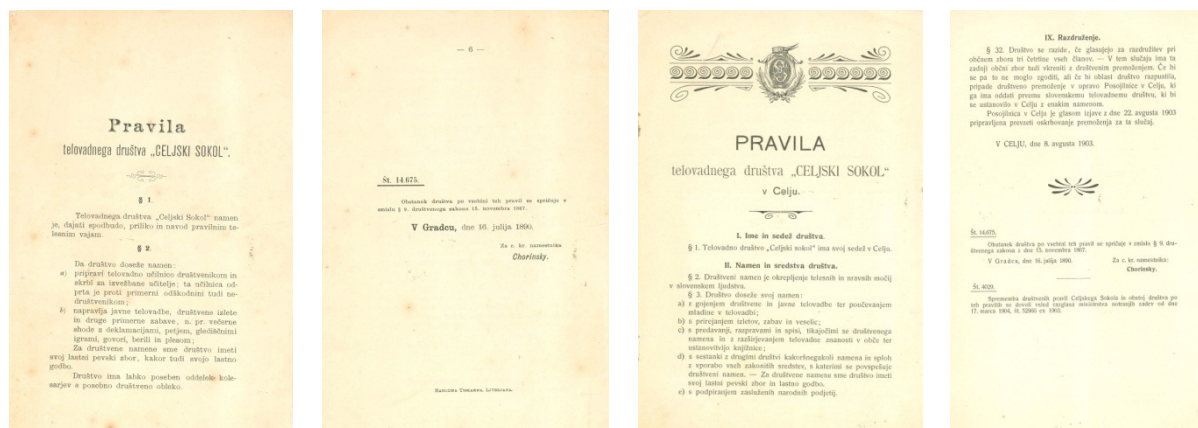
Leta 1901 so se Celjani udeležili IV. vsesokolskega zleta v Pragi, uspešno sta telovadila Benčan in Smertnik. Julija so telovadili na Vranskem, avgusta na Ljubečni, septembra v Št. Pavlu in v Šmarju pri Jelšah. V letu 1902 so julija nastopili na Ostrožnem in v Idriji, kjer so blagoslovili sokolsko zastavo, avgusta so bili prisotni v Vojniku. (Orožen, str. 70–71).

Leta 1903 je sledil izlet v Trnovlje, junija v Bukovžlak, kjer se je telovadilo na bradlji, drogu in na konju. Septembra se je dogodil zadnji letni izlet v Žalec, kjer se je kljub dežju vršila javna telovadba. Prvič je nastopilo 14 žalskih telovadcev. (Orožen, str. 72).

Zaradi želje po organizaciji II. vseslovenskega sokolskega izleta leta 1904 so 12. junija organizirali veselico z imenom »II. slovenski raj« ali »Velika sokolska veselica«. Otvoritev je zaznamovala Benčanova alegorija »Slava sokolstvu«, sodelovali so še Celjsko pevsko društvo in Slovensko podporno društvo. Sokolsko javno telovadbo je izvajalo zaradi prostorske stiske le 26 telovadcev, prvič pa je nastopilo tudi 6 sokolic, ki so izvajale vaje s kiji. Sledil je ples z nabiranjem prispevkov za II. vsesokolski izlet v Ljubljani 16. in 17. julija 1904. (Orožen, str. 73–74).

Junija 1904 so se sokoli udeležili na Dobrni blagoslovljenja zastave Bralnega društva in veselice. Priprave na ta izlet so bile izdatne, saj se je prijavilo 69 članov, za tekmovanje 19 telovadcev, za javno telovadbo na orodju 5 vrst po 6 telovadcev in za vaje s palicami 14 gojencev. Vsak tekmovalac je moral izvesti 30 kombinacij iz 6 do 15 vaj. Trenirali so 4 mesece vsak dan, zadnja dva meseca celo trikrat na dan (za Dolnjim Lanovžem so zjutraj ob 6. uri tekli, od 13. do 14. ure so vadili vzorne vaje, zvečer pa vaje na orodju). Vrsta na višji stopnji tekmovanja je dobila prvo oceno (182,75 točk, 76,14 %), najbolje ocenjen je bil Jože Smertnik (39,25 točk, 98,12%). 15. avgusta 1904 so skupaj z zagrebškim in ljubljanskim Sokolom pomagali otvoriti v Brežicah Narodni dom. Tam je nastopilo 7 Celjanov z vajami na drogu in bradlji. (Orožen, str. 74 - 75).

Leta 1903 je Smertnik pripravil nova pravila. Po pritožbi na notranje ministrstvo so jih sprejeli 19. marca 1904. (Orožen, str. 76). Dr. Dečko je konec leta 1904 zaradi obveznosti kot starosta odstopil, nadomestil ga je dr. Josip Karlovšek. Število članov je bilo okrog 100, zunanji pa so se skoraj v celoti pridružili na novo ustanovljenim društvom. Izvršujočih članov je bilo do leta 1908 60 do 70. V tem času so vadile 4 skupine: člani, gojenci, članice in gojenke. Največjo težavo je predstavljala prostorska stiska. (Orožen, str. 76, 77).

Slika 10: Pravila Celjskega Sokola leta 1890 in leta 1903 (ZAC, 2014, AŠ 1)

Leta 1906 so nastala nova sokolska društva (Braslovče, Gradec, Krško, Sevnica), leta 1907 še v Mariboru, leta 1908 v Šoštanju, na Ptuju in Št. Lenartu v Slovenskih goricah. (Orožen, str. 78–79).

Leta 1905 je vlada potrdila pravila Slovenske sokolske zveze, dr. Karlovšek je bil izvoljen kot drugi podstarosta. Pokazala se je potreba po vmesni organizacijski stopnji, po župah. Prva je bila ustanovljena na Gorenjskem. 10. maja 1908 so se po seji Slovenske sokolske zveze sestali v Ljubljani zastopniki štajerskih društev in sklenili ustanoviti Celjsko sokolsko župo. Dr. Gvidon Sernec je postal prvi starosta, Smertnik pa načelnik. Ustanovni občni zbor se je vršil šele 30. oktobra 1910 v Celju. Nižje organizacijske enote so bila okrožja, Celjski Sokol je pripadal Celjskemu sokolskemu okrožju. (Orožen, str. 79).

V letu 1905 se ponovno pojavijo »jour-fixi«. Aprila je bila veselica v čast zmagovalcem na II. slovenskem vsesokolskem zletu, julija so na vrtu Narodnega doma nastopili tudi telovadci. (Orožen, str. 80).

V letu 1906 so soboto določili kot dan družabnih večerov v Narodnem domu, naslednje leto pa je prirejanje družabnih večerov nekoliko zamrlo. Pustne nedelje so bile še vedno namenjene maškaradam, odpadla je le leta 1907. Leta 1906 se je imenovala »Letovišče na Bledu«, leta 1908 pa »Na Balkanu«. 3. novembra 1908 so bili na pogrebu dr. Ivana Dečka prisotni z zastavami Brežičani, Ljubljancani, Mozirjani in Celjani. (Orožen, str. 80–81).

Junija 1905 so Celjani sodelovali na prireditvi v Šmartnem v Rožni dolini, julija s telovadbo v Braslovčah in Žalcu, avgusta v Gornjem Gradu. 10. septembra 1905 so bili prisotni tudi v Ljubljani pri odkritju Prešernovega spomenika, istega meseca so zleteli v Kapljo pri Žalcu. (Orožen, str. 82).

Leta 1906 so bili celjski sokoli 3. in 4. julija prisotni v Brežicah na prvem občnem zboru Slovenske sokolske zveze, kjer so drugi dan blagoslovili zastavo društva. Prisotnih je bilo 30 članov. V mesto so smela prikorakati društva z razvitimi zastavami, kar so bile v Celju le pobožne želje. Istega meseca so bili na kresni veselici v Ljubljani, avgusta pa na izletu v Št. Ilju v Slovenskih goricah, ki ga je priredilo šentiljsko Bralno društvo. Kraj je bil na meji in je leto prej prišel v slovenske roke. Prisotnih je bilo 4000 udeležencev. Proste vaje je izvajalo 50 telovadcev, ki so prišli iz Celja, Žalca, Ljutomera in še neustanovljenega društva Maribor. Študentje iz Gradca so skušali ovirati prireditev s petjem »Wacht am Rhein«, vendar je močno odgovorila večtisočglava množica s »Hej Slovani«. (Orožen, str. 82–83).

1., 2. in 3. septembra 1906 je v Zagreb na I. zlet hrvatskega sokolstva odšlo 42 celjskih članov, ki so sodelovali pri prostih vajah, s skupinami in pri tekmi, kjer jih je sodelovalo 15. Tekmovalci v višjem rangi so zasedli 2. mesto (87,5 %), v nižjem pa 4. mesto (78,2 %). V višjem težavnostnem razredu je zmagal Jože Smertnik s 45,25 točkami in 101,50 %. Celjski Sokol je na razstavi prikazal vsa odlikovanja in društvene predmete. (Orožen, str. 84).

Leta 1907 je Žalski Sokol v mesecu avgustu razvil svojo zastavo, kar je bil razlog za telovadbo. Na občnem zboru Slovenske sokolske zveze v Domžalah so poleg delegatov nastopili tudi telovadci. 29. septembra so bili sokoli prisotni v Šmartnem v Rožni dolini. Leta 1907 je bil v Pragi tudi V. vseslovanski sokolski zlet, kjer so bili Celjani zastopani samo s štirimi možmi. (Orožen, str. 85).

Leta 1908 je bilo društvo prisotno na Vranskem, v Hrastniku in Ljutomeru, kjer so v blagoslovljeno zastavo zabili svoj zlati žebelj. Posebej obiskan je bil pogreb Ivana Adamiča in Rudolfa Lundra v Ljubljani 20. septembra. Ustrelili so ju vojaki ob protestih Ljubljančanov zaradi nemškega nasilja na Ptuju. Prisotnih je bilo 600 sokolov in 30 000 ljudi. (Orožen, str. 85).

Dr. Josip Karlovšek je naznanil, da ne more več opravljati vodenja Celjskega Sokola, zato je občni zbor za leto 1909 izvolil naslednika, dr. Gvidona Serneca, prejšnjega podstarosto. (Orožen, str. 85). Ta je že leta 1905 zaradi utesnjenosti pri vadbi telovadcev predlagal izgradnjo sokolskega doma v Celju, nakup zemljišča in zbiranje sredstev. V ta namen so bili izvoljeni štirje odseki: eksekutivni, reklamni, stavbni in finančni. Razposlali so 1600 okrožnic, v časopisih so bili objavljeni reklamni članki, prodajali so razglednice. V narodnih javnih lokalih so nastavili 11 puščic za zbiranje denarja. Do konca leta 1906 se je nabralo 3100 kron. (Orožen, str. 86–87). Večina članov društva je bila za gradnjo doma v Gaberju, manjšina za gradnjo v Celju. Glavni razlog za gradnjo v mestu je bil, da se sramotno umikajo pred nemštvom. Najprimernejši prostor zunaj mesta je bila Gaberščakova hiša, last Serneca, Dečka in trgovca Cvenkla. (Orožen, str. 88).

Slika 11: Gvidon Sernec (Orožen, 1940, str. 87)

8. marca leta 1907 se je v ta namen osnovalo društvo Sokolski dom. Do maja 1908 je bilo zbranih 9300 kron, kar je bila sedmina potrebne vsote. Načrte za gradnjo je izdelal inženir Koch v Ljubljani. Gradnjo je po nakupu zemljišča prevzel Ferdinand Gologranc, mizarska dela je opravil Jurij Jezernik, tla je položil Vinko Kukovec, vodovod je napeljal Ivan Rebek. Plinsko razsvetljavo je napravila mestna plinarna, poslikave je izvedel Viktor Bevc. Glinaste peči je postavil pečar Novak, železne je dobavila Majdičeva družba Merkur. Akademski slikar Josip Pungertnik je v vznožju galerije naslikal Tyršev in Fügnerjev portret in napisal »Krepimo se!« ter »Ne vdajmo se!«. (Orožen, str. 90–91).

Slika 12: Gaberščakova hiša v Gaberju (Orožen, 1940, str. 89)

Slika 13: Sokolski dom v Gaberju (Orožen, 1940, str. 91)

V novo dvorano so prestavili staro orodje, dokupili so tudi novega za 1500 kron pri družbi Vindyš v Pragi. Prostor je stal 15 000, stavba pa 55 000 kron. Proti koncu zime leta 1909 so začeli stanovanjske, kletne, gostilniške in trgovske prostore oddajati. 4. marca 1909 se je v novi telovadnici prvič telovadilo. Število na novo včlanjenih se je povečevalo. Obvestila in novi člani so bili zapisani na črni tabli vsaj 8 dni. Telovadba se je vršila v petih oddelkih (člani, gojenci – obrtni in trgovski vajenci, šolski naraščaj, ženski oddelek, vaditeljski zbor). (Orožen, str. 92–93).

Svojo knjižnico so sokoli prepustili Klubu naprednih slovenskih akademikov v Celju, ki so v Sokolskem domu uredili ljudsko knjižnico. 11. in 18. julija 1909 sta bili na vrtu Sokolskega doma prirejeni veselici. Pred tem so telovadili člani in šolski naraščaj. Tudi sokolska maškarada se je iz Narodnega doma sedaj preselila v Gaberje. Novost je bil Miklavžev večer. Precej ljudi je obiskovalo tudi plesne vaje, ki jih je vodil v Sokolskem domu Brunon Rotter. (Orožen, str. 93–94).

Prvi izlet v letu 1909 je bil v Št. Jurij k ustanovnemu občnemu zboru odseka Celjskega Sokola. Telovadbo je začel v kraju vaditi podnačelnik Anton Jager. Marca se je odpravila delegacija v Trbovlje iz istega razloga kot v Šentjur. 1. avgusta je bil I. župni zlet nastajajoče Celjske župe v Krško k razvitju njihove zastave, kjer so tudi telovadili. V tem mesecu so potovali tudi z mladim Mariborskim Sokolom v Ruše. Sledila sta obiska Polzele in ponovno Šentjurja. Zadnji nastop je bil v Hrastniku. (Orožen, str. 94).

Decembra 1909 se je v Ormož odselil dr. Gvidon Sernec. Na mestu staroste ga je nadomestil načelnik Jože Smertnik, ki je zato prenehal z načelništvom, ostal pa še vedno član

vaditeljskega zbora. Njegovo mesto je zasedel Anton Jager do leta 1911, ko ga je zamenjal Prostoslav Furlan. Njega je leta 1912 nadomestil Viktor Moškon, katerega je leta 1914 zamenjal za daljše obdobje Lojze Jerin. (Orožen, str. 95).

Po izgradnji Sokolskega doma je število članov naraslo (120 moških, 10 žensk, gojenci, naraščaj). Pravih telovadcev je bilo 20 do 30, ostali so sodelovali le v prostih vajah, v sprevodih ali pa se le kazali v kroju. Leta 1909 je nastal odsek Celjskega Sokola v Št. Juriju (30 članov) in Št. Pavlu v Savinjski dolini (60 članov). Leta 1910 so uvedli članske izkaznice po vzoru Slovenskega planinskega društva. (Orožen, str. 96).

Lojze Jerin je novembra 1913 v Parizu dosegel pomemben uspeh. Naslednje leto je poleg načelnika zasedel tudi mesto župnega načelnika, ki ga je opravljal tudi po vrnitvi iz 1. svetovne vojne. Leta 1914 je bilo 32 aktivnih telovadcev, 33 dečkov in 27 deklic, telovadilo je tudi 43 dijakov. (Orožen, str. 99–100).

Ustanovni občni zbor Celjske sokolske župe se je vršil 30. oktobra 1910. Nastala so tudi nekatera društva (Rajhenburg in Radeče 1910, Vransko in Središče 1911, Slovenska Bistrica 1913, Selnica in Ormož). Ker je bilo društev veliko, se je Celjska sokolska župa delila na celjsko in mariborsko. (Orožen, str. 100).

Celjski Sokol je že 20. januarja 1910 obvestil okrajno glavarstvo, da bo 14. in 15. avgusta 1910 organiziral na travniku Petra Majdiča poleg mlina na Spodnji Hudinji zlet. Poslana so bila vabila tudi vsem sokolskim društvom v tujini. Mestni svet je zadevo zapletel, tako da je društvo skrčilo program le na 14. avgust. Želeli so prihod vlakov v Čret ali v Zavodno poleg Cinkarne. Prošnji niso ugodili. Zato so goste nameravali pričakati v Štorah. Sprevod bi se vršil skozi Teharje. Program je vseboval najprej počitek po prehojeni poti, skupno vajo, slavnostni banket, javno telovadbo. Zaključiti so nameravali z veselico s petjem in koncertom. Sokoli so načrtovali peš povratek v Štore, ostali pa z vozovi. (Orožen, str. 102–103).

Zaradi večkratne zavrnitve dvodnevne programa zleta, ki je ni želel potrditi mestni urad, je pritožba romala na namestništvo v Gradcu. Mestni urad je prosil namestništvo, da naj mu priskočijo na pomoč pri vzdrževanju reda. Hkrati pa ni dovolil nositi narodnih in društvenih oblačil ter oznak v mestu. Zato so nameravali aretirati vsakega, ki bi stopil na mestna tla. Svoje mnenje je izrazil tudi celjski župan, ki je trdil, *»da je vse slovansko sokolsko praznovanje mišljeno kot demonstracija proti nemškemu prebivalstvu v Celju.«* Ko sta namestništvo v Gradcu in okrajno glavarstvo v Celju končno dovolila omejeno prireditev, je

slednje 6. avgusta izdalo razglas v nemškem in slovenskem jeziku, da morajo biti vse gostilne in kavarne v Gaberju in na Spodnji Hudinji 14. avgusta ob 21. uri zaprte. Prepovedano je bilo zbiranje ljudstva na javnih cestah in v teh krajih ter na Teharjah in v Štorah. Zagrožena je bila globa od 2 do 200 kron oziroma zagrožen zapor od 6 ur do 14 dni. Enako je bilo prepovedano streljanje z možnarji. (Zajc Cizelj, str. 350–352).

Na otvoritvi Sokolskega doma je bilo prisotnih okrog 1300 slovenskih sokolov, 30 hrvaških in 35 srbskih iz Hrvaške, 2 srbska zastopnika iz Srbije, 2 Čeha, 1 Bolgar (»Junaki«) in 1 Rus iz Galicije (»Sič«). Ob 12. uri je bila slavnostna otvoritev Sokolskega doma, nato banket ter govori. Sledilo je kosilo po gostilnah, popoldan pa javna telovadba pod vodstvom načelnika Slovenske sokolske zveze dr. Viktorja Murnika. Nastopilo je 272 telovadcev, med njimi tudi 44 dečkov ter ljubljanske in brežiške sokolice. (Orožen, str. 104).

Slika 14: Celjski Sokol ob otvoritvi Sokolskega doma (Orožen, 1940, str. 108)

Po prireditvi so vsi gostje odšli 14. avgusta 1910, oba vlaka sta odšla približno ob 21. uri. Sedaj si je lahko oddahnil tudi Adolf Westen, ki se je v pritožbah bal za svoje imetje in varnost v primeru prireditve. Sokoli so prireditev tako uspešno izpeljali, seveda v skoraj pol manjšem obsegu, izključno na tleh celjske okolice, saj ni niti en sokol stopil na mestna tla. (Zajc Cizelj, str. 352–353).

Poleg standardnih prireditev (maškarada, pust, plesni tečaji, Silvestrov večer, Miklavžev večer) so v Celju priredili meseca junija 1910 tudi tekmo. Sledili sta javna telovadba in veselica s srečelovom. (Orožen, str. 105).

Leta 1910 so sledili obiski Petrovč, Nove Cerkve, Št. Jurija, Ljubljane, Sofije, Beograda, Št. Pavla, leta 1911 Središča, Domžal, Zagreba, Št. Pavla, Blagovne. 12. junija 1911 so sodelovali na pogrebu Antona Aškerca v Ljubljani. (Orožen, str. 107).

Od 26. junija do 2. julija 1912 se je v Pragi vršil I. zlet Zveze slovanskega sokolstva, združen s VI. zletom Česke Obce Sokolske. Udeležilo se ga je 16 članov v kroju in civilu, vendar zaradi preobsežnega programa niso mogli nastopiti. (Orožen, str. 108).

Julija 1912 so bili celjski sokoli v Šoštanju ob 30-letnici čitalnice, zleteli so tudi v Trbovlje in na Vransko. V letu 1913 so odšli v Trnovlje, Šmartno pri Slovenj Gradcu, ob 10-letnici Sokola so obiskali Žalec. Zvezni zlet v Ljubljani ob 50-letnici Ljubljanskega Sokola je bil zaradi prepovedi leta 1914 organiziran v Novem mestu. Tudi tja so odšli celjski sokoli. Tega leta je bil prvi zlet v Brežice kot župni zlet Celjske sokolske župe. Drugi zlet je pripadel Mariborski župi v Rušah, kjer so Mariborčani razvili svoj prapor. (Orožen, str. 108–109).

V Sokolskem domu so uredili verando na vrtu, naredili kegljišče. Društvo je bilo še vedno dolžno Celjski posojilnici 1200 kron. (Orožen, str. 109).

Leta 1913 je bila septembra veselica s telovadbo, naslednje leto pa maja proslava petstoletnice ustoličenja koroških vojvod. Tudi ta seveda s telovadbo. Pozimi 1914 so želeli ponovno oživitev knjižnice v Gaberju, vendar brezuspešno. Na sokolskih prireditvah so še vedno peli pevci Celjskega pevskega društva, Benčan je na silvestrskih večerih še vedno postavljale alegorije. Pri maškaradi za leto 1914 so povabili tudi oficirje 87. in 26. celjskega polka. V jeseni 1913 so začeli v Sokolskem domu streljati na tarčo. (Orožen, str. 106).

Namestništvo v Gradcu je 8. avgusta 1914 izdalo odredbo št. 1690/19, s katero je ustavilo delovanje vseh sokolskih društev. (Zajc Cizelj, str. 353). 10. avgusta 1914 je poslal celjski župan dr. Jabornegg dr. Šandorju Hrašovcu kot podstarosti dopis, da se 25. julija 1914 ustavlja delovanje društva zaradi vojne. Starosto Smertnika so zaprli, sledile so preiskave. Nekaj predmetov, med njimi tudi sokolski prapor, sta Smertnik in tajnik Erhatic skrila na podstrešju Narodnega in Sokolskega doma. Vojaštvo je zasedlo telovadnico za Rdeči križ in za nastanitev vojske, proti koncu vojne sta bili v prostorih kinodvorana in gostilna, ki jo je obiskal celo general Rudolf Maister. (Orožen, str. 110).

3. 1. 6 Nov zagon društva v lastni domovini po 1. svetovni vojni

Starosta je bil do leta 1923 Jože Smertnik. Od leta 1920 je odbor društva štel poleg staroste še podstarosto, načelnika in 12 odbornikov, med njimi 3 članice, 3 namestnike in 1 namestnico. Vaditeljski zbor se je od leta 1921 imenoval prednjaški zbor. Nekaj članov je izgubilo življenja v 1. svetovni vojni. Kljub temu je društvo štel konec leta 1919 s članicami 275 udov, ob koncu leta 1922 pa 407 članov, od tega 121 članic. (Orožen, str. 111–112).

Na prvem povojnem rednem občnem zboru januarja 1919 je starosta Smertnik dejal, da je že ustanovitelj sokolstva dr. Miroslav Tyrš govoril o sokolih z orožjem v roki, vendar avstrijska vlada tega ni dovolila. Sokolska društva morajo biti nepolitične organizacije. (Orožen, str. 112–113).

Še pred koncem vojne je bil ustanovljen v Celju Narodni svet, katerega najpomembnejši organ je bil narodnoobrambni odsek, ki ga je vodil starosta Smertnik. Varnostno službo v mestu so opravljali orožniki in sokoli v kroju ter s puško na rami. Smertnik je dosegel pri županu dr. Jaborneggu, da mestna policija ni več prišla na ulice. Z Narodnega doma je zaplapolala slovenska zastava. Narodna straža, ki je bila organizirana 31. oktobra 1918, je vzdrževala red na cestah. Ko se je vračala domov čez naše kraje vojska z italijanskega bojišča, je varovala območje od Vranskega, Konjic in do Rogatca. Straža 1200 mož je bila ponoči na vsakih 200 do 300 metrov. Stražili so tudi železniške postaje. 1. septembra 1918 so opravili prevzem vojske in zaobljubo v vojašnici. Vsi vojaki in oficirji so prisegli pred sokolsko zastavo. Kljub temu so odhajali domov iz vojašnice, zato je Smertnik poslal nemške oficirje z vlakom v Gradec. (Orožen, str. 114–115).

Poveljniki oddelkov in mnogi borci, ki so se borili na avstrijskem Koroškem (Franjo Malgaj, Viktor Rode, Maks Detiček), so bili sokoli. Celjski polk, ki je na Koroškem 28. maja 1919 zavzel Črno, je bil sestavljen iz veliko sokolskih članov. Jugoslovanska sokolska zveza je v plebiscitnem letu 1920 zahtevala, da naj se na Koroško v zaščito koroških Slovencev pošljejo sokoli v civilu. Zbirališče v Celju je bilo v Narodnem domu, kjer se je zbralo okrog 600 sokolov. Dva oddelka sta na Koroško odpeljala 7. oktobra 1920 Rudolf Poljšak in 8. oktobra 1920 Lojze Jerin. Varovali so Tinje z okolico. Smertnik je odšel s svojo ekipo v Velikovec, kjer niso verjeli v poraz plebiscita in so ekipo poslali domov. (Orožen, str. 116).

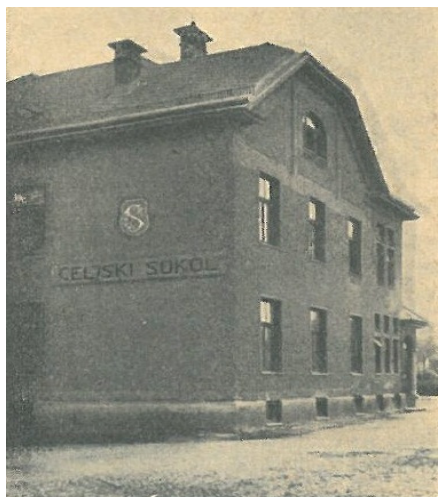
Celjski Sokol je sodeloval tudi pri prevzemu celjske mestne občine. 6. novembra 1918 je vladni tajnik dr. Friderik Lukan prevzel županske naloge v Celju. Zbralo se je nad 20 000

ljudi. Na Dečkovem trgu so bili sokoli udeleženi v lepem številu. Govoril je starosta Smertnik. (Orožen, str. 117).

9. maja 1922 so sokoli sprejeli izjavo, da se ne smejo obiskovati prireditve, ki jih organizirajo narodni nasprotniki. Člani, ki se tega ne bi držali, bodo izključeni iz društva. Društvo je organiziralo tečaj srbohrvaškega jezika in cirilice. (Orožen, str. 117–118).

Junija 1919 se je v Novem Sadu poleg 700 telovadcev zbralo tudi 507 delegatov, ki so ustanovili Sokolsko zvezo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Po enem letu se je ta preimenovala v Jugoslovansko sokolsko zvezo. Tako je bila ukinjena Slovenska sokolska zveza. Za prvih 5 let je bil sedež nove organizacije v Ljubljani. Nova društvena pravila so stopila v veljavo leta 1922. Celjski Sokol je dobil novo ime Sokolsko društvo Celje. Prenehal je izhajati Slovenski Sokol, nov časopis se je imenoval Sokolski glasnik. Za mladino je izhajal srbohrvaški Sokolič v Beogradu in Ljubljani. Celjska sokolska župa je izdajala svoj Sokolski vestnik. (Orožen, str. 119).

Po koncu vojne so se želeli sokoli s telovadnico vrniti v Celje. Mestni šolski svet je odločil o telovadnici na dekliški in osnovni in meščanski šoli v Vodnikovi ulici. Tu naj bi telovadili tudi orli, zato je bilo prostora premalo. Najprimernejša bi bila deška osnovna in meščanska šola v Gregorčičevi ulici (današnja gimnazija Center), vendar je imela pogodbo z nemškim »Turnvereinom« zaradi nemškega posojila pri gradnji. (Orožen, str. 120).

Slika 15: Telovadnica Celjskega Sokola (Orožen, 1940, str. 121)

3. junija 1919 se je Celjski Sokol preselil v to telovadnico. Plačali so 4000 kron odškodnine Ludoviku Kranjcu, ki je bil imenovan za sekvestra vseh nemških telovadnih društev. Tako

opremljena telovadnica je bila njihova, orodje so celo odstopili proti minimalnemu plačilu društvom v Laškem, Vojniku, Konjicah, Oplotnici, Šmarju pri Jelšah, Zagorju, Rogaški Slatini in Petrovčah. (Orožen, str. 121–122).

Prvi društveni načelnik po prevratu je bil Drago Kralj. Leta 1919 ga je nadomestil predvojni načelnik Lojze Jerin, vodja žensk je postala Cirila Rebekova. Leta 1922 je delovalo 8 oddelkov: starejši in mlajši člani, članice, dijaki, trgovski in obrtniški naraščaj, ženski naraščaj, moška in ženska deca. Pravih telovadcev je bilo okrog 50, telovadk blizu 40, okoli 50 dijakov, 15 trgovskih in obrtniških naraščajnikov, ženskih naraščajnic 35, dece pa okrog 50. (Orožen, str. 123).

Družabne prireditve so bile klasične. Od Narodne čitalnice je Celjski Sokol prevzel Silvestrski večer, na katerem je Benčan še vedno prirejal alegorije, leta 1918 že dvajseto. Na novo so bili prisotni na prireditvah oficirji narodne vojske. (Orožen, str. 124).

14. septembra 1919 je bil veličasten društveni nastop, ki so mu prisostvovali tudi hrvaški in srbski sokoli, gostje iz Posavja in bivše Kranjske. 6 društev je prišlo s prapori. Vseh prisotnih sokolov je bilo 1400, 572 v krojih, v civilni obleki 280, sokolic je bilo 296, 26 je bilo sokolov konjenikov. Številen je bil naraščaj. Po povorki po mestu je bila popoldan telovadba, zvečer zabava v Narodnem domu. (Orožen, str. 124).

Leta 1920 je bila podobno velika prireditev 8. septembra, točno na 30-letnico društva. Dopoldan je na tekmi Celjske sokolske župe sodelovalo 14 članov. Ob 11. uri je na slavnostni seji govoril starosta Smertnik, popoldne je bila prvič telovadba na Glaziji. Sledila je veselica v Narodnem domu. Podobno druženje je bilo tudi v letu 1921. Leta 1922 je Dramatično društvo sodelovalo z enodejanko. Tega leta je bil tudi župni zlet 15. in 16. julija, osmi po vrsti od ustanovitve Celjske sokolske župe. Prvi dan popoldne in drugi dan dopoldne je bila telovadba. Pred magistratom sta povorko pozdravila župan dr. Milko Hrašovec in župni starosta dr. Gvidon Sernec. Popoldne je bila javna telovadba in zvečer veselica. (Orožen, str. 125–126).

Slika 16: Prireditve na Glaziji že v 20-ih letih (B. Pelikan, 2013)

Društvo je sedaj sodelovalo tudi pri državnih svečanostih, kot sta bili kraljevi rojstni dan 1919 ter sprejem prestolonaslednika in regenta Aleksandra, kjer je imel nagovor župni starosta dr. Gvidon Serbec. 25. septembra 1921 je bila žalna slovesnost ob smrti kralja Petra. V Narodnem domu je govoril dr. Milko Hrašovec. Leta 1919 so ob prevozu posmrtnih ostankov Zrinjskega in Frankopana na kolodvoru počastili spomin na njiju. Enaka žalna slovesnost se je zgodila ob prevozu Frana Malgaja v Šentjur. (Orožen, str. 126).

Leta 1918, 1919, 1920 in 1921 je bilo veliko izletov, večinoma v bližnjo okolico k drugim društvom (Laško, Šoštanj, Trbovlje, Šmartno v Rožni dolini, Blagovna, Zagorje, Slovenj Gradec, Žalec, Rogaška Slatina, Šentjur, Maribor, Hrastnik, Svetina, Bukovžlak, Šmarje pri Jelšah, Št. Pavel, Radeče) ter tudi na Hrvaško in v Srbijo (Čakovec, Novi Sad, Subotica, Beograd, Osijek). Najpomembnejši je bil vsesokolski zlet v Ljubljani 23. julija 1922, kamor je društvo poslalo 150 naraščajnikov, več dijakov in oddelek vojaštva. (Orožen, str. 129).

Od 12. do 15. avgusta 1922 je bilo v Ljubljani skoraj vse celjsko sokolstvo. Skoraj vsi tekmovalci in tekmovalke so bile odlikovani z veliko ali malo diplomo. Prostih vaj se je udeležilo 24 članov in 26 članic, prisoten je bil tudi kralj in nekateri ministri. (Orožen, str. 130).

Starosta Smertnik je konec leta 1922 izjavil, da bi želel mesto po 12 letih predati nekemu drugemu. Postal je častni član, nasledil ga je dr. Milko Hrašovec. Smertniku je častno diplomo izdelal Benčan. (Orožen, str. 130).

V letih 1923 do 1929 so celjski sokoli delovali v okviru Jugoslovanske sokolske zveze. (Orožen, str. 130).

Leta 1929 je Sokolsko društvo Celje štelokrog 1000 pripadnikov. Pred sprejemom so uvedli celo šestmesečno poizkusno dobo. Do konca leta 1924 je bil društveni načelnik Lojze Jerin, nato leta 1925 Anton Grobelnik. Ta je bil tudi predsednik smučarskega odseka ter referent za odbojko in streljanje. Za njim je prevzel načelovanje župe od leta 1931 do 1937 Rudolf Poljšak. Marica Černejeva je bila prva župna načelnica. (Orožen, str. 132–134). Načelnice v društvu so bile od leta 1920 Cirila Rebekova (1920–1922), Marica Černejeva (1922–1926), Mirka Grudnova (1927–1935) in Mimica Lojkova (1936–1940). (Kramer, Kuzma, str. 15).

Leta 1924 so društveni člani sklenili ustanoviti poseben fond »Sokolski dom v mestu Celje«. Do konca leta 1929 je fond narasel na 60 000 din. Želeli so prodati Sokolski dom v Gaberju, vendar se to ni zgodilo. Konec leta 1928 se je po odpovedi pogodbe kinu in gostilni ponovno pričela v domu telovadba. Okoliš celjske in gabske telovadnice je razmejevala železnica. (Orožen, str. 135–136).

Leta 1928 je društvo štelokrog 113 članov, 57 članic, 72 naraščajnikov, 50 naraščajnic, 158 moške in 98 ženske dece, skupaj torej 548 oseb. Celjska sokolska župa je v tem letu vzgojila tudi 13 vaditeljev in 8 vaditeljic. Člani so obiskovali tudi zvezne tečaje. (Orožen, str. 136–137).

Sokoli so imeli prepoved obiska nemških prireditelj, trgovin, čim manj so morali biti udeleženi v politiki. V ta namen so bila tudi predavanja kulturno-prosvetnega oddelka. Organizirana je bila zdravstvena oskrba sokolov ter lekarna in knjižnica. Leta 1927 je svoj prapor razvil tudi naraščaj. Nabirali so prispevke za brate v Hercegovini, 14 naraščajnikov so peljali na morje. Kupili so klavir in pisalni stroj. (Orožen, str. 137–139).

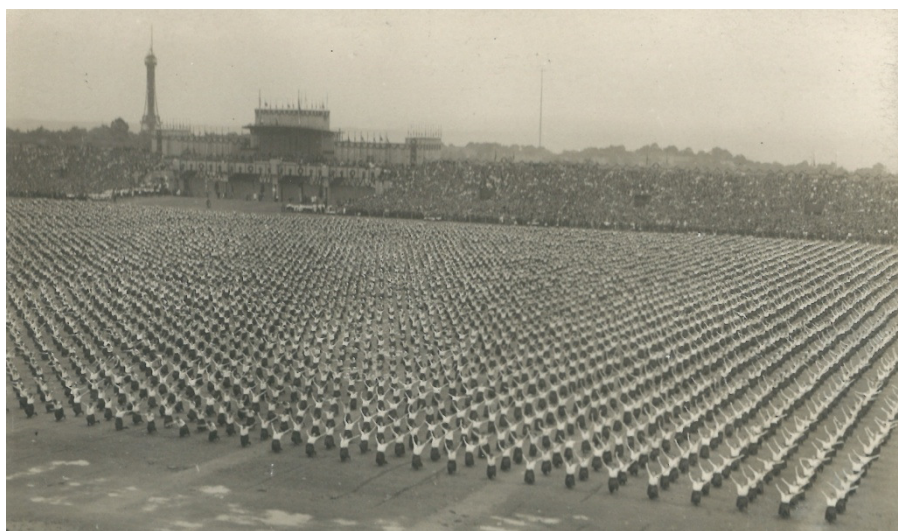
Prireditve so se do leta 1927 vršile v Narodnem, nato v Celjskem domu. Leta 1929 je bilo društvo prisotno pri blagoslovitvi pravoslavne cerkve v Celju. (Orožen, str. 139–140).

Avgusta 1923 je bila v Celju župna tekma članov in članic. Vsa prva mesta so ostala doma. V nadaljnjih letih sta bili povprečno po dve prireditvi na leto. Domača srečanja so se vršila na dvorišču osnovne šole. (Orožen, str. 140–141).

Leta 1923 je imelo društvo skupaj okrog 10 zletov, naslednje leto jih je bilo še več. Najpomembnejši je bil pokrajinski zlet v Zagrebu od 15. do 17. avgusta 1924, kjer so tudi

uspešno telovadili. Nižji članski oddelek je dosegel pri zmagi 92,11 % točk, članice višjega oddelka so za zmago dosegle 88,59 % točk. (Orožen, str. 144).

Leta 1925 je sledilo do 10 zletov, leta 1926 podobno. V tem letu je bil najpomembnejši obisk Prage na vseslovanskem zletu, kjer so tudi telovadili. Celjsko društvo je poslalo okrog 70 oseb. Leta 1927 je bilo ponovno okrog 10 izletov, telovadili so tudi na zveznih srečanjih. Leta 1928 je bilo zletov nekoliko manj. Leta 1929 je poleg še večjega števila zletov najpomembnejši vsesokolski zlet v Poznanju, kjer so tekmovalke zasedle 2. mesto za Čehinjami. (Orožen, str. 145–147).

Slika 17: Ženski nastop v Pragi leta 1926 (B. Pelikan, 2014)

5. decembra 1930 je bil ustanovljen Sokol Kraljevine Jugoslavije, v katerega je pristopilo tudi celjsko društvo. Na čelu društva je bil starosta dr. Milko Hrašovec. (Orožen, str. 148).

Ob zaključku leta 1934 je štelo društvo 1170 pripadnikov, od tega 448 članov, 209 članic, 103 naraščajnike, 100 naraščajnic, 191 moške dece in 119 ženske dece. Leta 1935 se je število pripadnikov spustilo pod 1000. Leta 1939 je Sokolsko društvo Celje matica štelo 923 pripadnikov, v Gaberju je bilo ustanovljeno posebno Sokolsko društvo Celje I. (Orožen, str. 153).

Leta 1936 je bila ukinjena telovadba v Sokolskem domu. Leta 1935 sta načelstvo in prednjaški zbor telovadbo prilagodila šolskemu letu, za mladino so bile uvedene tudi kartoteke. Člani so kartoteke že imeli. Še vedno se je vodila matična knjiga. V letih 1935–

1939 se je pojavila kriza v vaditeljskem zboru. Želeli so telovaditi več in bolj disciplinirano. (Orožen, str. 154–155).

Obe telovadnici sta za telovadbo postali premajhni, zato so se sokoli odločili, da bodo skušali vsaj poleti telovaditi na Glaziji. Mestni svet je leta 1937 izročil Glazijo Sokolskemu društvu Celje in Športnemu klubu Celje, ki sta postavila tudi ogrado. Leta 1936 so sokoli še telovadili na dvorišču pred telovadnico. Tega leta so jim uredili kopalnico, centralno ogrevanje in leta 1937 kupili novo omaro za prapore v župni sejni sobi. (Orožen, str. 155–157).

Leta 1933 je telovadnico društva poplavilo in naredilo veliko škode. Zaradi tega so v celoti telovadili v Gaberju. (Orožen, str. 157).

Leta 1934 je telovadilo 489 oseb, naslednje leto okrog 500. V letih 1938–39 je bilo skupaj aktivnih 498 telovadcev. (Orožen, str. 158).

Društveni smučarski odsek je bil ustanovljen leta 1931. Želeli so smučarsko skakalnico, vendar snežne razmere tik nad mestnim parkom zaradi pomanjkanja snega niso bile primerne. Pripraven teren je našel inž. Bloudek. Trenirati se je začela tudi odbojka. Leta 1932 so prvič nastopili tudi na plavalnih tekmah v Rimskih Toplicah. Leta 1936 se je pojavilo streljanje, leta 1939 so ponovno oživel kolesarji. (Orožen, str. 160–161).

Društvo je bilo proti ustanovitvi nemškega razreda na gimnaziji v Celju. Zaradi gospodarske krize je svojim brezposelnim članom brisalo članarino. Obdarili so okrog 100 otrok. Leta 1939 je bil v okviru župe ustanovljen socialni odsek. Z zbranimi sredstvi so najprej najeli in nato kupili pri Mozirju prostor za počitniško letovanje. Zbirali so tudi razne prispevke za posebne primere prizadetih sokolov in njihovega sorodstva. V jeseni 1938 so zbirali denar za češke sokole, ki jih je prizadela nemška zasedba. (Orožen, str. 161–162).

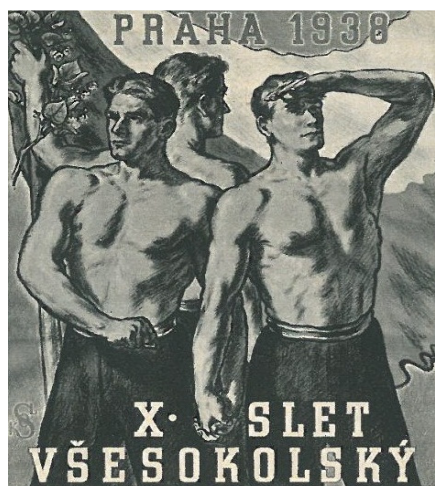
Družabnih in javnih prireditev je bilo v tem obdobju precej manj. Po letu 1924 so namreč uvedli nove davke, ki so pobrali kar 50 % dobička. Vsako leto se je ob obletnici smrti kralja leta 1934 v Narodnem domu vršila komemoracija. Leta 1937 je društvo imelo komemoracijo za Masarykom. Na Glaziji je bila večkrat prirejena tudi tombola. Leta 1936 sta bili pomembni Benčanova 70-letnica in leta 1938 Smertnikova 60-letnica. (Orožen, str. 164–165).

Skoraj vsako poletje so se vršili domači telovadni nastopi, kjer je nastopalo od 300 do 400 pripadnikov društva. Župni zleti in tekme so si sledili po vrsti: 15. junij 1930, 28., 29. junij 1931, 9., 10. junij 1934, 12. junij leta 1936 in 12. junij 1938. Ostala tekmovanja so bila

navadno smučarska na Celjski koči, plavalna v Rimskih Toplicah, Trbovljah in Rogaški Slatini, strelske na vojaškem strelišču Za gradom. V Celju so organizirali tudi tekme v odbojki in lahki atletiki. (Orožen, str. 166–167).

Leta 1930 je bil v Beogradu vsesokolski zlet. Iz Sokolske župe Celje se ga je udeležilo okrog 150 pripadnikov. Vsi so dosegli lepe rezultate. Društvo je leta 1932 poslalo v Prago 60 pripadnikov, ki so dosegli lepe uspehe v jugoslovanskem in vsesokolskem merilu. (Orožen, str. 168–169).

Društvo je v času od 1930 do 1940 sodelovalo na mnogih telovadnih prireditvah. Leto 1934 je bilo v znamenju zveznih tekem (Bohinj, Zagreb, Sarajevo). Leta 1938 je bil X. vsesokolski zlet v Pragi. Leta 1939 je načelnik Konrad Grilc v Parizu dosegel 2., v Varšavi pa 1. mesto. (Orožen, str. 171–174).

Slika 18: Plakat za X. vsesokolski zlet v Pragi leta 1938 (Prochazka, 1939, str. 35)

Financirali so se še vedno iz članarin, prireditev in podpor. Tudi mestna in okoliška občina sta za normalno delovanje prispevali svoj delež. Za izgradnjo Sokolskega doma se je nabralo 100 000 din. Fond za ureditev Glazije je znašal že 33 000 din. (Orožen, str. 174).

Občni zbor se je vršil 30. septembra 1939 s starosto dr. Milkom Hrašovcem. V letu 1940 so začeli pripravljati program za slovesnost ob 50-letnici društva (29. in 30. junij 1940). Vsebovati je morala slavnostno sejo, razstavo, akademijo, povorko, tekme, razvitje novega prapora, telovadni nastop in veselico. (Orožen, str. 175).

Izšla je Zgodovina Celjskega Sokola v knjižni obliki. Časopis Nova doba je v ta namen izdal posebno sokolsko številko. Za zletni znak je bilo izbrano delo Vladimira Stovička iz Krškega. (Orožen, str. 176).

Slika 19: Naslovnica Orožnovega dela (Orožen, 2014)

Slika 20: Zletni znak ob 50-letnici društva (Goropevšek, 2001, str. 30)

4 RAZISKOVALNI DEL

4.1 CELJSKI SOKOL V ČASOPISU NOVA DOBA

4.1.1 Leto 1919

Silvestrov večer je prirejala sicer Celjska čitalnica, vendar je tudi to leto že dvajsetič zapored alegorijo pripravil s pomočjo sina in hčerke sokol Matija Benčan. Izkupiček Silvestrovega večera je bil namenjen Celjskemu Sokolu. (Nova doba, 4. 1. 1919). Vaditeljski zbor je pričlenjal s telovadbo 21. 1. 1919 v Dekliški meščanski šoli v Rovški (današnji Vodnikovi) ulici. Ko bo moč dobiti na razpolago večji objekt, bodo s telovadbo pričeli člani, članice, dijaštvo ter šolski in obrtni naraščaj. (Nova doba, 22. 1. 1919).

Pod naslovom »Sokol« bo pričela za letno ceno 12 K (kron) Slovenska sokolska zveza izdajati svoje glasilo. (Nova doba, 8. 3. 1919). V aprilu je sledil poziv bratom sokolom ob sprejemu vlaka s posmrtnimi ostanki Zrinjskega in Frankopana na kolodvoru v Celju. Oblečeni so morali biti v kroje, prisotni z zastavo. Šole so bile tisti dan proste pouka, učenci in učitelji so se morali udeležiti sprejema. (Nova doba, 26. 4. 1919).

Starosta Celjske sokolske župe Jože Smertnik je v časopisu pozval brate sokole, da je domovina v nevarnosti. Preko Koroške naj bi se bližale nemške roparske tolpe, zato so se morale v celjskem okraju organizirati narodne straže. Zbrani legionarji so se morali zbrati v Narodnem domu. 8. maja 1919 so prostovoljci imeli že dopoldan orožne vaje. *»Kdor ljubi domovino – pod orožje!«* V mestu so se vršile aretacije nekaterih Nemcev, ki bi bili lahko povezani z prihajajočimi nemškimi tolpmi. Hkrati je v drugem članku objavljena tudi smrt nadporočnika Frana Malgaja, ki je padel pri Guštanju. (Nova doba, 8. 5. 1919).

Celjski Sokol se je 3. 6. 1919 preselil v telovadnico nekdanjega nemškega Turnvereina. Dogodek se je vršil v telovadnici Mestne ljudske šole (današnja gimnazija Center) ob 8. uri zvečer. (Nova doba, 3. 6. 1919). Nemško društvo je bilo razpuščeno, za nadzornika njihovega imetja je bil določen dr. Gvidon Sernec. Hkrati članek ugotavlja, da si je nemško društvo na stroške mesta napravilo garderobo s kopalnico in sejno sobo. (Nova doba, 5. 6. 1919).

V Novem Sadu je bila sklicana konstituenta, ki se je udeležilo 507 delegatov in okoli 700 telovadcev in telovadk. Ustanovljena je bila Sokolska zveza SHS. Za prvih pet let je dobila predsedovanje Ljubljana. Tudi prvi starosta je bil Slovenec, dr. Ivan Oražen. Telovadci so se

odpeljali na telovadbo v Subotico. Še isti dan je sledil povratek v Novi Sad. S parnikom Karadjordje so se naslednji dan po Donavi peljali do Beograda, kjer so ponovno telovadili. (Nova doba, 5. 7. 1919). Članek je napisal Jožef Smertnik, starosta Celjske sokolske župe.

14. avgusta se je dogodil v Celju neljub dogodek. Naraščaj orlov je pred sokolsko telovadnico pričakal sokolskega in ga napadel s kamenjem. Zato so pozvali obe društvi, da naj se takšni prizori ne ponovijo več, saj niso primerni z vzgojnega stališča. Naraščaj mora biti pod strogim nadzorom. Sokol pa je razprostrl svoja krila tudi nad Teharskim Sokolom, ki je ugledal luč sveta. *»Bodimo nasledniki svojih plemenitih prednikov, bodimo pa plemeniti predvsem v svojih srcih, v svojih dušah. Žilavost, delavnost, stanovitnost, plemenitost – to bodi prapor našega Sokola! Na zdar!«* (Nova doba, 16. 8. 1919).

Celjani so se mudili tudi na zletu v Radečah, kjer so celjske sokolice prvič javno nastopile. (Nova doba, 18. 8. 1919). Za 31. avgust 1919 so oglaševali sokolski zlet v Laško, kjer se je zborovalo in telovadilo v zdraviliškem parku. V četrtek, 28. avgusta 1919, so bile zato obvezne vaje v sokolski telovadnici. Vozil je posebni vlak z znižanimi cenami in prirejenim voznim redom. (Nova doba, 28. 8. 1919). Z večine stavb so plapolale slovenske zastave, okna so bila okrašena z zelenjem, na sokole so padale rože. Goste je pozdravil dr. Roš. *»Vi glasniki narodnega in kulturnega dela v Laškem pa kujte železo sedaj, ko je vroče! Naprej – brez ozira na desno in levo!«* Šoštanjčani so se pripravljali na praznovanje 10-letnice ustanovitve društva, zato so naprošali, da naj ostala društva pošljejo število udeležencev. 7. septembra 1919 bosta vozila dva posebna vlaka iz Dravograda in Celja. To praznovanje je združevalo tudi okrožni zlet Celjske sokolske župe. (Nova doba, 2. 9. 1919). Zjutraj jih je pozdravil šoštanjski starosta, brat Lukman, nato starosta Celjske sokolske župe, brat Smertnik. Popoldan sta bili javna in orodna telovadba, predavanje in prosta zabava. (Nova doba, 11. 9. 1919).

Članek govori o težkih časih sokolstva pred prevratom in koncem 1. svetovne vojne za Celjane, kjer v mestu Slovenci skoraj niso imeli pravic. Po tem dogodku je svoboda zasijala tudi za Celjski Sokol. Telovadnica v mestu, ki so jo prevzeli za nemškim Schulvereinom, je bila precej večja kot v Gaberju, vendar je postajala tesna za 300 telovadcev. 14. 9. 1919 bo društvo stopilo pred narod z javno telovadbo. Odzvali so se Hrvatje, Srbi, vabljen je bilo tudi domače prebivalstvo. (Nova doba, 6. 9. 1919). *»Zdravo sokolska armada! Svobodno jugoslovansko Celje Vas pozdravlja kot zmagovalce, kot osvoboditelje, kot del naše silne jugoslovanske armade. Srca naša in duše naše vam hite naproti, Vam, ki ste naše domovine vera, upanje in ljubezen. Celjani! Sprejmite Sokole dostojno in svečano!«* (Nova doba, 13. 9.

1919). Pozivali so k razobešanju zastav. Kdor je ni imel, naj bi si jo sposodi. Gostje so prišli z vlaki, bližnji na vozovih. 6 sokolskih društev je prišlo s prapori, vojaška godba je igrala sokolsko koračnico. Pozdravil jih je dr. Gvidon Sernec. Sprevod se je premikal skozi mesto na Dečkov trg, na čelu so bili konjeniki. Tukaj jih je pozdravil celjski starosta Smertnik, ki je poudaril, da stojijo na trgu prizorišča kipa največjega habsburškega tlačitelja narodnostnih manjšin v Avstriji. Množica se je odzvala z glasnimi klici kralju Petru. Vseh prisotnih je bilo 1374 Sokolov, v kroju 572, v civilu 280, sokolic 296, 26 konjenikov in naraščaj. Ob 15. uri je na dvorišču Mestne ljudske šole sledila telovadba. Zvečer se je v zgornjih prostorih Narodnega doma vršila ljudska slavnost. (Nova doba, 16. 9. 1919).

5. oktobra 1919 so vabili na veliko sokolsko slavnost ob prvem nastopu Teharskega Sokola. (Nova doba, 4. 10. 1919). Predzadnji dan v letu 1919 je izšlo v časopisu vabilo na Silvestrov večer Celjskega Sokola ob 20. uri. Vršil se je v gornjih prostorih Narodnega doma. (Nova doba, 30. 12. 1919). Podobno je vabil Žalski Sokol na silvestrsko zabavo, pel je zbor Dramatičnega društva. Igrali so tudi enodejanko, uprizorili alegorijo.

4. 1. 2 Leto 1920

Na Silvestrov večer je sokolski nastop po skupinah zelo lepo uspel. Ob polnoči je bila prekrasna alegorija Matije Benčana. Slavnostni govorec je bil starosta Slovencev, dr. Sernec. (Nova doba, 3. 1. 1920). Ob novem letu so se vrstile prireditve s pomočjo sokolov tudi v Šentjurju, Konjicah, na Polzeli. 1. januarja 1920 pa so v Šmarju pri Jelšah sklicali sokolski ustanovni občni zbor, ki se ga je udeležilo nad 40 članov. »*Na zdar Šmarski Sokol!*« (Nova doba, 6. 1. 1920).

V četrtek, 15. 1. 1920, se je vršil občni zbor Celjskega Sokola. Starosta je ostal brat Smertnik, podstarosta brat dr. Gvidon Sernec, načelnik brat Jerin. Zbor je štel 12 odbornikov, od tega 3 odbornice. (Nova doba, 20. 1. 1920). Članarina je mesečno znašala 2 K. (Nova doba, 31. 1. 1920). Podobni občni zbori so se v začetku leta 1920 organizirali tudi v drugih sokolskih društvih. 1. februarja 1920 so organizirali tudi župni občni zbor. Od 24 društev se ga je udeležilo 17, izvolili so starosto dr. Gvida Serneca. (Nova doba, 7. 2. 1920). Naslednji župni sestanek je bil 18. 4. 1920 ponovno v sokolski telovadnici v Celju. (Nova doba, 17. 4. 1920).

Češki Sokol je že konec januarja vabil na VII. vsesokolski zlet v Prago v mesecu juniju. K obisku je pozval tudi starosta Sokolske zveze SHS dr. Oražen. Vse župe naj bi ustanovile fonde za sredstva potrebna za obisk zleta. Do 31. marca 1920 so morale poslati število udeležencev. (Nova doba, 31. 1. 1920, 23. 3. 1920).

Slika 21: Zletna značka za VII. zlet v Pragi (Prochazka, 1939, str. 35)

V predpustnem času so celjski sokoli organizirali 15. februarja 1920 ples v maskah, ki je trajal do jutra. Članstvo ni bilo v sokolskih krojih, ker je tako določilo starešinstvo Sokolske zveze SHS. (Nova doba, 17. 2. 1920).

Starešinstvo Sokolske zveze SHS je obvestilo vsa društva, da sta meseca april in maj razglašena za sokolski pomladanski praznik. V ta namen se morajo organizirati proslave z dopoldanskimi govori o združitvi narodov, deklamacije, petje, alegorije, v popoldanskem času naj sledijo javni nastopi, izleti v naravo, prisega naroda za sokolsko idejo. (Nova doba, 17. 4. 1920).

V časopisu je izšel program ob obisku regenta prestolonaslednika Aleksandra v Celju dne 29. junija 1920. Ob 10. uri bo sprejem pred magistratom in sledili bodo pozdravni govori. Po obisku Celja se bo regent odpeljal čez Vojnik, Konjice, Slovensko Bistrico v Maribor. Vsa sokolska društva morajo biti prisotna v krojih, ženske v narodnih nošah. Manjkati ne smejo gasilska društva. Prihod in odhod bo oznanjala kanonada 21 izstrelkov. Vse hiše, okna naj bodo okrašena z zelenjem in zastavami. Telovadba je za člane Celjskega Sokola do prihoda Aleksandra obvezna. (Nova doba, 24. 6. 1920). Na dan obiska je prestolonaslednika pričakala pri Glaziji sokolska konjenica, ki ga je spremljala v mesto. Po govorih so mu bile

predstavljene deputacije, tudi sokolska. Ob 10.45 je v spremstvu zapustil Celje. (Nova doba, 1. 7. 1920).

Zlet Celjske sokolske župe v Zagorje se je vršil 4. julija 1920. V ta namen sta bila pripravljena posebna vlaka dopoldan v Zagorje ob 8. uri zjutraj, zvečer ob 22. uri nazaj. Cena voznih kart je bila polovična. (Nova doba, 3. 7. 1920). Zagorski Sokol je namreč slavil 30-letnico. Po govorih je sledilo kosilo v Sokolskem domu, nato popoldan javna telovadba članov in članic, naraščaja ter skupine obrtniških vajencev iz Zagorja. Sledila je ljudska zabava. (Nova doba, 8. 7. 1920).

25. 7. 1920 je Žalec organiziral zlet Celjske sokolske župe z javno telovadbo in veliko vrtno veselico. Zagotovljena je bila posebna železniška povezava iz Celja in Slovenj Gradca ter veliko število vozov. (Nova doba, 22. 7. 1920). Celjski Sokol je vabil vse člane v telovadnico za obisk telovadbe v Žalcu. Spremljal jih je tudi oddelek sokolske konjenice. (Nova doba, 24. 7. 1920). Kljub slabemu vremenu se je srečalo 15 sokolskih društev. Nastopile so vse skupine v prostih vajah, člani tudi na orodjih. (Nova doba, 10. 8. 1920).

»*Bratje Sokoli, sestre Sokolice!*« Takšen je bil poziv za pokrajinski zlet Sokolske zveze SHS v Mariboru, dne 29. avgusta 1920, ko je Celjski Sokol želel izvedeti, kakšno bo število udeležencev na prireditvi. Cena vlakov bo polovična, potrebno pa je kupiti nove čepice s kokardo (šejkače), ki so predpisane za jugoslovansko sokolstvo. (Nova doba, 12. 8. 1920). Dr. Vladimir Sernec je v eni izmed številčk časopisa razpravljal o zgodovini in pomenu Maribora ter tako tudi srčno vabil na pokrajinski zlet. (Nova doba, 21. 8. 1920). Na zletu je bilo prisotnih nad 4000 sokolov in sokolic v krojih, 7 godb, 30 zastav in praporjev, sokolske konjenice. Zbrali so se pred magistratom, kjer jih je najprej pozdravil starosta Mariborske sokolske župe dr. Vladimir Sernec. Sledili so tudi govori mnogih drugih. Popoldan je bila na Teznem javna telovadba, ki ji je prisostvovalo do 25 000 gledalcev. Telovadilo je 1200 članov in 1000 članic. (Nova doba, 31. 8. 1920).

V tej in naslednji številki časopisa je pričela izhajati tudi zgodovina Celjskega Sokola 1890 - 1920, ki jo je opisoval Jože Smertnik. (Nova doba, 31. 8. 1920, 2. 9. 1920).

V sredo, 8. septembra 1920, je Celjski Sokol vabil na praznovanje 30-letnice obstoja. Vabili so najstarejše člane, ves slovenski in jugoslovanski narod. (Nova doba, 2. 9. 1920). Ob 8. uri je bila župna tekma na Glaziji, ob 11. slavnostna prireditev v telovadnici, ob 16. nastop na Glaziji in zvečer prosta zabava v Narodnem domu. Ob 30-letnici so se želeli Celjani

pomladiti, zato so pozivali k novim včlanitvam. Vstopnina k jutranji tekmi je bila 2 K, popoldan za stojišče 6 K, za sedišče pa 10 in 20 K. (Nova doba, 4. 9. 1920, 7. 9. 1920).

Jugoslovansko sokolstvo je pozivalo na zbiranje denarnih sredstev za pomoč zatiranim Korošcem. Zato so 26. 9. 1920 razglasili »Koroški dan«. (Nova doba, 18. 9. 1920).

Poziv k vpisovanju in pomladitvi Sokola v Celju se je zgodil v časopisu (Nova doba, 25. 9. 1920) kar v pesniški obliki. Dečke in deklice so vpisovali od 3. leta, dijake neodvisno od starosti, gojenke do 16. leta, člane in članice od 18. leta naprej.

Poziv

»Sokol« te kliče, oj celjska mladina,

S »Sokolom« kliče te i domovina,

Da s telovadbo telo si krepiš,

V krepkem telesu i duh si vedriš!

Dom potrebuje i tvoje pomoči,

Brat moj in sestra, takoj se odloči,

Da se zapišeš v naše vrste,

Ki po vsem lepem in dobrem streme.

Celjska mladina, zakličem ti: Zdravo!

Glej, da napraviš iz Celja trdnjavo

Čvrstih sokolov in pa sokolic

Vročega srca in jakih desnic!

Ko Jugoslavija vztreba pomoči

Bratom na severu in pa na Soči,

Vsi kakor vihra vzdrvimo na boj

Bratom v svobodo, a sebi v obstoj!

Sobrat

4. 1. 3 Leto 1921

Sredi januarja 1921 je sledil poziv na občni zbor Celjskega Sokola dne 23. 1. 1921 v telovadnici mestne osnovne šole. Zapisali so tudi, da imajo na zalogi 50 sokolskih koledarjev za leto 1921 po ceni 10 K. (Nova doba, 20. 1. 1921). Na zboru so izvolili za starosto Smertnika, za podstarosto pa dr. Milka Hrašovca. Predavanje o nevarnostih sovražnikov narodne enotnosti je imel župni starosta dr. Gvidon Sernec. (Nova doba, 25. 1. 1921). Ugotovili so porast članstva na 371, 268 članov in 103 članice. Župnih, društvenih in pokrajinskih izletov in prireditev, katerih so se celjski sokoli udeležili v preteklem letu, je bilo 15. Prejemkov je imelo društvo 76 565 K, izdatkov pa 67 775 K, dobiček je znašal 8784 K. (Nova doba, 1. 2. 1921).

6. februarja 1921 je Celjski Sokol vabil na pustno nedeljo na maškarado v Narodni dom. Obisk je bil dovoljen le sokolom in ostalim članom narodnih društev. Zaželjeni niso bili tisti Slovenci, ki so se udeležili prireditve nemškega Sportvereina v Unionu. (Nova doba, 29. 1. 1921).

Občnega zbora Celjske sokolske župe 20. 2. 1921 se je udeležilo 31 delegatov. Včlanjenih je 22 društev z 2060 člani in članicami. Blagajniško poročilo kaže okrog 9000 K dobička. Župni izlet se bo tega leta vršil 14. avgusta 1921 v Šoštanj. Ustanovila se bodo tri okrožja: posavsko, celjsko in savinjsko. Za starosto je bil izvoljen dr. Gvidon Sernec, za podstarosti pa Ivan Taufar (Zagorje) in Matko Marinček (Šoštanj). (Nova doba, 22. 1. 1921).

Objavljena je bila smrt staroste Jugoslovanske sokolske zveze Ivana Orožna in vabilo na pogreb 13. 3. 1921 v Ljubljani. (Nova doba, 12. 3. 1921). Pogreba se je udeležilo veliko število ljudi, tudi sokolska konjenica. Zastopane so bile skoraj vse župe kraljevine, v sprevodu je bilo 25 sokolskih praporov. Celjski Sokol je namesto venca Orožnu daroval Jugoslovanski sokolski matici 500 K. (Nova doba, 15. 3. 1921).

V mesecu aprilu je društvo prejelo društvene znake in legitimacije, ki jih je izdajalo v začetku maja 1921. Pogoj je bila slika, plačana članarina za pol ali celo leto ter članstvo najmanj 3 mesece. Cena znaka in legitimacije je znašala 5 din. Znak je bilo treba ob izstopu ponovno vrniti. (Nova doba, 30. 4. 1921).

29. 5. 1921 je celjsko društvo pozivalo na peš izlet na Svetino. Organizirali sta ga Planinsko in Celjsko pevsko društvo. Udeleženci so se zbrali ob Kapucinskem mostu ob 5. uri. Sokoli so organizirali 19. junija 1921 peš izlet mimo Skalne kleti, Turkovega mlina, čez Teharje v Bukovžlak. Povratak je bil čez Gaberje. Zbirališče je bilo ob 13. uri na dvorišču Mestne osnovne šole. (Nova doba, 28. 5. 1921).

Celjski Sokol je pozival članstvo, da se prijavi za II. pokrajinski sokolski zlet v Osijek. Cena za zletno legitimacijo je znašala 10 dinarjev in je vključevala skupna prenočišča, brezplačne vstopne na telovadišča, k zabavam in prireditvam. S seboj so člani morali nesti jedilni pribor in deko. Polovična povratna karta je znašala 52 dinarjev, 50 par. (Nova doba, 7. 6. 1921).

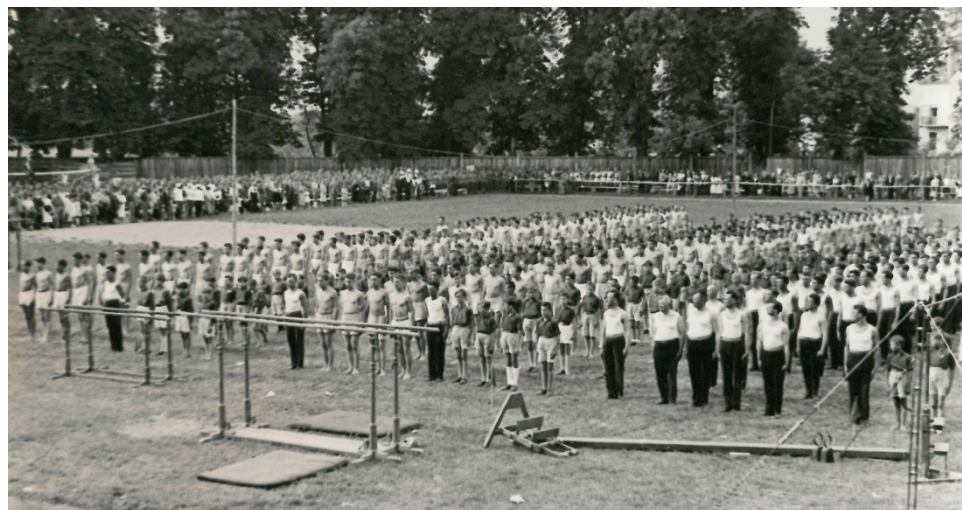
Celjsko sokolsko okrožje je bilo ustanovljeno 12. junija 1921 in je vsebovalo naslednja društva: Celje, Konjice, Laško, Oplotnico, Rogaško Slatino, Št. Jurij ob Južni železnici, Šmarje pri Jelšah, Vojnik in Teharje. Načelnik je postal Witawsky Bernard, njegov namestnik brat Jurko, tajnik Franjo Čepin. Okrožni izlet je bil načrtovan 4. septembra 1921 v Šmarje pri Jelšah. (Nova doba, 14. 6. 1921).

Ob 10-letnici Sokola na Vranskem je bila objavljena zgodovina društva od začetkov, medvojnega mirovanja in objave, da v tem času telovadi na Vranskem okoli 100 članov. Ob tej priložnosti so v nedeljo, dne 17. 7. 1921, prirejali in vabili na prvi Savinjsko-Šaleški okrožni zlet Celjske sokolske župe. Vranskemu Sokolu so klicali: *»Le naprej, krepko in vztrajno v drugo desetletje!«* (Nova doba, 14. 6. 1921). Od 11 društev jih je bilo zastopanih 8. Dopoldan je bil sprevod in govori, popoldan pa na griču nad trgom javna telovadba. Nastopilo je 80 telovadcev in 50 telovadk, za njimi vranski in celjski naraščaj. Po orodni telovadbi je bila na griču veselica, ki ji je prisostvovalo nad 1000 ljudi. Praznik je s svojim prihodom počastil tudi general Maister. (Nova doba, 26. 7. 1921).

Sokolski župni zlet je bil načrtovan 14. avgusta 1921 v Šoštanj. Razloga za izbiro sta bila dva. Šoštanjski Sokol še ni imel svoje telovadnice in Šoštanj je bil pred vojno v nemški prevladi. Nemcev se nakana ni posrečila in na njihovih razvalinah poganja novo slovensko življenje. (Nova doba, 21. 7. 1921). Člani morajo biti v kroju. Prihod vseh skupin je dopoldan, da bodo

opravili generalko. Organiziran bo tudi poseben vlak iz Celja v Šoštanj in zvečer nazaj. Obisk mora biti v čim večjem številu, saj bodo nasprotniki zlet strogo opazovali. »Kadar so šli v boj Špartanci, so se ozaljšali. Sokolovanje je boj lepega z nelepim. V ta boj pa pojdimo lepih teles in lepih duš.« (Nova doba, 9. 8. 1921, 11. 8. 1921). Zlet je lepo uspel kljub močnim nalivom. Najbolj navdušujoča je bila prisotnost celjskega vojaštva. (Nova doba, 20. 8. 1921).

V nedeljo, 31. julija 1921, se je na Glaziji vršila javna telovadba. Nastopili so člani in članice v prostih vajah, ženska deca v prostih vajah s cvetnimi loki, ženske v orodni telovadbi, moški in ženski naraščaj v prostih vajah, moška deca v prostih vajah s palicami, člani in naraščaj v orodni telovadbi, članice z Murnikovimi prostimi vajami, člani s prostimi vajami za I. vsesokolski zlet leta 1922 v Ljubljani. Po telovadbi je bila ljudska veselica, igrala je železničarska godba. (Nova doba, 30. 7. 1921, 2. 8. 1921).

Slika 22: Telovadba na Glaziji (M. Antončič Jenko, 2014)

Celjska sokolska župa je načrtovala od 6. do 20. novembra 1921 14-dnevni vaditeljski tečaj, ki se ga bo moral udeležiti po en član v župo včlanjenih društev in številno učiteljstvo. V ta namen so potrebovali večje število hotelskih in zasebnih sob, ki so jih potrebovali kot sponzorstvo. S tem so želeli prihraniti znaten del stroškov. (Nova doba, 20. 10. 1921).

Celjski Sokol je v mesecu decembru 1921 pričel s pripravami na jugoslovanski vsesokolski zlet v Ljubljani avgusta 1922. Na pomoč so vabili tudi starejše brate, ki bi s svojimi izkušnjami mlajšim lahko bili v veliko pomoč. (Nova doba, 10. 12. 1921).

4. 1. 4 Leto 1922

Na Silvestrovem večeru je bil program tako obširen, da so morali celo izpustiti enodejanko. Gojenke in članice so izvajale ritmično telovadbo, člani pa vaje na stolih. Žive slike so prikazovale marmornate kipe, sestra Erna Kovač je imela plesno točko. Poleg šaljive zabave se je tudi pelo, igrala je godba Dravske divizije. Polnočno alegorijo je ponovno pripravil Matija Benčan, govor pa starosta celjskih Slovencev dr. Sernec. (Nova doba, 10. 1. 1922). Iskali so tudi pobiralca članarine. Najbolj primerno bi bilo to delo za invalida ali za upokojenca. Na zalogi je bilo nekaj sokolskih koledarjev za leto 1922.

Za sokolsko razstavo na I. jugoslovanskem vsesokolskem zletu v Ljubljani so do 15. februarja 1922 zbirali diplome, znake, slike, darila tekem, vabila, plakate ... (Nova doba, 14. 1. 1922). Telovadba dečkov je bila organizirana vsak ponedeljek in četrtek od 15. do 16. ure popoldan, trgovsko obrtnega naraščaja pa vsak ponedeljek in petek od 19.30 do 20.30. (Nova doba, 24. 1. 1922).

32. društvenemu občnemu zboru 29. januarja 1922 je prisostvovalo 89 bratov in sestra. Starosta Smertnik je najprej prebral lanskoletno poročilo. V letu 1921 je pristopilo 65 članov in 19 članic, izstopilo 61 članov in 8 članic. Društvo je tako štelo 272 članov, 114 članic. Veselil je podatek, da je k društvu pristopilo veliko učiteljev. Poslovali so pozitivno, dobiček je znašal 4560 K. Zleta v Osijeku se je udeležilo 22 članov in 18 članic. Za starosto je bil ponovno potrjen Smertnik, za podstarosto dr. Milko Hrašovec. (Nova doba, 2. 2. 1922).

Članek je opozarjal, da se to leto dopisuje le s sokolskimi razglednicami. Komplet je stal 5 dinarjev. V mesecu marcu 1922 se bo začelo pobirati prispevke v garancijski fond, ki bo namenjen vsesokolskemu zletu v Ljubljani, če ta zaradi slabega vremena ne bi bil izveden. Proračun zleta znaša 15 milijonov kron. Če bo zlet uspešen, se prispevek članstvu vrne. Vsak društvenik mora prispevati 5 dinarjev, sicer ga izključijo iz članstva. (Nova doba, 11. 2. 1922). Tisti, ki ne bodo prisotni v kroju, zlasti ženske, naj bodo oblečene v narodne noše, saj bodo tako imele nižjo ceno prevozne karte. Dopoldan bo sokolska povorka, popoldan javna telovadba. (Nova doba, 30. 5. 1922).

Slika 23: Sokolska razglednica (Goropevšek, 2001, str. 93)

Sokolsko društvo Celje ima svoj jezdni odsek, katerega načelnik je hotelir brat Drago Bernardi. Po prijavah za udeležbo na ljubljanskem vsesokolskem zletu bo Ljubljanski Sokol priskrbel za ježo opremljenega konja. Vsak jezdec mora sam priskrbeti sokolsko odejo. Sodelovali bodo pri povorki, patroljiranju, nastopili bodo tudi s posebno točko na telovadišču. (Nova doba, 21. 2. 1922).

Na pustno nedeljo, 26. februarja 1922, je bila izvedena sokolska maškarada. Vabljeni so bili člani vseh narodnih društev. Pripravili so poseben prostor, kjer so legitimirali maske. Igrala je Narodna godba, vstopnina je znašala za člane 5, za ostale 10 dinarjev. (Nova doba, 28. 2. 1922).

Društvo je priredilo v korist zletnega fonda sokolsko akademijo v Narodnem domu. Ogledali so si enodejanko »Zamenjan bolnik«. S prostimi vajami so nastopili naraščaj, gojenke, člani in članice. Igral je kvartet Celjskega godbenega društva. *»Obisk te lepe in zanimive prireditve je bil za slovensko Celje naravnost sramoten«*. (Nova doba, 9. 5. 1922).

Sokolsko društvo v Celju je obveščalo svoje člane, da naj ne obiskujejo prireditev, kamor so vabljeni Nemci. Če člani tega ne bodo upoštevali, jih bodo izključili iz društva. (Nova doba, 16. 5. 1922).

Mozirski Sokol je 28. maja 1922 praznoval 40-letnico, češki Sokol pa tega leta 60-letnico. Igrala je mariborska godba, plesišče je bilo pripravljeno na Savinji. Prikazali so različne planinske običaje. V Rečici pri Paki so pri dopoldanskih vlakih čakali vozovi za prevoz v Mozirje. (Nova doba, 20. 5. 1922).

Konec meseca maja 1922 so celjski sokoli priredili peš izlet v Bukovžlak za otroke, naraščaj in odrasle. Udeležence vsesokolskega zleta v Ljubljani so opozarjali, da si morajo kupiti zletni znak, ki je stal 20 dinarjev. Tako so bile proste vstopnine na javne telovadne nastope, na sokolsko razstavo od 13. do 15. avgusta 1922, v pokrajinski muzej. Brezplačna so bila tako tudi skupna prenočišča na zletnih dnevih ter polovična cena vožnje v Ljubljano in nazaj. (Nova doba, 25. 5. 1922).

25. junija 1922 se bo vršil sokolski okrožni izlet v Šmarje pri Jelšah. Za vsa društva celjskega okrožja je bil izlet obvezen, ker je to hkrati priprava za župni zlet v Celju. (Nova doba, 3. 6. 1922). Udeležilo se ga je okrog 300 sokolov in tisočglava množica ljudi. Igrala je celjska železničarska godba. Pozdravni govor je imel starosta dr. Hrašovec, odgovoril mu je starosta celjske župe dr. Sernec. Popoldan je bila telovadba, nato zabava. *»Šmarski zlet je zlat list v vencu uspelih nastopov celjske sokolske župe.«* (Nova doba, 27. 6. 1922).

V Žalcu so 2. julija 1922 organizirali II. sokolski zlet Savinjsko-Šaleškega okrožja Celjske sokolske župe. Najprej je bila povorka, ki se je udeležil tudi jezdni odsek. Na popoldanski telovadbi so izvajali proste vaje, vaje na lestvi, vaje s palicami in vaje na orodju. Sledila je ljudska zabava. Igrala je železničarska godba iz Celja. (Nova doba, 4. 7. 1922).

Župni zlet Celjske sokolske župe v Celju se je odvijal 15. in 16. julija 1922 v prisotnosti 22 društev župe. Jezdni odsek Sokola je skrbel za red in disciplino na prireditvi. Varnostno službo je ponoči opravljala vojaška straža. (Nova doba, 15. 7. 1922). *»Dobro smo si zapomnili one, ki so ta velepomemben dan in to slavlje prezirali s tem, da hiš niso okrasili.«* Prireditve se je udeležilo okrog 700 sokolov, ki jih je dopoldan motilo slabo vreme. Na čelu sprevoda so bili konjeniki, nato vojaštvo, godba, narodne noše, prapori in Sokoli. Pred mestno hišo jih je pozdravil prvi slovenski župan dr. Hrašovec. Zahvalil se mu je župni starosta dr. Sernec. Na Glaziji je bilo kljub slabemu vremenu zbranih okrog 4000 gledalcev. Največje navdušenje je povzročilo vojaštvo, 158 vojakov je nastopilo v popolni vojni opremi. Zaključek je bil v Narodnem domu. (Nova doba, 18. 7. 1922).

Slika 24: Celjska sokolska konjenica (B. Pelikan, 2013)

22. julija 1922 je sokolska mladina sodelovala na zletu v Ljubljani, ki so se ga udeležili tudi gostje iz Češke. Iz Celja je prispelo 410 članov in članic z naraščajem celjske župe. Telovadili so na bradlji, Čehi so izvajali »boks«, telovadili s kiji in plesnimi figurami. (Nova doba, 25. 7. 1922).

15. avgusta 1922 so načrtovali I. vsesokolski zlet v Ljubljani. Prisotne so morale biti tudi narodne noše, ki so se morale zbrati do 8. ure zjutraj na slavnostnem prostoru. Usmerili so jih proti Narodnemu domu, od koder so skupaj s sokoli odkorakali na Kongresni trg. Po kosilu se je popoldan odkorakalo na telovadišče. (Nova doba, 8. 8. 1922). Slavnosti so se začele že 12. avgusta 1922, zbralo se je 20 000 jugoslovanskih sokolov in 5000 Čehoslovakov. Prisotnih je bilo okrog 50 000 obiskovalcev, med njimi tudi kralj in kraljica. (Nova doba, 15. 8. 1922). Čehi so prispeli s štirimi vlaki, zadnji je imel 55 vagonov. V soboto dopoldne so potekale mednarodne tekme (skok v višino, met krogle, tek, plavanje). Zmagali so Čehoslovaki (773 točk), drugi so bili Jugoslovani (764 točk), tretji Francozi (636 točk), četrti Belgijci (627 točk) in peti Luksemburžani (576 točk). Po obisku groba dr. Oražna in položitvi venca se je popoldan vršila javna telovadba. Kralj in kraljica sta bila navdušeno pozdravljena. V torek se je vil spreved 10 000 sokolov, ki jih je na ulicah spremljalo 100 000 ljudi. Popoldan je na željo kralja na zaključni prireditvi ponovno nastopilo vojaštvo. Nagovor je imel starosta Jugoslovanske sokolske zveze, dr. Vladimir Ravnihar. (Nova doba, 17. 8. 1922).

Tudi za konec leta 1922 je društvo priredilo Silvestrov večer. Program je vseboval telovadne točke, burko enodejanko, polnočno alegorijo. Začetek je bil ob 20. uri, vstopnina je znašala 7 dinarjev. Na voljo je bilo še nekaj koledarjev za leto 1923 po ceni 7 dinarjev. (Nova doba, 21. 12. 1922).

4. 1. 5 Leto 1923

To sokolsko leto se je začelo tragično, saj se je med izvajanjem telovadne vaje na javnem nastopu v Nevesinju blizu Mostarja smrtno ponesrečil Svetislav Bunoza. Da bi pomagali njegovi družini, so sokoli organizirali zbiralno akcijo. (Nova doba, 18.1.1923).

Na občnem zboru je dr. Milko Hrašovec spregovoril o razlogih za odstop prejšnjega župnega staroste, brata Smertnika. Po njegovem govoru je sledilo poročilo tajnika, predsednika prosvetnega odseka in blagajnika. Na občnem zboru so sporočili tudi, da naj v primeru obtožb, ki se nanašajo na Celjski Sokol, tajniki sporočijo naprej na Jugoslovansko sokolsko zvezo, ki bo primerno odreagirala. (Nova doba, 2. 2. 1923, 17. 2. 1923).

Celjska sokolska župa je priredila maškarado v Narodnem domu v Celju. Za prisostvovanje tokratni prireditvi je bilo treba plačati vstopnino. (Nova doba, 10. 2. 1923).

V članku so pozivali k vpisu v sokolske vrste, saj sovrag nikoli ne počiva. *»Posledice vojne, silna draginja, splošno brezdelje, pohajkovanje, alkoholizem in lenoba se košato šopirijo ter zastrupljajo zdrave temelje našega rodu«*. Združiti se je potrebno pod okriljem sokolskega prapora. (Nova doba, 10. 4. 1923).

Sledilo je vabilo na javni telovadni tečaj v Celju 12. 5. 1923. Najodmevnejša točka bo »Eno uro v telovadnici«, ki bo prikazala delo Sokola. Sodelovala sta tudi celjski komorni kvartet in pevski krožek Komšilja. (Nova doba, 5. 5. 1923, 8. 5. 1923, 17. 5. 1923).

Izvedenih je bilo nekaj peš izletov, zadnja dva načrtovana na Veliko Kozje, drugi v Celje. Izlet na Veliko Kozje bo potekal 28. 5. 1923, in sicer le v primeru lepega vremena. Najprej se bodo udeleženci z vlakom odpeljali v Rimske Toplice, nato pa odšli na Veliko Kozje. V Celju bodo priredili nastop. Na predvečer bo slavnostna akademija, drugi dan pa tekma, ki jo bodo zaključili s popoldanskim javnim nastopom. (Nova doba, 24. 5. 1923, 26. 5. 1923). Sokolsko društvo v Celju je pozivalo vsa ostala društva, da naj čim prej oddajo prijave za prenočišča in

kosila ter poskrbijo za plačilo. Zajtrk, malico in večerjo mora prinesiti vsak naraščajnik s seboj. (Nova doba, 19. 6. 1923).

Celjska sokolska župa je naznanila vsem sorodnim društvom in občinstvu, da so pristojni organi odobrili cenejšo vozovnico za vožnjo na zlet v Konjice in opozorili, da vožnja iz Konjic nazaj ni cenejša. Zlet je bil v Konjice načrtovan 8. 6. 1923. Ta zlet je bil prireditev za celjsko okrožje. S sabo so celjski sokoli vzeli svoj prapor. (Nova doba, 3. 7. 1923).

Naraščajski dan Celjske sokolske župe, ki je bil predviden za 29. 7. 1923, so preložili na jesen zaradi nalezljivih bolezni. Oblast je zaradi tega prepovedala vse prireditve. Dan priredite bo pravočasno objavljen. Sokolsko društvo Celje je prosilo starše, da otroke – moško deco do 14 let redno pošilja k telovadbi po objavljenem urniku. (Nova doba, 7. 7. 1923).

Sokolsko društvo Celje se je udeležilo zleta v Zagorju. Zlet so priredili za Gornjesavsko okrožje. Za prevoz na zlet v Zagorju je uprava tudi tokrat znižala cene vozovnic, že znižana voznina je znašala 11 din. Povabili so vse brate in sestre, da se tega zleta udeležijo. Zbirali so prijave vseh zainteresiranih za udeležbo na splitski župi v Splitu. Kljub štrajku mornarjev so celjski bratje in sestre pravočasno prispeli v Split. Pravega sprejema zaradi dežja in zaradi tega, ker niso vedeli, kdaj Celjani prispejo, ni bilo. Zlet je potekal več dni. V soboto so bile zjutraj tekme članov in naraščaja, dopoldne pa plavalne in vaterpolo tekme. Popoldne se je vršila javna telovadba, pri kateri sta sodelovali dve godbi. V nedeljo dopoldan je bila glavna sokolska manifestacija. Korakalo je 3000 sokolov. Sprevod se je zaključil ob obali z govori. V nedeljo popoldne je bila druga telovadba, ki ji je sledila telovadba na orodju, ki jo je izvajalo 241 članov. Zvečer je bila slavnost na obali, kjer so se gostitelji poslovili od gostov. (Nova doba, 12. 7. 1923, 14. 7. 1923, 31. 7. 1923, 7. 8. 1923).

Celjska sokolska župa je priredila župni zlet v Trbovlje, ki je potekal po objavljenem sporedu. Za ta zlet je vsak udeleženec kupil kovinski zletni znak, ki je deloval kot vstopnica na telovadišče. Znak je stal 3 dinarje. Pozvali so k množični udeležbi, predvsem zato, ker ima Sokol v Trbovljah mnogo nasprotnikov. Objavo o zletu v Trbovljah so ponovili tudi v naslednji izdaji časopisa. (Nova doba, 9. 8. 1923).

Na dvorišču mestne osnovne šole je potekala tekma članic in članov Celjske sokolske župe. Tekma se je pričela ob 6. uri zjutraj, zato so tekmovalci prispeli v Celje že en dan prej. Poleg vaj na orodju so prvič opravljali idejni izpit (4 vprašanja o sokolski ideji, zgodovini in sestavu sokolstva). Člani so tekmovali na bradlji, drogu, konju, v skoku v višino in daljino, v metanju

krogle in v teku. Polovica tekmovalcev je opravila izpit z najboljšim uspehom. (Nova doba, 30. 8. 1923).

Sokolsko društvo Celje se je udeležilo zleta v Varaždinu. Zaradi živahne protiakcije separatističnega hrvaškega Sokola je bil zlet izredno pomemben. V časopisu Narodnega jedinstva so v člankih napadli Sokola, proti zletu so zagnali gonjo. Program se je pričel ob 11. uri zjutraj s povorko in končal ob 20.30 zvečer, ko so celjski sokoli odšli domov. Po zletu so v časopisu objavili zahvalo za udeležbo na zletu, ki jo je poslalo varaždinsko sokolsko društvo. (Nova doba, 1. 9. 1923, 6. 9. 1923, 8. 9. 1923, 15. 9. 1923, 23. 10. 1923).

Naraščajski dan Celjske sokolske župe bodo priredili 16. 9. 1923. Osrednji dogodek bo slavnostni spreved, v katerem bo sodelovala tudi sokolska konjenica. V naslednji številki so objavili navodila za sokolski dan v Celju. O tem dnevu so poročali tudi v hrvaščini. (Nova doba, 8. 9. 1923, 13. 9. 1923, 22. 9. 1923).

Istega dne kot naraščajski dan se je vršila tudi tekma za prvenstvo Celjske sokolske župe. Tekmovali so v vajah na bradlji, drogu, konju po širini, skoku v višino ob palici in v metu krogle. Tekmovalci so bili le trije, dva sta odstopila. Na tej tekmi so tekmovali tudi ženske, in sicer v istih disciplinah. (Nova doba, 22. 9. 1923, 25. 9. 1923).

Pričele so se sokolske plesne vaje. Udeležba je bila dovoljena le članom. (Nova doba, 18. 10. 1923).

Sokolsko društvo bo tudi to leto priredilo proslavo 1. decembra 1923, ki bo proslava petletnice zedinjenja in samostojnosti Jugoslavije. Proslava bo ob 11. uri v Narodnem domu v Celju. (Nova doba, 1. 12. 1923).

V četrtek bo Sokolsko društvo Celje priredilo podelitev diplom najboljšim tekmovalcem, ki so tekmovali v letih 1920, 1922 in 1923. Podelitev bo potekala v gostilniških prostorih Narodnega doma v Celju. (Nova doba, 15. 12. 1923, 23. 12. 1923).

Zadnja sokolska prireditev v tem letu bo silvestrski sokolski večer, ki se bo pričel ob 20. Vstopnina bo 10 din, potekalo bo v Narodnem domu. Sodeloval bo tudi pevski krožek Komšilja. (Nova doba, 30. 12. 1923).

4. 1. 6 Leto 1924

Sokolsko društvo je priredilo občni zbor 23. 1. 1924 v Narodnem domu. Tokrat je bil osrednji dogodek poročilo o društvenem gospodarstvu. Poleg tega so sklenili tudi, da je potreben nakup uteži za krepitev mišic. (Nova doba, 26. 1. 1924, 29. 1. 1924).

Naslednje srečanje je bil zbor Celjske sokolske župe. Poročali so, da šteje sokolska župa 22 društev in dva odseka. V isti številki so poročali tudi o sokolski maškaradi, ki bo na pustno nedeljo v Narodnem domu v Celju. (Nova doba, 19. 2. 1924).

Za letošnjo leto je bila predvidena izgradnja sokolskega doma na Taboru. Otvorili ga bodo na binkoštno nedeljo, to bo 9. 6. 1924. Ob otvoritvi so svečano vzdali spominske kamne. Na otvoritev so povabili tudi hrvaški, srbski in bosanski Sokol. Dom so tudi na kratko opisali. (Nova doba, 13. 3. 1924, 15. 4. 1924, 20. 4. 1924, 6. 5. 1924, 22. 5. 1924).

V Šoštanju so priredili spominsko slavnost ob 5. obletnici smrti enega največjih sokolskih borcev za svobodo slovenskega prostora, Franja Malgaja. (Nova doba, 26. 4. 1924).

11. maja 1924 je Sokolsko društvo Celje priredilo peš izlet v Griže, kjer je bil tudi prikaz nekaterih prostih vaj. (Nova doba, 17. 5. 1924). Sokolsko društvo Brežice je 15. 6. 1924 priredilo proslavo dvajsetletnice. Povabljeni so bili tudi celjski sokoli. Prireditve je potekala na pobudo odbora Sokola posavskega okrožja. (Nova doba, 14. 6. 1924).

Priredili so pokrajinski zlet v Sarajevo, ki so se ga udeležil tudi Celjani. Zvezi v Ljubljani je bilo treba poslati podatke o številu udeležencev. (Nova doba, 19. 6. 1924).

Prvič so v Rogatcu priredili okrožni zlet. Celjski sokoli, ki so se želeli zleta udeležiti, so morali plačati za potovanje v obe smeri 37,50 din. Pripravili so poseben vlak in Sokolsko društvo Celje je tja odpotovalo že 14. 6. 1924. Zlet je potekal precej klavarno, saj ga je oteževala Sokolu nenaklonjena mladina. Kljub temu so Celjani prejeli dve častni priznanji. (Nova doba, 1. 7. 1924, 5. 7. 1924, 14. 8. 1924, 26. 8. 1924, 23. 9. 1924).

Na olimpijado v Parizu so letos nameravali odpotovati tudi sokolski telovadci. Celje bo zastopal brat Poljšak. Na teh olimpijskih igrah je tekmoval tudi brat Leon Štukelj, ki je postal svetovni prvak. (Nova doba, 15. 7. 1924, 26. 7. 1924).

14. 9. 1924 je Sokolsko društvo Celje priredilo javni nastop. Sodelovala je tudi posebna odprava Zagrebške sokolske župe. (Nova doba, 6. 9. 1924).

Sokolsko društvo Celje je priredilo plesne vaje, ki so potekale vsako nedeljo od 9. 11. 1924 naprej. Za udeležbo na plesnih vajah je bil pogoj, da si včlanjen v sokolsko organizacijo, kar lahko dokažeš s sokolsko izkaznico. (Nova doba, 6. 11. 1924, 8. 11. 1924).

Prvega decembra 1924 so pripravljali proslavo ob dnevu narodnega zedinjenja. Prireditelj je bila organizirana po pravilih, ki jih je določila Jugoslovanska sokolska zveza in je o njih obvestila vsa slovenska sokolska društva. (Nova doba, 22. 11. 1924).

4. 1. 7 Leto 1925

Leto je sokolsko društvo pričelo s sestankom telovadcev in telovadk, ki je potekal 13. 1. 1925 v telovadnici. Dva dni kasneje je sledil občni zbor v mali dvorani Narodnega doma v Celju. Na dnevnem redu je bil nagovor staroste, branje zapisnika zadnjega občnega zbora in poročilo funkcionarjev. Občni zbor so zaradi nesklepčnosti ponovili 22. 1. 1925. Ker pa je bila za sklepčnost potrebna udeležba vsaj 160 članov, je prosilo društvo, da se člani udeležijo zbora v čim večjem številu. Sklenili so, da članarina ostane 5 din na mesec. (Nova doba, 13. 1. 1925, 17. 1. 1925, 3. 3. 1925).

Prvega februarja 1925 so priredili zbor gornjeposavskega okrožja Celjske sokolske župe, ki ga je vodil brat Razpotnik. Izvolili so novega predsednika, in sicer brata Gvidona Serneca. (Nova doba, 19. 2. 1925, 5. 3. 1925).

Društvo je organiziralo majniški zlet in tekmo v Šoštanju, predviden datum je bil 20. 3. 1925. Odhod v Šoštanj je bil ob 7.50 na dan zleta. V sklopu tega tekmovanja je potekala tudi glavna preizkušnja v telovadbi za celjske sokole. (Nova doba, 5. 5. 1925, 26. 5. 1925).

Slika 25: Celjske sokolice leta 1925 (B. Pelikan, 2013)

Župa je priredila 13., 14., in 15. junija 1925 zlet v Laškem. Zlet je bil razdeljen na tri dele. Prvi dan so nastopali naraščajniki, naslednji dan člani in zadnji dan gostje. Društvo je izreklo javno zahvalo vsem, ki so tako ali drugače sodelovali na zletu. (Nova doba, 11. 6. 1925, 17. 7. 1925).

Starešinstvo Celjske sokolske župe je pozivalo društva na obisk vsesokolskega zleta v Pragi leta 1926. V ta namen naj vsak član prispeva v »Praški sklad« vsak mesec 80 din. Denar se bo zbiral v Celjski posojilnici, dvigniti ga bo mogoče nekaj dni pred odhodom. *»Sestre, bratje, na delo! Hočemo, da nas najde zlet pripravljene«*. (Nova doba, 22. 8. 1925).

V članku je objavljena osmrtnica dr. Josipa Serneca (1844–1925). *»Neomajen hrast je pal, redek sin slovenskega naroda je umrl.«* V Celje je prišel leta 1876 in takoj postal predsednik Narodne čitalnice in vodja pevskega zbora. Bil je tudi boter narodnim in kulturnim društvom, tudi Celjskemu Sokolu. Bil je izvoljen v graški deželni zbor, devet let je bil namestnik deželnega glavarja. Od 1889 do 1905 je bil prvi in zadnji načelnik celjskega okrajnega zastopstva. Leta 1881 je z Miho Vošnjakom ustanovil Celjsko posojilnico, kateri je predsedoval 40 let. *»Krona njegovega narodno-gospodarskega dela je veličastna stavba celjskega Narodnega doma, ki je že 30 let ponos slovenskega Celja«*. Sokolsko društvo je pozvalo svoje člane na pogreb v kroju, članice v civilu z znakom. (Nova doba, 19. 9. 1925). Ob krsti so držali častno stražo celjski sokoli. (Nova doba, 22. 9. 1925).

Kot posebna priloga je v časopisu izšel precej obširen članek ob 35-letnici Sokolskega društva Celje. Večina natančnega opisa je bila namenjena dvodnevni slavnosti v Celju in Žalcu. Avtor J. N. je zaključil z mislijo: *»Ti pa, Sokole Celjski, razprostiraj čilo peruti svoje, budi narod na vse strani in leti neustrašno naprej! Na zdar!«* Nato je opisana zgodovina delovanja društva, boj z nemško oblastjo v mestu, naštete so vodje društva in Celjske sokolske župe ter število članov društva skozi zgodovino. (Nova doba, 2. 10. 1925).

Silvestrov večer Sokolskega društva Celje se je odvijal v gornjih prostorih Narodnega doma. Nastopili so vsi telovadni oddelki, razen dece. Pripravili so žive kipe, veseloigro in alegorijo. Igral je orkester Ilirija. (Nova doba, 31. 12. 1925).

4. 1. 8 Leto 1926

Kot vsako leto je imelo sokolsko društvo zbor, kjer so analizirali pomembne dogodke, rezultate tekem in zborovanja v prejšnjem letu. Porabili so 75 217, prejeli pa 85 388 dinarjev. Na koncu leta so imeli skupni promet 165 803 dinarjev. Leta 1925 je imelo društvo 337 članov in 153 članic, nekateri so na novo pristopili. Imeli so tudi volitve. Člane so posvarili naj zbirajo denar, saj bo letošnji zlet v Pragi drag. (Nova doba, 16. 1. 1926).

V sokolskem društvu so uvedli nova pravila. Na občnem zboru so vsa pravila pojasnili. Trenerji so pozivali telovadce, da naj se začnejo pripravljati na odhod v Prago. (Nova doba, 27. 2. 1926).

Društvo se od drugih razlikuje po tem, da je lahko član katere koli vere. Sledila so obvestila na priprave za zlet v Pragi in poziv na zadnje plesne vaje. (Nova doba, 6. 3. 1926).

Telovadci in telovadke so se skrbno pripravljali na VIII. vsesokolski zlet v Pragi. Na njem naj bi bilo 250 000 ljudi. Na zlet bo šlo do 6000 Jugoslovanov. (Nova doba, 25. 3. 1926).

Organiziran je bil tečaj češkoslovaškega jezika. Prav tako so uvedli dodatne treninge ter poskusno tekmo za Lyon. Opisani so sokolski zleti, druženje s hrvaškim Sokolom in seveda poudarjanje pomembnosti vsesokolskega zleta v Pragi. (Nova doba, 8. 4. 1926, 24. 4. 1926, 9. 5. 1926).

Zopet se je začela doba sokolskih zletov. Preteklo nedeljo so v Celju v okviru Celjske sokolske župe javno nastopili vsi telovadni oddelki v zelo velikem številu. Za najboljšo točko

so ljudje izbrali nastop članic, ki so prikazovale praške proste vaje. Tudi nastop dece se je gledalcem zdel zelo zanimiv in vreden pohvale trenerjev. (Nova doba, 1. 6. 1926).

Trenerji so sporočali telovadcem, naj ne odlašajo s pripravami za zlet v Prago. Priskrbijo naj si potne liste ter dve fotografiji. Vsi naj bodo pravočasno na postaji, saj zamudnikov ne bodo čakali. Potovali so v civilu, v kovčku pa so morali imeti telovadno opremo in primerno obutev. (Nova doba, 8. 6. 1926). Za dan odhoda je bil določen 2. junij 1926 okrog 18. ure. Povratek je predviden 8. junija ob 20 uri. (Nova Doba 24. 6. 1926).

Telovadci so iz Prage sporočali, da je mesto noč in dan pokonci. Gostitelji so jih lepo sprejeli, publika je vljudna in glasna. Celotno mesto je okrašeno z zastavami, preprogami, venci, slavoloki in mlaji s slovanskimi zastavami. Celo iz Amerike je prišlo okrog 5000 sokolov in sokolic, Jugoslovanov pa 6000 s 30 zastavami. Na zletu je bilo približno 100 000, na povorki pa okoli 50 000 sokolov. Na stadionu se je zbralo 200 000 prisotnih, nad glavami je preletavalo 70 vojaških letal. (Nova doba, 8. 7. 1926).

Slika 26: Ameriški sokoli na vsesokolskem zletu v Pragi, 1926 (B. Pelikan, 2013)

30. novembra 1926 so predvidevali sokolsko akademijo na predvečer praznika zedinjenja v mestnem gledališču v Celju ob 20. uri. Odbor je prosil vsa ostala narodna društva, da ta večer ne pripravljajo kakšne druge prireditve. (Nova doba, 25. 9. 1926). Sodelujoči bodo telovadili, ženski naraščaj bo pripravil češke narodne plese. Igral bo orkester Celjskega godbenega društva. (Nova doba, 23. 11. 1926). Čisti dobiček večera je znašal 1000 din, poslan je bil Jugoslovanski sokolski zvezi. Oglaševali so tudi sokolski Silvestrov večer 31. 12. 1926 v Celjskem domu. (Nova doba, 18. 12. 1926).

4. 1. 9 Leto 1927

V četrtek 13. 1. 1927 se je društvo zbralo in razpravljalo o dogodkih v preteklem letu. Ugotovili so, da so imeli leta 1926 745 pripadnikov, od tega 328 članov, 130 članic, 81 moškega in 60 ženskega naraščaja, 59 moške in 87 ženske dece. Izračunali so tudi, da so prejeli 92 338,60 dinarjev, porabili pa 77 954,85 dinarjev. Ob koncu leta so torej imeli dobička 14 383,75 dinarjev. Načrtovali so tudi dogodke za leto 1927. Važnejši dogodki so bili: prva sokolska prireditev v Celjskem domu, sodelovanje 71 članov v Pragi, sodelovali so pri ustanovitvi strelske družine v Celju. V tem letu bi radi razvili naraščajski prapor, priredili sokolsko tombolo in Miklavžev večer, kjer bodo obdarovali marljive naraščajnike. (Nova doba, 20. 1. 1927).

V dvorani Narodnega doma je bil 20. februarja 1927 občni zbor Celjske sokolske župe. Iz župe se je v Prago odpravilo lani 52 članov v kroju, 88 telovadcev, 17 telovadk, 12 moškega in 12 ženskega naraščaja. Ugotovili so, da so največ denarja porabili ravno za ta zlet. Župa je imela za 25 članov več kot lani, torej jih je zdaj štela 2043. Izvoljeno je bilo vodstvo. (Nova doba, 24. 2. 1927).

Slika 27: Celjske sokolice leta 1927 (B. Pelikan, 2013)

Naraščajski dan župe in razvitje naraščajskega prapora v Celju sta bila predvidena za nedeljo, 29. 5. 1927. (Nova doba, 7. 4. 1927). Ob 8. uri zjutraj bo budnica ter godba po mestnih ulicah.

Dopoldan bodo telovadne vaje, popoldan v telovadnici mestne osnovne šole nastop. Med telovadbo bo razvitje prapora. (Nova doba, 28. 5. 1927).

Objavili so poziv sokolom, ki bi želeli potovati na Korčulo na sokolski zlet, naj se zglasijo 10. 8. 1927 v sejni sobi mestne osnovne šole ob 18.30. Tukaj bodo posredovali tudi ostala navodila. Na pot se bo odšlo 14. avgusta, udeleženci imajo polovičen popust pri železnici in parnikih. (Nova doba, 9. 8. 1927, 11. 8. 1927).

Društvo je Miklavžev večer nameravalo prirediti v Narodnem domu. Ob 16. uri bo prireditev za naraščaj in deco, ob 20. uri za odrasle. Po prireditvi bosta zabava in ples, nastopila bo tudi sokolska plesna šola. Zaradi nizke vstopnine (5 din) pričakujejo velik obisk. Ob prazniku zedinjenja bo prireditev 1. decembra 1927 ob 10. uri dopoldan v društveni dvorani. Kratko predavanje bo po zaprisegi novih članov. Cel dan bodo društvene pripadnice prodajale po mestu cvetje in razglednice. (Nova doba, 18. 11. 1927).

Vsi prijatelji celjskih sokolov so bili prisrčno vabljeni na Silvestrov večer v Celjski dom. (Nova doba, 29. 12. 1927).

4. 1. 10 Leto 1928

V četrtek, 12. 1., bo potekal sokolski občni zbor. Spregovorili bodo o pomembnih dogodkih v prejšnjem letu, tekmah, zletih in seveda dosežkih najboljših telovadcev in telovadk. Trenerji so pozivali vse starše, naj vpišejo svoje otroke v celjsko društvo. Lepo so vabili tudi starejše člane, ki so v predvojnem času sodelovali v Sokolu, da se jim ponovno pridružijo. To leto je bilo tudi jubilejno, saj se je praznovala 10-letnica Jugoslavije. (Nova doba, 10. 1. 1928).

Sokoli so 27. januarja 1928 proslavili 50-letnico rojstva pesnika Otona Župančiča v društveni telovadnici ob 20. uri. *»Bratje in sestre, pridite polnoštevilno, počastite s svojo udeležbo prvaka naših pesnikov«*. (Nova doba, 24. 1. 1928).

Društvo je priredilo 10. 2. 1928 predavanje o spolnih boleznih. Predaval je dr. Fischer. Bakteriološki postaji in predavatelju so se sokoli najlepše zahvalili. (Nova doba, 14. 2. 1928).

Tudi letos je potekala sokolska maškarada, ki je bila zelo dobro obiskana. Izvedli so tudi občni zbor Celjske sokolske župe. Udeležilo se ga je članstvo vseh 22 društev, kar se do sedaj

še ni zgodilo. Za starosto je bil izvoljen Jože Smertnik, za prvega namestnika Ferdo Poljšak in za drugega namestnika Tone Kurnik. (Nova doba, 28. 2. 1928).

26. februarja 1928 je potekala župna skupščina v Celju. Ob ustanovitvi župe leta 1910 je ta štela 1185 članov in 67 članic, danes pa na precej manjšem območju šteje 1381 članov in 605 članic. Na pokrajinskem zletu v Ljubljani je nastopilo 73 članov, 44 članic, 14 moškega in 12 ženskega naraščaja. Župni zlet se bo letos odvijal v Šoštanju. (Nova doba, 3. 3. 1928).

Celjski sokoli so končno uspeli dobiti zdravnika, ki bo v primeru kakšne hujše poškodbe lahko pravočasno pomagal. Zdravnik je že imel svoja zdravstvena predavanja in tečaj prve pomoči. (Nova doba, 2. 5. 1928).

Vse bliže je bil župni zlet 24. 6. v Šoštanju. 24. 6. 1928 se bodo ob 7. uri zjutraj celjski sokoli z vlakom odpeljali v Šoštanj. Trenerji sporočajo, da naj se tega zleta udeležijo vsi. (Nova doba, 20. 6. 1928).

Sokolska župa Rijeka je imela VII. zlet na Sušaku. Udeležencev iz Slovenije je bilo okoli 4000. Iz Celja je sodelovalo okrog 100 bratov in sester. Od slovenskih žup so bile zastopane Celje, Maribor, Novo mesto, Kranj in Ljubljana. Na zboru je bilo 22 sokolskih žup. (Nova doba, 6. 8. 1928).

Zleta Celjske sokolske župe v Šoštanju se je iz Celja udeležilo 105 sokolov v kroju, prav toliko v civilu in 150 sokolic in gojenk. Na čelu so v Šoštanju korakali s 6 društvenimi in 3 naraščajskimi zastavami. Največje pozornosti je bil deležen v sprevodu 70-letni Ivan Lipold iz najstarejšega štajerskega Sokola iz Mozirja, ki deluje tam še vedno od ustanovitve društva. Popoldan je bila na travniku pred kolodvorom javna telovadba. (Nova doba, 3. 9. 1928).

30. 9. 1928 so se ob 8. uri zjutraj pričele župne lahkoatletske tekme. Tekmovanje je trajalo do 11.30. Najuspešnejši so bili atleti in atletinje iz Celja. Discipline za moške so bile naslednje: proste vaje, skok v višino, skok v daljino, met krogle, tek na 100 m. Ženske so tekmoval v prostih vajah, skoku v višino, skoku v daljino, teku na 100 yardov in žogi s pentljo. (Nova doba, 5. 10. 1928).

Sokoli bodo praznovali 10-letnico Jugoslavije na predvečer, 30. novembra 1928, ob 20. uri v celjskem mestnem gledališču. Na akademiji bodo govorili, igralo bo celjsko godbeno društvo. Naslednji dan bo ob 10. uri svečana zaprisega novih članov. Zvečer se bo društvo udeležilo proslave z ostalimi društvi v Celjskem domu. Sokoli so upali, da bo po 10 letih v Jugoslaviji

mir, a to se ni uresničilo. Želeli so, da se tega dne obletnice udeležijo vsi sokoli, meščani in okoličani. (Nova doba, 19. 11. 1928).

Sokolsko društvo Celje je ponovno kot vsako leto vabilo na silvestrski večer v Celjski dom. Na programu so bili telovadni nastopi, šaljivi prizori, govori in alegorija. »Vsa celjska narodna družba se naj zbere na Silvestrovo v Celjskem domu, da se poslovimo od starega leta, ki je naši domovini prineslo toliko žalostnih dni.« (Nova doba, 21. 12. 1928).

Slika 28: Sokolska akademija »Egiptovska slika« (Orožen, 1940, str. 140)

4. 1. 11 Leto 1929

V začetku novega leta so zapisali obvestila o občnem zboru dne 10. januarja 1929, članskih sestankih, plesnih vajah in sokolskem zaključnem venčku 19. 1. v gornjih prostorih Narodnega doma. (Nova doba, 7. 1. 1929).

24. 2. 1929 je imela Celjska sokolska župa občni zbor. Zastopanih je bilo 18 društev. Število društev v župi je ostalo enako, izstopilo je Vransko, pridružil se je Št. Peter v Savinjski dolini. Župni načelnik brat Jerin je povedal, kako dobre dosežke so telovadci in telovadke imeli na katerih tekmah. Poslovali so pozitivno. Ob razpustu Narodne čitalnice v Celju je društvo prišlo do dragocene knjižne omare. Izvoljeni so bili isti organi društva kot v preteklem letu. (Nova doba, 4. 3. 1929).

Sokolsko društvo v Celju je vabilo 19. julija 1929 ob 20. uri v zdraviliški dom kopališča v Laškem. Tam se je odvijala telovadna akademija z bogatim in pestrim programom. Dobiček je bil namenjen vsesokolskem zletu v Beogradu. (Nova doba, 19. 7. 1929).

Članek je vabil 22. 9. 1929 po 15. letih ponovno na gabrsko telovadišče. Na veliki sokolski prireditvi morajo starejši člani ozavestiti mladino, kako je trpel slovenski rod pred osvoboditvijo. (Nova doba, 20. 9. 1929).

Slika 29: Sokolice med nastopom na Glaziji (B. Pelikan, 2013)

V nedeljo, 13. 10. 1929, je župa imela tekmo v domu v Gaberju za člane in v mestni osnovni šoli za članice. Člani so tekmovali na drogu, bradlji, konju na širino z ročaji, v plezanju, skoku v višino, v teku, v metu krogle in prostih vajah. Članice so bile brez konkurence, saj drugega društva ni bilo na tekmi. Tekmovale so v prostih vajah, na bradlji, krogih in konju, v teku in metu žoge. (Nova doba, 18. 10. 1929).

Društvo je priredilo v mestnem gledališču javno akademijo ob 11. obletnici zedinjenja. Predstavo so odprli moški naraščajniki, ki so prikazali proste vaje za zlet v Beogradu naslednje leto. Sledile so ženske naraščajnice in nato članice, ki so publiko navdušile predvsem s plesom na Dvoršakov valček. (Nova doba, 6. 12. 1929).

Izšel je novi zakon o ustanovitvi Sokola kraljevine Jugoslavije. Osnovna enota je sokolsko društvo. Ta se združujejo v sokolske župe, te pa v Jugoslovansko sokolsko zvezo, ki ima sedež v Beogradu. Starešina zveze je prestolonaslednik Kraljevine Jugoslavije. Sokolu kraljevine pripadajo učenci vseh narodnih, meščanskih, srednjih, učiteljskih in strokovnih šol. Ukinjene so bile nekatere organizacije, med njimi tudi Orel. (Nova doba, 9. 12. 1929). V Narodnem domu je bil župni odbor Celjske sokolske župe, ki je spregovoril o novonastalem položaju. Po dolgi debati so se dogovorili, da bodo v Beograd na glavno skupščino Jugoslovanske sokolske zveze poslali petčlansko delegacijo. (Nova doba, 13. 12. 1929).

V petek, 20. 12., je bil zadnji sokolski občni zbor v tem letu. Starosta Mirko Hrašovec je vse navzoče lepo pozdravil, spregovoril o celjski sokolski zgodovini ter spodbudil telovadce in telovadke k marljivemu delu. Z vstopom Sokolskega društva Celje v Sokol Kraljevine Jugoslavije, se tudi za celjsko društvo začelja novo obdobje zgodovine. (Nova doba, 24. 12. 1929).

4. 1. 12 Leto 1930

Objavljene so bile vojaške olajšave za člane Sokola Kraljevine Jugoslavije. Najpomembnejši poudarki so bili: 3 mesece krajši redni vojaški rok, 45 dni krajše služenje skrajšanega služenja vojaškega roka, napredovanje v vojski in rezervi, dopust ob sokolskih prireditvah in daljši dopusti med služenjem vojaškega roka. Pravico do olajšav so imeli tisti, ki so neprekinjeno vključeni kot telovadci v društva vsaj 5 let. (Nova doba, 7. 1. 1930).

V Beogradu so imenovali starešinstvo zveze Sokola Kraljevine Jugoslavije. Za celjsko župo je to postal Jože Smertnik. Določili so tudi ostale člane v upravi. (Nova doba, 27. 1. 1930).

31. januarja 1930 je imela novo imenovana Sokolska župa Celje v Narodnem domu prvo sejo. Prebrali so statut Sokola Kraljevine Jugoslavije, na tajni seji imenovali uprave 19 društev župe. Za preostala štiri društva bodo uprave imenovane kasneje. Starešina Sokolskega društva Celje je postal dr. Milko Hrašovec. (Nova doba, 3. 2. 1930).

I. vsesokolski zlet Sokola Kraljevine Jugoslavije se bo v Beogradu odvijal od 28. do 30. junija tega leta. Sodelovala bo tudi Sokolska župa Celje. Starešinstvo je pozivalo k vestni vadbi. (Nova doba, 7. 2. 1930).

Zbor društvenih načelnikov in načelnic so priredili 16. 2. 1930. Sestavili so vaditeljski zbor, ki mora pripraviti telovadce za zlet v Beogradu. Pred njim se bodo društva preizkusila na župnem zletu. V župo je bilo trenutno vpisanih 278 telovadcev, 129 telovadk, 239 moškega in 147 ženskega naraščaja ter 442 moške in 301 ženske dece. (Nova doba, 17. 2. 1930).

29. 2. 1930 je bila organizirana sokolska maškarada v prostorih Celjskega doma. Obetale so se lepe nagrade, ki so bile razstavljene v veletrgovini Stermecki. (Nova doba, 28. 2. 1930).

V veliki dvorani celjskega Narodnega doma so 9. marca 1930 pripravljali Masarykovo proslavo ob njegovi 80-letnici. Sokolsko koračnico je igrala celjska železničarska godba,

zboru pa sta zapela češkoslovaško in jugoslovansko himno. Po predavanju in petju domoljubnih pesmi je sledila Benčanova alegorija, ki jo je fotografiral Pelikan (na naslovnici raziskovalne naloge, op. avtorja). Proslavi sta bili tudi na ljudskem vseučilišču in na celjski gimnaziji. (Nova doba, 7. 3. 1930, 10. 3. 1930).

V začetku meseca aprila 1930 se bo v celjskem gledališču vodila mladinska akademija kot predhodnica župnega zleta v Celju, dne 15. junija. Telovadbo bodo izvajali naraščajniki in deca. (Nova doba, 4. 4. 1930).

Župni zlet Sokolske župe Celje 15. junija 1930 je 14. župni in 1., odkar je včlanjena v Sokol Kraljevine Jugoslavije. Skupaj je v vseh kategorijah že prijavljenih 1126 udeležencev. Celjsko društvo bo nastopilo s posebno točko, kajti člani in članice bodo nastopili z dolgo palico. (Nova doba, 12. 5. 1930). Že na predvečer zleta bodo tekme, ki se bodo nadaljevale naslednji dan dopoldan z vajami. Nato bo sledil pohod od Glazije po mestu in shod pred Narodnim domom. Sledil bo popoldanski javni nastop in zvečer ljudska veselica. Zvečer bo telovadna akademija. Članstvo v kroju mora nositi nove sokolske čepice z rdečim temenom. (Nova doba, 6. 6. 1930).

V 47. številki časopisa je že na prvi strani izšel svečan rdeče obrobljen članek, ki je vabil na nedeljski župni zlet. V nadaljevanju je opisana 40-letnica Sokolskega društva Celje in razprava o mladini in sokolstvu. Sledil je poziv hišnim lastnikom za izobešanje zastav in trgovcem, da naj imajo zaprte trgovine, saj je mnogo zaposlenih v tej dejavnosti aktivnih telovadcev. Pridan je tudi spored župnega zleta in napotki za odhod na zlet v Beograd. (Nova doba, 13. 6. 1930).

Sprevod na župnem zletu je odprlo 10 sokolskih konjenikov, 6 društvenih in troje naraščajskih praporov. Okrog 900 udeležencev je z balkona magistrata pozdravil starosta Smertnik. Dejal je: *»Slavnostni dnevi Sokola kraljevine Jugoslavije se bližajo z veliko naglico. Vsa sokolska društva v širni državi se z navdušenjem pripravljajo na to veliko sokolsko manifestacijo. Z isto vnetostjo se pripravlja jugoslovanska prestolica na sprejem. Pokrovitelj velike sokolske manifestacije je Nj. Vel. kralj Aleksander, ki mu kličemo svoj gromki: Zdravo!«* Sokole je zmotila istočasna pevska prireditev nekdanjih orlov. V oči je bodla kritika reklamnega napisa ob zletu na kolodvoru, ki so jo nasprotniki objavili v Slovincu. (Nova doba, 16. 6. 1930).

19. 6. 1930 je na I. vsesokolski zlet v Beograd iz Celja odpotovalo 25 naraščajnic in 45 naraščajnikov. Vrnili se bodo 24. junija. (Nova doba, 20. 6. 1930). Iz Slovenije je prispelo okrog 500 naraščajnikov. Sprevod po beograjskih ulicah je spremljalo 60 000 ljudi. Popoldansko telovadbo je spremljal tudi kralj. (Nova doba, 23. 6. 1930). Na glavnih zletnih dnevih 28. in 29. junija 1930 je bilo prisotnih 20 000 jugoslovanskih, češkoslovaških, poljskih, lužiškosrbskih sokolov. Spremljalo jih je 250 000 ljudi. Prestolonaslednik Peter je bil prisoten v sokolskem kroju. Kralj je podaril pred telovadbo novi zvezni sokolski prapor. V nedeljo popoldan je bila velika zaključna telovadna prireditev. (Nova doba, 1. 7. 1930).

Ob 10-letnici koroškega plebiscita je Celjska sokolska župa organizirala manifestacije. 10. 10. 1930 bo maša zadušnica za padle koroške borce, zvečer zvonjenje po vseh cerkvah, naslednji dan zvečer koncert koroških pesmi. Tretji dan se bodo vršili govori in petje. Popoldan bo odkritje Puncerjevega spomenika v Braslovčah (spomenik je bil odkrit šele 19. 10. 1930, op. avtorja) ali pa poklon spomeniku Malgaju v Šentjurju. Udeležba je bila za vsa društva obvezna. (Nova doba, 1. 9. 1930).

Kralj je odlikoval z redom jugoslovanske krone IV. razreda pisatelja dr. Novačana in starešino Sokolske župe Celje Smertnika, z redom V. razreda pa celjskega župana dr. Alojzija Goričana, odvetnika dr. Ernesta Kalana in veletrgovca Rudolfa Stermeckega. (Nova doba, 12. 9. 1930).

Sokolska društva na podeželju naj skušajo ustanoviti smučarske odseke. Tako bi se lahko priredila župna tekma, ki bi utrdila zanimanja za ta šport. Za leto 1931 bodo izšle vaje, ki se bodo uporabile na vsesokolskem zletu v Pragi leta 1932. V župo sta sprejeti na novo društvi Medija-Izlake in Šmartno ob Paki. (Nova doba, 6. 10. 1930).

Pravilna imena v sokolski organizaciji Jugoslavije so: Zveza sokola Kraljevine Jugoslavije, Sokolska župa Celje in Sokolsko društvo Celje. (Nova doba, 13. 10. 1930).

Društvo je ponovno priredilo proslavo ob združitvi države. Telovadna akademija je bila 29. in 30. novembra v celjskem gledališču. V ponedeljek, 1. decembra, je bil državni praznik s sveto mašo, ob 10.30 je bila v telovadnici mestne osnovne šole slovesna zaprisega novih članov. Ob 20. uri je bil v Celjskem domu koncert pevskih zborov koroških pesmi. (Nova doba, 2. 12. 1930, 5. 12. 1930).

Minister prosvete je izdal vsem šolskim nadzornikom in učiteljem dekret, da naj pouk športne vzgoje prilagodijo načelom sokolstva in Tyrševemu telovadnemu sistemu. Aktivno morajo

sodelovati v sokolskih društvih, v krajih, kjer ni društva, naj pomagajo pri njegovi ustanovitvi ali pri nastanku kmečke sokolske čete. (Nova doba, 12. 12. 1930).

4. 1. 13 Leto 1931

Sokolsko društvo Celje je v prejšnjem letu doživelo velik razmah. Kljub dvema telovadnicama mora misliti še na tretjo v okoliški deški osnovni šoli. Društvo upa na ureditev letnega telovadišča na Glaziji. Prejšnje leto je telovadbo obiskovalo 160 članov, 69 članic, 121 naraščajnikov, 57 naraščajnic, 190 moške dece in 130 ženske dece. Sledil je pregled zletov in finančnega poslovanja ter ugotovitev, da je društvo v Celju najmočnejše, najpomembnejše in najagilnejše. (Nova doba, 19. 1. 1931).

Uprava Sokolske župe Celje je 17. 1. 1931 imenovala novo upravo Sokolskega društva Celje. Starešina je postal dr. Milko Hrašovec. 15. februarja 1931 se bodo vršili v telovadnici društva društveni in župni prednjaški izpiti. (Nova doba, 23. 1. 1931).

22. 2. 1931 se je vršil v Narodnem domu v Celju redni občni zbor Sokolske župe Celje. Podana so bila razna poročila. Število društev se je dvignilo iz 23 na 35 in 3 čete. Že oktobra 1930 je župa izvedla prednjaški tečaj za učitelje, ki opravljajo pomembno prosvetno delo. Izvedenih je bilo 112 govorov članom, 46 članicam, 96 naraščaju, 196 deci. Pripravili so 31 društvenih večerov, 67 razgovorov, 62 gledaliških predstav, 7 izletov, 7 koncertov, 43 zabav, 2 igri, 35 plesov, 24 akademij in 1 lutkovno predstavo. Župa je imela 3554 članov in članic, 791 naraščaja in 1988 dece. Skupaj znese to 5333 pripadnikov. Župni izlet se bo izvedel v Celju 28. in 29. junija 1931. Občni zbor je tudi sklenil, da je ustanovitev nemških oddelkov na mestni šoli v Celju škodljiva in da naj jih ukinejo. (Nova doba, 23. 2. 1931).

21. februarja so pokopali dr. Josipa Vrečka, ki je deloval v Celju v Narodni čitalnici, v Zadružni zvezi, bil je prvi predsednik Zvezne tiskarne, podpredsednik Južnoštajerske hranilnice in predsednik Celjske posojilnice. Bil je soustanovitelj Celjskega Sokola in prvi dolgoletni starosta, ko je bilo društvo najbolj osovraženo pri narodnih nasprotnikih. (Nova doba, 23. 2. 1931).

V začetku aprila 1931 je Sokolska župa Celje štela že 49 društev in 6 čet, torej 55 enot. (Nova doba, 3. 4. 1931).

Slika 30: Sokolski sprevod po celjskih ulicah (B. Pelikan, 2013)

Župni zlet za to leto, predviden za 28. in 29. junija, je bil pred vrati. Predvidena številka telovadcev je 600, število telovadk 300, dece pa nad 500. Igrali bosta godba dravske divizije in železničarskega godbenega društva Celje. Na Vidov večer bo akademija. Iz bližnjih društev bo prijezdila konjenica, sprevod bo obeležen tudi z narodnimi nošami. (Nova doba, 1. 6. 1931). Najnovejša prijava je predvidela na zletu obisk 617 telovadcev, 339 telovadk, 413 moškega in 216 ženskega naraščaja, moške 382 in ženske dece 373. Skupaj to zneso 2340 udeležencev. (Nova doba, 8. 6. 1931). Prvi dan bo posvečen tekam in proslavi Vidovega dne, drugi nastopu, povorki skozi mesto in ljudski veselici. Na dan bodo vozili posebni vlaki Brežice–Celje in Velenje–Celje. (Nova doba, 22. 6. 1931). 51. številka časopisa z dne 27. 6. 1931 je bila slavnostna. Obroba naslovnice je bila rdeče-belo-modra, naslov se je glasil »*Dobro nam došli!*« Sledile so predstavitve nekaterih društev v župi in spored župnega zleta v Celju naslednji dan. (Nova doba, 27. 6. 1931). »*Triumf sokolske ideje v Celju*«, se je glasil uvodni članek v časopisu po uspešno izvedenem zletu. Spreveda drugega dne se je udeležilo 2500 oseb, na čelu je bila konjenica, za njo 14 sokolskih praporov. Nagovora sta imela župan dr. Goričan in starosta župe brat Smertnik. Popoldne je pri telovadbi nastopilo 872 moške in ženske dece, 214 in 350 moškega naraščaja, oddelek 84 vojakov v bojni opremi, 340 članic in 603 člani. (Nova doba, 30. 6. 1931). »*In sedaj, bratje in sestre, nadaljujte svoje delo, da bomo pripravljeni tudi za zlato Prago 1932. Pripravljajmo se naprej z vso požrtvovalnostjo, da bo dosežen cilj, ki ga zasledujemo, in da bo vsaka postojanka sokolska. Na delo in do novih zmag! Zdravo!*« (Nova doba, 3. 7. 1931).

11. 10. 1931 so organizirali odborovo sejo Sokolske župe Celje. Šteli so že 50 društev in 6 čet, poslovali so pozitivno, saj so izkazovali 18 900 din. Delo bo osredotočeno na vsesokolski zlet v Pragi leta 1932. (Nova doba, 12. 10. 1931).

Ustanovljen je bil sokolski smučarski odsek v Celju. Štel je preko 100 smučarjev. Za referenta je bil izvoljen brat Tone Grobelnik. (Nova doba, 27. 11. 1931). Tečaji so se vršili večinoma pri Celjski koči.

4. 1. 14 Leto 1932

Župna uprava je dala navodila za izvedbo društvenih občnih zborov, ki morajo biti izvedeni do 10. januarja ali najkasneje do konca tega meseca in nagovorila člane, da je udeležba na občnem zboru dolžnost. (Nova doba, 1. 1. 1932).

Sokolsko društvo je priredilo uspešno silvestrovanje, družabni večer z večjim številom šaljivih nastopov za svoje člane. (Nova doba, 11. 1. 1932).

Občni zbor Sokolskega društva Celje je bil 14. 1. 1932. Udeležili so se ga člani in predstavniki nekaterih celjskih uradnikov. Poročali so tajnik, blagajnik, načelnik, prosvetar, knjižničarka in matrikar. Načelnica je poročala o novo uvedenem oddelku trgovskega in obrtnega naraščaja v Celju. Konec leta 1931 je bilo 560 odraslih, 399 članov in 161 članic, naraščaja 212, dece 276, moške dece do 6 let 23, vseh sokolskih pripadnikov 1071. Po poročilih so bile volitve članov novega odbora. Letna članarina je bila iz 60 znižana na 40 din. Tajnik je poročal, da je moralo društvo prositi za podpore, prirejati zbirke, nastope, akademije, da si je zagotovilo dovolj gmotnih sredstev. (Nova doba, 15. 1. 1932, 18. 1. 1932).

Za brate sokole, ki bodo v letu 1932 odšli k vojakom, se rok skrajša. Za odpravo težav pri uveljavljanju krajšega roka je do 10. marca potrebno na župo poslati spisek članov. (Nova doba, 1. 2. 1932).

To leto bo v Pragi velik sokolski zlet. Določeni bodo sporedi za vse zletne dni ter nastopajoči na velikem in malem zletišču. Določen bo dan za nastop prostih vaj, nastop z lastnimi (posebnimi) točkami ne bo mogoč. Na zlet se je potrebno prijaviti, zato so bratska društva prosili, da zbirajo v zletni fond. Po glavnih zletnih dneh je možno ostati v Češkoslovaški in se odpraviti na izlete po državi. (Nova doba, 5. 2. 1932, 8. 2. 1932).

Slika 31: Plakat za IX. vsesokolski zlet v Pragi leta 1932 (Prochazka, 1939, str. 35)

Na Celjski koči je potekala smučarska tekma Sokolske župe Celje. Tekme se je udeležilo 98 tekmovalcev. Za člane je bila proga dolga nekaj nad 8 km, za ostale oddelke pa približno 4 km. (Nova doba, 15. 2. 1932, 29. 2. 1932).

Glavna župna skupščina je potekala 21. 2. Od 58 včlanjenih enot jih je bilo prisotnih 52. Priprava na skupščino je bila dobro organizirana, saj je Zvezna tiskarna v Celju natisnila 24 strani dolgo letno poročilo že pred skupščino. Med najvažnejšimi sklepi je ta, da bodo letos samo okrožni zleti. Župa je teritorialno razdeljena na 5 okrožij. Župa bo sklicala društvene pevovodje in tako organizirala sokolsko pevsko župo. Župa ima 10 835 pripadnikov. (Nova doba, 19. 2. 1932, 22. 2. 1932).

Sokoli so bili naravnani tudi socialno, saj je glavna župna skupščina sprejela sklep, da vsako društvo in četa vsaj enkrat na leto izvede prireditve, katere čisti dohodki bodo namenjeni revnim. V zadnjih letih se je večkrat zgodilo, da je mnogo sokolskih društev zapadlo v velike dolgove, ker so se odločili za gradnjo sokolskih domov brez gmotnih sredstev. Vsa društva, ki imajo namen zidati svoje domove, morajo župni upravi predložiti načrte in proračun. (Nova doba, 11. 3. 1932).

37 obiskovalcev iz raznih društev se je udeležilo župnega mladinskega tečaja za vaditelje in vaditeljice dece in naraščaja. Za tečajnike je bilo prenočišče brezplačno v Zdravstvenem domu Celje. (Nova doba, 18. 3. 1932).

Člani Sokolske župe Celje so izvedli kvalifikacije za vsesokolski zlet v Pragi. Vseh tekmovalcev je bilo 15, zmagal pa je Meštrov Zvonko. (Nova doba, 11. 4. 1932). Kmalu za tem sta se zgodili dve pomembni skupščini, v Beogradu in v Celju. V Beogradu je sestankovala zvezna skupščina, v Celju pa društveni načelniki. (Nova doba, 18. 4. 1932).

V nekem nemškem časopisu so zapisali članek o sokolstvu v Sloveniji. V njem so močno pohvalili narodno zavest, ki jo vrši celjski društvo. To je objavilo preveden članek. (Nova doba, 25. 4. 1932).

Vse brate, ki si ne morejo sami kupiti premoga za zimo, poziva društveno vodstvo, da podajo prošnjo za brezplačno dobavo premoga. Opozarjali pa so, da morajo člani oddati prošnje pravočasno, saj zapoznelih prošenj ne bodo upoštevali. (Nova doba, 18. 5. 1932).

Kmalu so mogli člani prebrati obvestilo o možnosti prijave na vsesokolski zlet v Pragi. Prijaviti so se morali najkasneje do 1. 6. 1932 bratu Naprudniku. Ob prijavi je bilo potrebno oddati tudi vplačilo za vse stroške. (Nova doba, 30. 5. 1932). Odpotovalo je 150 članov Celjske sokolske župe. (Nova doba, 27. 6. 1932). Poročali so o uspehih celjskih sokolov v Pragi, kjer je tretje mesto dosegla sestra Vera Kovačeva. Najodmevnejši uspeh pa je bilo prvo mesto celjskih sokolskih naraščajnikov. (Nova doba, 4. 7. 1932, 8. 7. 1932).

Župni tehnični odbor je objavil seznam tekem. Prva v tem mesecu se bo zgodila v odbojki na Polzeli, naslednja bo v plavanju in v skokih v vodo v Rimskih Toplicah. To se bo zgodila 14. 8. 1932. Ta dan je bil v Rimskih Toplicah tudi sokolski zlet, za katerega je prometno ministrstvo odobrilo 50 % popust za prevoz z vlakom. Opozorili so, da bodo tekmovalci v primeru neopravičene zamude izključeni iz tekme. Tekmovanja v plavanju se je udeležilo 55 tekmovalcev in tekmovalk. Tekmovali so v treh disciplinah: prsno, hrbtno in prosto. Tekmovali so tudi v štafetah. Sledila je zabava z licitacijo, srečelovom, šaljivo pošto in plesom. Igrala ja rudniška godba. (Nova doba, 18. 7. 1932, 12. 8. 1932, 16. 8. 1932).

Medžupne tekme v odbojki so potekale v Ljubljani. Zmagovalci se bodo udeležili končne zvezne tekme v Beogradu. V Beogradu je nastopilo 16 moštev, igrali so po izločilnem sistemu. Celjski sokolski naraščaj je dosegel 2. mesto. Tekma z Beogradom je bila zelo napeta, saj so domačini hoteli nepravilno zmagati. (Nova doba, 5. 9. 1932, 30. 9. 1932).

Uprava Zveze sokola Kraljevine Jugoslavije je izdala posebno okrožnico glede političnega delovanja sokolov. Zapisali so, da je Sokol nepolitična organizacija, zato sokoli ne smejo izrazito sodelovati pri političnih manifestacijah, dajati političnih izjav. Ne smejo priti v politične prepire, na političnih zborovanjih ne smejo nositi sokolskih znakov, lahko pa se svobodno politično opredelijo. Te odredbe so natisnili v brošuri Pota in cilji. Za propagando sokolstva je bila neprecenljivega pomena sokolska razstava v Pragi. Ker je bila razstava v Pragi zelo uspešna, so se tudi v Beogradu odločili za razstavo, na kateri je imela vsaka župa svoj oddelek. Določili so, kaj mora župa poslati na razstavo (fotografije krajev in sokolskih domov iz celjske župe in ostali razstavni material). (Nova doba, 9. 9. 1932).

V Celju je potekala župna tekma v lahki atletiki, in sicer v troboju in peteroboju za vse oddelke. Tekma je bila otežena zaradi močnega dežja v preteklih dneh. (Nova doba, 9. 9. 1932, 26. 9. 1932, 7. 11. 1932).

Organiziran ja bil »cross-country« tek oziroma tek po gozdu. To je bil prvi takšen tek pri nas. Start in cilj je bil pri Skalni kleti, tekačev je bilo nad 100. Dolžina proge za ženske je bila 2 km, za moške 4 km. (Nova doba, 24. 10. 1932).

Priročnik za prednjaške izpite je obsegal 480 strani in je stal 30 dinarjev. To je bilo gradivo za vse, ki so želeli pristopiti k izpitom. Organiziran je bil župni prednjaški tečaj. Za smučarje je bil organiziran tečaj na Mozirski planini. Trenerja je plačala župa. Organizirani so bili tudi zvezni smučarski izpiti. (Nova doba, 4. 11. 1932).

Na predvečer državnega praznika zedinjenja je bila svečana telovadna akademija Sokolskega društva Celje in svečana proslava, na kateri so dali zaobljubo novi člani in članice. Najboljši telovadci so prejeli diplome. Po mestu se je zvečer vršila bakljada, zvečer pa je bil vokalno-inštrumentalni koncert. (Nova doba, 2. 12. 1932).

Celjsko društvo je dalo oglas o oddaji lokala v Sokolskem domu v Gaberju. V najem so nameravali dati tudi prazne podstrešne sobe. Prosili so za pisne ponudbe, ki so jih sprejemali do 20. 12. 1932. (Nova doba, 9. 12. 1932).

4. 1. 15 Leto 1933

Silvestrski večer je bil pester, humorističen in nadvse zabaven. Zaključil se je s plesom. (Nova doba, 2. 1. 1933).

V katoliških cerkvah so 8. 1. 1933 brali pastirski list, ki je napadal sokolsko organizacijo in kazal na sovraštvo cerkvenih krogov do sokolstva. Sokoli so napad zavračali, zahtevali iskanje krivcev in njihov zagovor. (Nova doba, 9. 1. 1933). Celjski sokoli so napad odločno zavrnil in sprejeli resolucijo o zavračanju neresnice ter še bolj trdno strnili svoje vrste. Podvojili so svoje delo v prid naroda in domovine. (Nova doba, 13. 1. 1933).

Priredili so 43. redni občni zbor sokolskega društva. Prisotni so bili predstavniki političnih organizacij. Število članov je v letu 1932 sicer upadlo. Društvo je črtalo 132 članov, ki niso plačali članarine. Računali so, da bodo to leto uredili vprašanje sokolskega letnega telovadišča na Glaziji. Zaradi krize sta bila v letu 1932 opuščena maškarada in miklavževanje. Zaradi prenizkega obiska so predčasno zaključili sokolske plesne vaje. V društveni knjižnici je bilo 450 knjig, fotografije in društveni arhiv. (Nova doba, 13. 1. 1933, 16. 1. 1933).

Nekaj tekmovalcev Sokolske župe Celje se bo udeležilo zvezne smučarske tekme v Bohinju. Žal celjski tekmovalci zaradi pomanjkanja snega trenutno niso mogli vaditi. Tekme so se udeležili tudi Čehi in Poljaki. Za člane je bila proga na zahtevnem terenu dolga 18 km. Zaradi tega so se številne smuči in palice zlomile. Pomerili so se tudi v smučarskih skokih. (Nova doba, 10. 2. 1933, 24. 2. 1933).

Občni župni zbor je potekal 12. 3. 2013. Izmed 62 včlanjenih enot jih je bilo prisotnih 58. Župa je letos začela izdajati »Župni vestnik«, ki prinaša tehnično-vzgojno gradivo. Vseh sokolskih pripadnikov v župi je bilo 11 238. Župni prispevek je še vedno znašal 5 din za člane. Brezposelni so bili oproščeni plačila društvene članarine. Župni upravi je bilo potrebno poslati poimenski seznam oproščenih plačila društvene članarine. Župno načelništvo je zahtevalo spremembo pravilnika o popustih na železnici in spremembo pravilnika o poškodbenem fondu ter predlagalo popolno davčno oprostitvev pri gledaliških predstavah in koncertih. (Nova doba, 24. 2. 1933, 13. 3. 1933, 17. 3. 1933, 27. 3. 1933).

Župna uprava je objavila višino prispevkov posameznika. Vsak član je moral plačati 5 din prispevka zvezi, 5 din župnega prispevka in 1 dinar za poškodbeni fond. Naraščaj in deca so

morali prispevati le 1 dinar v poškodbeni fond. Vsako društvo je moralo plačati 50 din v podporni fond. (Nova doba, 14. 4. 1933).

Organizirane so bile župne tekme članov in naraščajnikov na orodju in v lahki atletiki, ki se jih je udeležilo preko 270 tekmovalcev. Tekmovanje je potekalo na Glaziji. Po tekmi je bil nastop 650 članov. Zaradi lepih rezultatov je bil ta dan sokolski praznik v Celju. (Nova doba, 15. 5. 1933, 22. 5. 1933).

Sokolska mladina se je udeležila slavnosti v Ljubljani ob 70-letnici ustanovitve Južnega Sokola. Vsak je moral imeti s sabo jedilni pribor, oblečen pa je moral biti v slavnostni kroj. Zaradi popoldanskega dežja so morali spremeniti program. Vseh udeležencev je bilo nekaj čez 20 000. Vsi skupaj so tvorili veličasten sprevod. (Nova doba, 16. 6. 1933, 19. 6. 1933, 30. 6. 1933).

Celje so obiskali češkoslovaški sokoli in sokolice. Nastanili so jih v rudarsko šolo in v zdravstveni dom. Zvečer so jim pripravili družaben sestanek. (Nova doba, 3. 7. 1933).

Sokolska župa Celje je pozvala k denarnim prispevkom za zelo revne v rudarskih revirjih. Zveza sokolov Kraljevine Jugoslavije je namenila pomoč v višini 5000 din. Župa je poleg denarnih prispevkov v višini 48 159,25 din zbirala tudi živila. Zbiranje je potekalo do 5. 8. 1933. Vsi darovalci so bili objavljeni v Novi dobi. Denarne prispevke so porabili za nakup živil in drugih potrebščin. V gotovini podpor niso izplačali. (Nova doba, 7. 7. 1933, 14. 7. 1933, 21. 7. 1933, 7. 8. 1933).

Tudi to leto so bile župne plavalne tekme v Rimskih Toplicah. Prav tako je potekal atletski župni tečaj. Tečaj je trajal teden dni. (Nova doba, 18. 7. 1933).

V avgustu je potekal prosvetni tečaj Sokolske župe Celje. Vse enote so dobile razpored tečaja s predavanji. Vsaka enota je morala na tečaj poslati vsaj enega člana. (Nova doba, 4. 8. 1933).

Celjski sokoli so imeli od leta 1895 do leta 1910 svoje prostore v ljudski šoli. Ti so bili majhni, zatohli, vlažni in nezdravi. Telovadnica je bila narejena v kleti in v pritličju. Leta 1908 so začeli zbirati za nov sokolski dom. Leta 1910 je bila otvoritev novega doma v Gaberju. Sedaj pa so si prizadevali za pridobitev modernega urejenega letnega telovadišča. Želeli so izgradnjo lesene stavbe na Glaziji do pomladi prihodnjega leta. (Nova doba, 11. 8. 1933).

Celjsko kotlino so zalile močne poplave, ki so poškodovale tudi sokolsko telovadnico v narodni šoli in zalile Sokolski dom. Zelo so se izkazali vsi, ki so pomagali pri reševanju. V pomoč oškodovancem je župa organizirala zbiralno akcijo. (Nova doba, 25. 9. 1933, 30. 10. 1933).

Sokoli so imenovali poseben akcijski odbor, ki je skrbel za zbiranje sredstev za gradnjo letnega telovadišča. Ta je pripravljaj tudi načrte za telovadišče z vsemi potrebnimi prostori. Pri načrtih je bilo potrebno upoštevati možnost poplav. Na voljo so bili kamni po 100 din, ki so se lahko plačali tudi po obrokih. Objavljena so bila imena vseh, ki so kamne kupili. (Nova doba, 9. 10. 1933).

8. oktobra so priredili lahkoatletske tekme. Udeležilo se jih je 110 članov. Najboljši dosežek je bil 2108 točk, ki ga je dosegel Herman Tkalčič v peteroboju. Poleg peteroboja so tekmovali tudi v troboju. (Nova doba, 16. 10. 1933).

Priredili so sokolsko proslavo ob 15-letnici celjskega sokolstva v času po zedinjenju. Proslava je bila 1. 12. 1933. Na proslavi so spregovorili staroste, priredili so tudi številne telovadne točke. Najodmevnejša točka je bila svečana bakljada po mestu. Organizatorji so sklenili, da ne bo vstopnine. Udeležba je bila za vse člane obvezna. (Nova doba, 24. 11. 1933, 24. 11. 1933, 4. 12. 1933).

Zaradi nedavnih poplav in pomanjkanja sredstev je bila letošnja akademija Sokolskega društva Celje malo skrajšana. Zaradi tega so priredili več govorov in več kulturnih točk. Kritiki so ugotovili, da je akademija dosegla svoj namen. (Nova doba, 8. 12. 1933).

Sokolsko društvo je sklenilo, da bodo zgradili prepotrebno smučarsko skakalnico. Skakalnica naj bi stala na pobočju Rajterjevega hriba. Prostor v mestnem parku je za najbolj primeren označil inženir Bloudek. Zgolj naključje je bilo, da je opazil to lokacijo, saj si je prišel ogledat posledice poplav. (Nova doba, 11. 12. 1933).

4. 1. 16 Leto 1934

Sokolska župa Celje je priredila smučarski tečaj na Smrekovcu. Vseh udeležencev je bilo z vaditeljem 31. Udeleženci so se na tečaju učili smučati, hodili so na pohode in izvajali gimnastične vaje. Tečaj je vodil brat Majnik iz Preddvora. (Nova doba, 3. 1. 1934).

Približevala se je tudi zvezna tekma, ki so jo načrtovali 27. in 28. tega meseca v Bohinju. (Nova doba, 8. 1. 1934).

Na 44. letnem društvenem občnem zboru je v uvodu spregovoril starosta brat dr. Milko Hraševac. Pozdravil je vseh 300 navzočih članov in se jim zahvalil za udeležbo. Člane je seznanil s 25-letno najemno pogodbo za Glazijo. Predstavil je tudi svoje mnenje o ustanavljanju nemških šol in pozval navzoče, naj stopijo skupaj in se borijo za svoj jezik, svojo državo in svoje pravice. Ugotovili so, da društvena blagajna kaže 74 701,82 dinarjev prejemkov in 73 964 dinarjev izdatkov, društveni dolg pa znaša 63 724,03 dinarjev. Sokolska knjižnica je imela 471 knjig, redno pa so prejeli tudi razne domače in češke sokolske liste, saj so bili na njih naročeni. Po vseh govorih je sledila svečana zaprisega novih članov. Zadnje in najbrž tudi najpomembnejše dejanje je bila izvolitev nove društvene uprave. Sledil je sokolski pozdrav in trden sklep, da članarine ostanejo 4 din na mesec. (Nova doba, 12. 1. 1934).

Sokolskih smučarskih tekem v Velenju se je udeležilo 117 tekmovalcev, članom celjskega društva se ni uspelo uvrstiti na stopničke. (Nova doba, 15. 1. 1934).

Društvo je ponovno priredilo smučarski tečaj za člane, ki še ne obvladajo smuči. Prireditelj se je imenovala Smučarske urice. Drugi športni dogodek je bila tekma v gimnastici v Ljubljani, kjer so celjski člani dosegli lepe uspehe. Najvišje se je uvrstil brat Konrad Grilc. Dosegel je namreč četrto mesto. Tekma je bila del kvalifikacij za mednarodno tekmo v Budimpešti. (Nova doba, 5. 2. 1934).

Naslednja smučarska tekma je bila v Bohinju. Tja je odpotovalo pet bratov in ena sestra. Bratje so tekmovali v teku na 18 km in v smučarskih likih, sestre pa v teku na 8 km in v smuku na 1 km. (Nova doba, 19. 2. 1934).

Dne 23. 2. 1934 so objavili obvestilo o poteku redne glavne skupščine župe. Dnevni red je bil sestavljen v skladu s poslovníkom in je imel 10 točk. Skupščine se na vsakih 100 članov udeleži en delegat, na presežek 50 članov pa še eden dodatno. Vsa poročila posameznih župnih funkcionarjev so bila natisnjena v posebnem letnem poročilu in poslana vsem društvom in četam. (Nova doba, 23. 2. 1934, 9. 3. 1934).

17. marca je bil odhod smučarjev na Mozirsko planino in Smrekovec, smučanje pa je trajalo še 18. in 19. marca. (Nova doba, 12. 3. 1934).

Na župnem občnem zboru so poročali, da šteje 53 društev in deset čet. Župni prispevek je bil 5 din na člana in članico. (Nova doba, 17. 3. 1934).

Nova doba je 15. 5. in 18. 5. ter 22. 5. 1934 poročala o pripravah na župni zlet ob 25-letnici obstoja, 10. 6. 1934. Za župni zlet so izdali zletne znamke in poslali vprašalnike glede prehrane. (Nova doba, 25. 5. 1934). Objavljen je bil poziv o razobešanju državnih zastav, natančnejši časovni potek dogodkov na zletu ter fotografija Aleksandra in fotografija prapora, ki ga je celjski župi ta poklonil. (Nova doba, 8. 6. 1934). Na sokolski praznik v Celju je potekala slavnostna akademija, svečano so razvili župni prapor. Skozi Celje je se je vil veličasten sokolski sprevod, popoldan pa je bila velika javna telovadba. (Nova doba, 12. 6. 1934).

12. avgusta 1934 so v Celju nameravali organizirati okrožne in župne sokolske tekme v odbojki s 25. ekipami. Odigranih je bilo 20 tekem. (Nova doba, 27. 7. 1934, 17. 8. 1934).

Slika 32: Priznanje Ivanu Beleju za 2. mesto v skokih v vodo leta 1934 (ZAC, 2014, AŠ 1)

Članstvo celjskih sokolov se je udeležilo komemoracije za pokojnim kraljem Aleksandrom. (Nova doba, 19. 10. 1934). Društvo je sprejelo sklep o začetku postavitve spomenika kralju Aleksandru in v zvezi s tem organiziralo sestanek v Narodnem domu. Imenovan je bil ožji delovni odbor. Sklenili so, da bo uvedena nabiralna akcija. (Nova doba, 26. 10. 1934, 9. 11. 1934, 14. 12. 1934).

Počastili so največji narodni in sokolski praznik, to je dan zedinjenja, ki je potekal v znamenju žalovanja za kraljem in s prisego mlademu kralju Petru II. Svečanosti so se udeležili predstavniki civilnih in vojaških oblasti ter uradov, mestne in okoliške občine, šole in člani Sokola. Vse sokolske pripadnike so pozvali, naj prispevajo v sokolski socialni fond z nakupom »sokolskih src«. (Nova doba, 30. 11. 1934, 7. 12. 1934).

4. 1. 17 Leto 1935

Prvo aktivnost Sokolske župe Celje lahko to leto zasledimo 11. 1. 1935, ko se je zgodil že 46. zaporedni občni zbor. Društvene staroste so spregovorili o mnogih temah, spomnili so se tudi tragične smrti kralja ter smrti članov društva. Sklenili so, da je zaradi zelo visoke udeležbe potrebna izgradnja nove telovadnice, ki bo večja od prejšnjih dveh. Prvič so bili predstavljeni tudi načrti za gradnjo garderob na letnem letovišču. Vsi novi člani so zaprisegli, nato pa je sledil pozdrav in ugotovitev, da sta Sokolski dom in društvo brez dolga, njuno premoženje pa znaša tri četrt milijona dinarjev. (Nova doba, 18. 1. 1935).

Celjski sokoli so priredili komemoracijo v spomin na mrtvega kralja. Pričela se je ob 18.30 v Narodnem domu. (Nova doba, 5. 4. 1935).

V časopisu so poročali, da znaša število organiziranih članov v Sokolu Kraljevine Jugoslavije 398 744. (Nova doba, 20. 5. 1935).

Ko se je telovadba v Sokolski župi Celje prestavila v telovadnico, so se telovadci začeli intenzivno pripravljati na zlet v Sofiji. Za zlet so poleg pripravljenosti potrebovali tudi slavnostni kroj ali pa slovensko narodno nošo. (Nova doba, 7. 6. 1935).

Sokolsko društvo je pričelo z vpisovanjem mladine k telovadbi, ki se je dogajala vsako sredo in soboto. Prijave so potekale do 15. 10. 1935. (Nova doba, 14. 9. 1935).

Člani župe so se pomerili v plavanju. Tekma je potekala v Rimskih Toplicah. Tekmovalci in tekmovalke so tekmovali v disciplinah 33,33 m prsno, 200 m prosto, 100 m prosto, 100 m prsno, 33,33 m prosto, 66,66 m prosto, 33,33 m hrbtno, 3×33,33 m štafeta prosto in v skokih v vodo. (Nova doba, 5. 10. 1935).

Vaditeljski župni zbor je opozoril vse člane, ki so telovadbo prekinili, da se ponovno vpišejo, saj vpisovanje poteka le še do 12. 10. 1935. (Nova doba, 11. 10. 1935).

Tudi letošnji prazniku zedinjenja je želela župa proslaviti z zborom vseh članov in slovesnim odhodom k obredu v cerkvi sv. Daniela. Organizatorji dogodka so prosili člane, da se oblečejo v slavnostni kroj. Če pridejo v civilnem oblačilu, naj imajo pripet sokolski znak. (Nova doba, 22. 11. 1935).

4. 1. 18 Leto 1936

Sokolsko društvo Celje je imelo 15. 1. 1936 v telovadnici v Sokolskem domu v Gaberju 46. občni zbor. V uvodu je pozdrav in opis dosedanjega dela podal starosta dr. Milko Hrašovec. Pogodba za koriščenje Glazije je bila podaljšana na 50 let. Zleta v Sofijo se je v preteklem letu udeležilo 19 članic in trije člani. Kmalu bo izšla knjiga o zgodovini Celjskega Sokola. Spisal jo je zgodovinar brat Janko Orožen. Ob polletnici in prvi obletnici smrti kralja je društvo priredilo komemoracijo. 1. 12. 1935 so proslavili sokolski praznik z družabnim večerom. Leto je bilo zaključeno s tradicionalnim silvestrskim večerom. Poleg obiskov raznih prireditev in peš izletov društvo ureja tudi strokovno knjižnico, ki obsega 555 knjig in tehničnih listov. Aktivno so sodelovali na tekmah v plavanju, smučanju, odbojki. Društvo je štelo 31. 12. 1935 964 članov, v primerjavi z letom 1934 kar 206 manj. Članarino so znižali iz 48 na 36 dinarjev za člane in iz 48 na 24 za članice. Vsak član mora plačati še 1 dinar za olimpijski sklad. Za starosto je bil izvoljen dr. Milko Hrašovec, za podstarosto Tine Novak. (Nova doba, 17. 1. 1936).

Za 2. maj 1936 so celjski sokoli pripravljali telovadno akademijo vseh oddelkov Sokolskega društva Celje. Naslednji dan bo na Glaziji tombola društva. Mladinski odsek je načrtoval 24. maja 1936 v veliki dvorani Narodnega doma proslavo ob materinskem dnevu. (Nova doba, 3. 4. 1936).

Sokolska župa Celje je dobila povabilo iz Splita, da bi bili pripravljeni sprejeti 40 sokolskih otrok za mesec in pol. Iste družine bi nato poslale svoje otroke v Slovenijo. Varstvo otrok na letovanju bi prevzel splitski Sokol. (Nova doba, 10. 4. 1936).

V mesecu aprilu 1936 je bila v Narodnem domu v Celju župna skupščina. Nagovor je imel starosta Jože Smertnik. 14. junija 1936 so načrtovali župni zlet v Celju. Zaključili so s prepevanjem pesmi »Hej Slovani«. Smertnik je ostal starosta. (Nova doba, 17. 4. 1936). Ob pripravi župnega zleta so se spominjali, s kakšnimi težavami so se srečevali na zletu leta 1910

ob otvoritvi Sokolskega doma v Gaberju. Sokolstvo ni smelo izstopiti v Celju, temveč v Štorah. Ob razpadu Avstrije se je pričelo novo sokolsko življenje, saj je bilo že leta 1919 v sokolsko župo, ustanovljeno leta 1910, vključenih 21 društev. Sredi leta 1936 je bilo tako v župi 53 društev in 9 čet. (Nova doba, 6. 6. 1936). Po številu bo to 17. župni zlet. *»V našem belem mestu bo ta dan zbranih nešteto pripadnikov Sokolstva, ki bodo s svojim nastopom pokazali sadove svojega dela.«* (Nova doba, 12. 6. 1936). Že v soboto popoldan so se na Glaziji pričele župne tekme, ki so se nadaljevale v nedeljo dopoldan. Ob 11.30 se je začel sprevod 1800 sokolov po mestu. Na čelu je bila konjenica iz Trbovelj in Celja. Z balkona mestne občine jih je pozdravil podžupan, ki mu je odzdravil župni starosta Smertnik. Po vzklikanju preminulemu kralju je godba zaigrala državno himno, potem pa je množica zapela *»Hej Slovani«*. Popoldan je bil na Glaziji pred 4000 ljudmi velik telovadni nastop, ki ga je krojilo čez 1000 telovadcev. (Nova doba, 19. 6. 1936).

8. maja 1936 je bila v mestnem gledališču v Celju sokolska akademija. Odprli so jo najmlajši, nadaljeval trgovsko-obrtniški naraščaj. Sledila je melodrama *»Soči«*. Nastopili so tudi člani, med njimi najkvalitetnejša berlinska olimpijca Grilc in Lesjak. (Nova doba, 15. 5. 1936).

Konec julija 1936 je v časopisu izšel razpis plavalnih tekem Sokolskega društva Celje. Tekme so se organizirale 9. avgusta 1936 v Rimskih Toplicah. Nastopili so člani, članice, moški in ženski naraščaj posamezno in štafetno. Tekme so bile tudi izbirne za medžupne plavalne tekme, ki so bile 15. in 16. avgusta 1936 v Rogaški Slatini. (Nova doba, 24. 7. 1936). Tekem v Rimskih Toplicah se je udeležilo 25 bratov in sester. Medžupne plavalne tekme v Rogaški Slatini se bo udeležilo po rezultatih 17 tekmovalcev in tekmovalk Sokolskega društva Celje. (Nova doba, 14. 8. 1936).

6. 9. 1936 so potekale sokolske medžupne lahkoatletske tekme v Zagrebu kot zaključna prireditev proslave rojstnega dne kralja Petra II. Udeležile so se ga župe Celje, Karlovac, Osijek in Zagreb. V vsaki disciplini sta tekmovala po dva tekmovalca vsake župe. Tekmovalci Sokolske župe Celje so z lahkoto zmagali ali bili drugi v vseh disciplinah, razen pri skokih. Discipline so bile naslednje: tek 100 metrov, skok v višino, met krogle, tek 400 metrov, skok v daljino, tek 1500 metrov, met diska, štafeta 4 krat 100 metrov. Končni vrstni red je bil naslednji: Celje 51 točk, Zagreb 29 točk, Osijek 6 točk in Karlovac 2 točki. (Nova doba, 11. 9. 1936).

V mesecu avgustu 1936 je potekal v Celju župni strelski tečaj, ki ga je obiskovalo 18 udeležencev iz 15 društev. Za propagiranje strelskega športa bo celjska župa priredila 8. novembra 1936 na vojaškem strelišču strelsko tekmovanje. (Nova doba, 9. 10. 1936).

Prosvetni odbor Zveze sokolov Kraljevine Jugoslavije je določil, da se od 25. do 31. oktobra 1936 odvija sokolski teden treznosti. Vsaka sokolska enota naj pridobi strokovnjaka, ki bo predaval o škodljivosti alkohola. Priredi naj se tudi tečaj o pridelovanju sadja, grozdja in brezalkoholnih pijač. Društva naj skušajo za prihodnje leto prirediti slavnosti, kjer se ne bo točil alkohol. »V tem pogledu jim bodi za zgled letošnji župni zlet v Celju.« (Nova doba, 16. 10. 1936).

Za 1. december 1936 je Sokolsko društvo Celje na predvečer praznika zedinjenja priredilo v gledališču slavnostno akademijo. Vse mesto je bilo v zastavah, trgovski in obrtni lokali pa zaprti. V vseh cerkvah so bile zjutraj maše, nato ob 10.30 slavnostna seja Sokola v mestni telovadnici. Mladinski orkester Glasbene matice je zaigral sokolsko koračnico, po govoru staroste dr. Milka Hrašovca pa še državno himno. Proslavo je zaključilo Celjsko pevsko društvo, vršila se je tudi telovadba. (Nova doba, 4. 12. 1936).

Društvo je 20. decembra 1936 priredilo božičnico za revne sokolske otroke. Prisotnih je bilo 400 otrok, ki so si najprej ogledali igrice, nato pa so palčki pod božično drevesce nastavili darila. Sledila je molitev in božična pesem. Še pred obdarovanjem so otroke postregli s čajem, pecivom in sladkarijami. Obdarili so 162 otrok, ki so darila dobili od celjskih dobrotnikov. (Nova doba, 23. 12. 1936).

4. 1. 19 Leto 1937

Tudi to leto se je pričelo z občnim zborom, ki je bil že 47. zaporedni. Potekal je 22. 1. 1937 v prostorih Narodnega doma. Poročali so vsi družbeni funkcionarji. Zbora seje udeležil tudi predstavnik Zveze sokolov Kraljevine Jugoslavije. (Nova doba, 22. 1. 1937, 26. 3. 1937).

Zaradi potrebe po novih vaditeljih je Sokolsko društvo Celje priredilo tečaj, na katerem so lahko vaditelji obogatili svoje znanje. V vaditeljske vrste se je prebilo 8 bratov in 2 sestre. Zaradi novih članov trenerskega zbora bo seja vaditeljskega zbora 5. maja, ob 20. uri. (Nova doba, 16. 4. 1937, 30. 4. 1937).

Okrožni sokolski nastop se je odvijal v Vojniku 20. 6. 1937 pod okriljem Sokolskega društva Vojnik. Javni nastop se je pričel ob 15. uri na letnem telovadišču. (Nova doba, 11. 6. 1937, 18. 6. 1937).

Po tem zletu so priredili veliko sokolsko manifestacijo v Mariboru, ki je potekala 27. 6. 1937. Nanjo je odpotoval tudi del članov celjskega sokolskega društva, ki so imeli polovično ceno vozovnic za vlak. (Nova doba, 26. 6. 1937).

Celjski sokoli so se pomerili tudi v plavanju. Tekme so potekale 15. 8. 1937 v Trbovljah. Iz Sokolske župe Celje se jih je udeležilo 20 tekmovalcev. Zmagal je tudi Celjan Alojz Nendl. (Nova doba, 13. 8. 1937, 27. 8. 1937).

Sokolsko društvo je priredilo proslavo v čast rojstnega dneva njegovega veličanstva kralja Petra II. Proslava je potekala 5. 9. 1937. Organizirali so štafeto z baklami, ki so jo tekmovalci odtekli po celjskih ulicah. (Nova doba, 3. 9. 1937).

Slika 33: Sokolski moški naraščaj pred železniško postajo (B. Pelikan, 2013)

Župa bo priredila strelske tekme, ki so bile načrtovane 7. 11. 1937 na strelišču v Pečovniku. Udeležili se jih bodo lahko člani in naraščajniki. (Nova doba, 5. 11. 1937).

Naslednjič so pisali o sokolskih proslavah praznika zedinjenja v Celju. Priredili bodo slavnostno akademijo, slavnostno sejo Sokolskega društva Celje matica in Sokolskega društva Celje I ter povorko. Vsi dogodki se bodo odvijali 30. 11. 1937 in 1. 12. 1937. (Nova doba, 26. 11. 1937).

4. 1. 20 Leto 1938

Sokolsko društvo Celje je priredilo sokolov silvestrski večer. Potekal je v Narodnem domu. (Nova doba, 1. 1. 1938). Poleg silvestrskega večera je društvo priredilo bogato božičnico. Namenili so jo revnejšim otrokom, ki jih je bilo 120. (Nova doba, 7. 1. 1938).

Župni starešina Jože Smertnik je razlagal zakon o obvezni telesni vzgoji. Uveljavljen je bil 17. 1. 1934 in predvideva obvezno telesno vzgojo. Ta zakon nosi podpis blagopokojnega kralja Aleksandra in ministra za telesno vzgojo. (Nova doba 14. 1. 1938).

Z objavo v Novi dobi je želelo vodstvo Sokolskega društva Celje izraziti svoje ogorčenje nad celjskim proračunom. Občina ni želela nameniti sredstev sokolskemu društvu. (Nova doba, 11. 2. 1938).

Sokolsko društvo Celje matica bo pripravilo predpustni gledališki večer, ki bo potekal 24. 2. 1938 v veliki dvorani Narodnega doma. Nastopili bodo številni kulturni umetniki. (Nova doba, 18. 2. 1938).

V nedeljo, 20. 2. 1938, je bil sokolski župni zbor v Narodnem domu. Ob koncu leta 1937 je bilo v društvo vpisanih 3757 članov, 1470 članic, 619 naraščajnikov, 431 naraščajnic, 1614 moške in 1516 ženske dece. Skupaj je bilo 9407 članov. Sklenili so, da bo letošnji župni zlet 12. junija v Celju. Vse člane so obvestili o novi sestavi župne uprave. Poročal je tudi blagajnik, ki je ugotovil, da ima Sokolska župa Celje 178 338,92 din prometa. (Nova doba, 25. 2. 1938).

Po župnem zboru je župa priredila smučarske tekme za člane. Potekale so v nedeljo, 27. 2. 1938. Pomerilo se je 68 tekmovalcev. Pred tekmami za člane so 20. februarja potekale smučarske tekme sokolske dece. Vseh tekmovalcev je bilo 25, tekmovali pa so na 1 km dolgi progi. (Nova doba, 4. 3. 1938).

Naraščaj Sokolskega društva Celje je priredil sokolsko mladinsko akademijo, ki je bila že 16. po vrsti. Potekala je v soboto, 2. 4. 1938, v Sokolskem domu v Gaberju. Pripadniki Sokola so se pripravljali na vsesokolski naraščajski zlet v Pragi. (Nova doba, 25. 3. 1938).

24. 4. 1938 so v Rakeku priredili vsesokolski zlet, ki sta se ga udeležili delegaciji Sokolske župe Celje in Sokolskega društva Celje matica. Oboji so v Rakek potovali z vlakom. (Nova doba, 22. 4. 1938).

Sokolsko društvo Celje matica je v nedeljo, 22. maja, priredilo povorko in javni nastop. Imetniki kroja so morali biti ta dan oblečeni v kroj. Povorka se je pričela na dvorišču mestne šole in potekala po celjskih ulicah. (Nova doba, 20. 5. 1938).

Matično Sokolsko društvo Celje je priredilo javni nastop, ki je potekal v telovadnici celjske mestne šole. Svoje točke so predstavili moški in ženski oddelki. Nastop so zaključili s pogostitvijo. (Nova doba, 27. 5. 1938).

V nedeljo, 12. 6. 1938, bo župni zlet v Celju. Za ta zlet so objavili seznam tekmovalcev in njihov razpored po garderobah. Javnost so obvestili tudi o poteku prihodov sorodnih društev. Prvi bodo na Trg kralja Aleksandra prispeli gostitelji, tu je bilo tudi zbirališče. Po prihodu vseh društev in zboru so se vsi udeleženci odpravili pred Sokolski dom v Gaberju. Vsa društva se bodo pomerila v javnem nastopu. (Nova doba, 10. 6. 1938).

Člani Sokolskega društva Celje so triumfirali po celjskih ulicah. Razlog za zmagoslavje je bil 18. uspešno izvedeni župni zlet v Celju. Eden od znanilcev zmagoslavja je bil tudi veličasten izlet na Stari grad. Triumfiranje je obsegalo tudi sprevod po ulicah Celja, ki mu je načeloval konjenik s sokolskim praporom v rokah. (Nova doba, 17. 6. 1938).

Slika 34: Sokolice na celjskih ulicah (B. Pelikan, 2013)

29. tega meseca bo iz Celja z vlakom odpotovalo članstvo Sokolske župe Celje proti Pragi, kjer bo potekal X. vsesokolski zlet. (Nova doba, 24. 6. 1938). Celjski sokoli so ob obisku poslali pozdrav iz Prage: »V bratskem objemu slovanskih sokolskih sil v zlati Pragi v morju

praporov, kjer kipijo srca v bratstvu in solze nadomestujejo dež, kličemo Celjanom krepak: Zdravo!» (Nova doba, 8. 7. 1938).

Kot vsako drugo leto je tudi letos Sokolsko društvo Celje priredilo gozdno šolo. Letošnja je potekala v Mozirju 22. 6. 1938. Prišle so novice iz sokolske gozdne šole. Udeležilo se je 40 članov celjskega Sokola. V njihovih sokolskih šotorih so jih obiskali letoviščarji in domačini. Obiskalo jih je tudi 16 članic celjskega Sokola. V ponedeljek, 4. 6. 1938, so se udeleženci odpravili peš v Logarsko dolino. Od tam so se povzpeli na Okrešelj. (Nova doba, 22. 7. 1938, 29. 7. 1938, 5. 8. 1938).

20. in 21. tega meseca bodo imeli sokoli plavalne tekme v Rogaški Slatini. V nedeljo, 21. 8. 1938, se bodo ob 9. uri pričele župne plavalne in skakalne tekme ter igre v vodi. Tekme bodo potekale v vsakem vremenu. (Nova doba, 12. 8. 1938).

V torek, 6. 9. 1938, bodo celjski sokoli z ostalimi nacionalnimi društvi proslavili 20-letnico svobode in rojstni dan kralja Petra II. Ob 10.15 bo krenila povorka izpred telovadnice mestne osnovne šole po ulicah Celja do Narodnega doma, kjer bo govor z balkona. (Nova doba, 2. 9. 1938). Sokolsko društvo Celje matica je na predvečer pripravilo kres na Jožefovem hribu. Naslednje jutro so bile maše v vseh cerkvah. Nato je sledil govor župana Mihelčiča. Sokoli so se nato zbrali na dvorišču mestne narodne šole in 600 jih je krenilo proti Narodnemu domu. V dvorani se je zbralo okrog 1000 oseb. Celjska železničarska godba je zaigrala himno, nato je imel govor starosta Sokolskega društva Celje matica dr. Milko Hrašovec. 52 sokolskih društev in 7 čet je poslalo poslanico kralju Petru II. V oficirskem domu se je nadaljeval zabavni večer. (Nova doba, 9. 9. 1938).

11. septembra 1938 je potekal prvi javni nastop Sokolskega društva Celje I na letnem telovadišču Sokolskega doma v Gaberju. Na telovadišče je prikorakalo 213 sokolskih pripadnikov. Javni nastop je izvajalo 40 pripadnikov moške dece, nato 25 deklic. Na orodju in prosto so nastopali tudi ostali oddelki. Na orodju je nastopilo 27 bratov in v prostih vajah 36 članic. Sodelovalo je tudi matično sokolsko društvo. Prireditev tokrat ni bila zaključena z veselico. (Nova doba, 16. 9. 1938).

Obe celjski sokolski društvi sta pozivali 8. oktobra 1938, na predvečer obletnice uboja kralja Aleksandra v Marseillu, na žalno komemoracijo v Narodnem domu. Spominski govor bo imel brat Janko Orožen. Spored bo zaključen z alegorijo. (Nova doba, 7. 10. 1938).

Na 49. rednem občnem zboru v Narodnem domu je Sokolsko društvo Celje matica podalo dosedanje uspehe in vizijo za prihodnost. Župni starosta Smertnik je poudaril pomen ustanovitve jugoslovanske sokolske zveze. Njen program se glasi: *»En narod, ena država, en kralj iz rodu Karadjordjevičev! Sokolstvo je kit, ki obenem z vojsko veže vso državo.«* Po volitvah je starosta postal ponovno dr. Milko Hrašovec. Izvolili so tudi ostale člane uprave. (Nova doba, 14. 10. 1938).

2. redni občni zbor je imelo tudi Sokolsko društvo Celje I. Društveni starešina Franjo Vrečko je imel uvodni govor, pozdravil je tudi starešino bratskega društva in starešino Celjske sokolske župe. V prvem letu so pridobili 69 članov, 11 članic, 22 naraščajnikov, 12 naraščajnic, 78 moške in 36 ženske dece. Skupaj so nanovačili 228 društvenikov. Danes je vseh sokolov v društvu 400. Starosta je po volitvah ostal nespremenjen. (Nova doba, 28. 10. 1938).

Na predvečer zedinjenja države bo celjsko sokolstvo 30. 11. 1938 priredilo v mestnem gledališču ob 20-letnici slavnostno akademijo. 1. decembra bo ob 8. uri maša, ki se je bodo udeležili tudi sokoli. Ob 9.30 bo proslava pred magistratom, ob 10.30 pa v Narodnem domu slavnostna seja s programom in sprejem novih članov v društvo. V nedeljo bodo ponovili akademijo ob 15. uri v mestnem gledališču. (Nova doba, 25. 11. 1938, 2. 12. 1938).

4. 1. 21 Leto 1939

Sokolsko društvo Celje matica je imelo sredi januarja izredno skupščino, kjer so pri dopolnilnih volitvah izvolili v upravo blagajnika in nove odbornike. (Nova doba, 13. 1. 1939). Dobili so tudi novo načelnštvo. Načelnik je postal brat Grilc, prvi podnačelnik brat Gala, drugi podnačelnik brat Koncilja. V članku je podan tudi celotedenski urnik telovadbe. (Nova doba, 27. 1. 1939).

Socialni odsek Sokolske župe Celje je agitiral med bogatejšimi brati in sestrami, da bi vsak prispeval 5 ali 10 dinarjev za vzpostavitev župnega socialnega sklada. Bratska socialna dolžnost je, da se borijo proti socialnim krivicam. V načrtu je tudi oblikovanje sokolske borze dela, gradnja počitniškega doma za bolno in siromašno sokolsko deco, podeljevanje podpor članstvu, ki bi bilo prizadeto zaradi različnih nezgod. Do sedaj je bilo v župi zbranih 3220 dinarjev. *»Vsem plemenitim bratom in sestram, ki so se doslej pozivu odzvali, bratska hvala!«*

Starejše sestre Sokolskih društev Celje matica in Celje I so si v okviru meddruštvenega socialnega odseka zadale nalogo, da omogočijo v času počitnic taborjenje čim večjemu številu revnih otrok v gozdni šoli pri Mozirju. Tukaj se bo mladina telesno okrepila, navezala na sokolsko skupnost in dobila smisel pravega bratstva. (Nova doba, 10. 2. 1939).

Sokolsko društvo Celje I bo 1. aprila 1939 priredilo ob 20.30 v Narodnem domu mladinsko akademijo. Mladina bo nastopila tudi na orodju. Moški naraščaj bo nastopil tudi s puškami in zaključno sliko. Igral bo salonski orkester celjske železničarske godbe. (Nova doba, 10. 3. 1939). Akademijo bodo ponovili 16. 4. 1939 v Sokolskem domu v Gaberju. (Nova doba, 7. 4. 1939). Sredi julija 1939 je mlado društvo ponovno uprizorilo v Gaberju javni nastop. (Nova doba, 21. 7. 1939).

V kinu Union so sredi marca 1939 trikrat predvajali sokolski zvočni film »Oj leti, sivi sokol!«. *»Posetnike je prav posebno ganil obisk blagopokojnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja, pri sokolski družini. Bled, Vintgar in okolica so v filmu prikazani v vsej razkošni lepoti.«* (Nova doba, 17. 3. 1939).

Slika 35: Sokolska godba v središču mesta (B. Pelikan, 2013)

2. aprila 1939 bo Sokolska župa Celje organizirala župni »cross-country« na Glaziji. Moški in ženske ter moški in ženski naraščaj bo tekmoval na 4000, 2000 in 1500 metrov. Prijavljenih je bilo čez 70 bratov in sester, nastopilo jih je 69. Od Celjanov so vidne rezultate dosegli: Matilda Čudnova zmago, Zdenka Cergolova je bila druga na 1500 metrov med članicami,

Riko Dejak in Anton Kos sta bila drugi oziroma tretji med moškim naraščajem na 2200 metrov. (Nova doba, 7. 4. 1939).

Ob pripravah na olimpijado v Helsinkih leta 1940 so se tudi celjski sokoli pripravljali v ta namen na mednarodnih tekmah. Prva takšna bo v Parizu 13. maja 1939, generalki za to tekmo sta bili v Ljubljani in Zemunu. Iz društva Celje matica je nastopil Konrad Grilc, ki je dosegel 53,5 točk, kar je bilo največ med vsemi. Na tekmah v Ljubljani je sodil tudi Leon Štukelj, mednarodni tekmovalec. Tekmovali so v prostih vajah, na drogu, bradlji, na konju z ročaji in preskoku konja. (Nova doba, 31. 3. 1939). Grilc je bil na tekmi v Parizu najboljši Jugoslovčan, v splošni kvalifikaciji je zasedel drugo mesto. Na podobni mednarodni tekmi v Varšavi so jugoslovanski sokoli zmagali. (Nova doba, 19. 5. 1939).

Sokolsko društvo Laško je to leto praznovalo 20-letnico obstoja. V ta namen so za razstavo, ki bo sestavni del slavnosti, zbirali gradivo, vsi oddelki so se pripravljali na nastop. Najboljših telovadcev ne bo prisotnih, ker so odšli k vojakom. (Nova doba, 21. 4. 1939). Na predvečer je bila akademija sokolskega naraščaja, s starega gradu je bilo videti ognjemet. Naslednji dan je bila ob 8. uri svečana seja 202 društvenikov, nato je sledil obisk umrlim sokolom s prapori na pokopališču. Dopoldne je pripadalo medruštvenim naraščajnim tekmam. Popoldan so se pričele zbirati sokolske čete iz celjskega okrožja. Sledili so govori, nato povorka 578 oseb. Potem se je odvijala javna telovadba 312 sokolskih pripadnikov, ki jo je spremljalo nad 1200 ljudi. Seveda je ponovno najbolj navduševal Konrad Grilc. Zaključilo se je z javno zabavo do poznih večernih ur. (Nova doba, 14. 7. 1939).

Društvo je 7. maja 1939 organiziralo izlet na Lisco. Vzpon se je začel v Rimskih Toplicah, prihod je bil v Sevnici. V nedeljo, 8. 5. 1939, je bilo obvezno streljanje za člane Sokola od 18. leta starosti v Pečovniku. (Nova doba, 5. 5. 1939).

Sokolsko društvo Celje matica je priredilo v nedeljo, 4. 6. 1939 na dvorišču mestne narodne šole javni telovadni nastop. Ob 15. uri se je začela povorka 600 pripadnikov društva v kroju in civilu po mestu. Čez eno uro se je začel telovadni nastop, kjer so sodelovali vsi oddelki na čelu s pariškim in varšavskim zmagovalcem Konradom Grilcem. Nastop so uspeli pripraviti kljub notranjim trenjem v društvu. Telovadba je zaradi krize v vaditeljskem zboru naredila korak nazaj. »*Dolgoletni sokol*«, kot se je podpisal pod članek avtor, ugotavlja, da se je število telovadcev izpred časa vojne drastično zmanjšalo, kljub temu da je v mestu več dijaštva, obrtnega in trgovskega naraščaja. Popoln upad je bil med delavskimi vrstami. Ob 50-letnici, ki bo sledila naslednje leto, je zaskrbljujoče, da je predvojni Sokol, ki je bil z oblastmi v

nenehnih trenjih v nemškem Celju, v tuji, sovražni državi, lahko za zgled današnjemu. (Nova doba, 9. 6. 1939).

Ob 70-letnici zgodovinskega žalskega tabora bodo v Žalcu 6. avgusta 1939 odprli Sokolski dom kralja Petra II. Dopoldan bo telovadna generalka vseh oddelkov in razvitje naraščajškega prapora. Popoldan bo ob svečani otvoritvi doma igrala trboveljska sokolska godba. (Nova doba, 4. 8. 1939). V nedeljo zjutraj je pokanje topičev naznanjalo veličastno prireditev. Po vaji dopoldan in po razvitju prapora ter govorih je sledilo kosilo. Poleg žalskih sokolov so bili prisotni udeleženci iz 22 društev. Iz Celja je prispel tudi 39. vojaški pešpolk. Ob 14. uri se je začel sprevoz več kot 800 oseb v trg na čelu s konjenico. Na čelu praporščakov je bil župni prapor. Nekaj pred 15. uro je pred Hmeljarno prispel kraljevi odposlanec, ki je pregledal častno četo in se odpravil proti Sokolskemu domu, kjer ga je v sprevozu čakalo sokolstvo. Društveni starešina Senica je pozdravil vse prisotne in kraljevega odposlanca. Vsi govorci so glasno vzklikali Njegovemu Veličanstvu kralju, ki je bil hkrati tudi pokrovitelj svečanosti. Ob petju državne himne in ostalih jugoslovanskih domoljubnih pesmih je kraljevi odposlanec odprl Sokolski dom. Ob 16. uri se je na letnem telovadišču pričel pred 3000 gledalci telovadni nastop. Najbolj so navdušili žalski in celjski sokoli ter vojska v bojni opremi. Ob himni »Hej Slovani« so se vsi poklonili zastavi. Sledila je zabava v nacionalno zavednem Žalcu. (Nova doba, 11. 8. 1939).

5. septembra 1939 bo ob 20.30 v mestnem gledališču slavnostna akademija Sokolskega društva Celje I ob rojstnem dnevu kralja Petra II. Naslednjega dne bo ob 6. uri zjutraj po mestu budnica vojaške godbe, ob 8. uri v opatijski cerkvi maša, nato ob 10. uri zborovanje pred mestnim poglavarstvom. Sledila bo sokolska svečanost v veliki dvorani Narodnega doma. Zvečer bodo ob streljanju topičev na Miklavškem hribu poveljke po mestu. Poziv sta objavili obe sokolski celjski društvi. (Nova doba, 1. 9. 1939).

Ob peti obletnici smrti kralja Aleksandra sta obe celjski sokolski društvi v telovadnici v mestni narodni šoli priredili sokolsko komemoracijo. Po govoru starešine Sokolskega društva Celje matica dr. Hrašovca so sledili klici »Slava« in himna »Hej Slovani.« (Nova doba, 13. 10. 1939).

Sokolsko društvo Celje matica je imel svoj 50. redni letni občni zbor. Uvodni govor je imel društveni starosta dr. Juro Hrašovec. Društvo je letos uvedlo obrambno in stražno službo. Poleg izletov v okolico so se letos udeležili tudi zleta v Sofiji. Društveni načelnik Konrad Grilc je odlično nastopil na tekmovanjih v Parizu in Varšavi. Vprašanje letnega telovadišča bo

morda rešeno z občinsko ponudbo drugega zemljišča namesto Glazije. Večjo finančno podporo sta društvu letos zagotovili le Celjska posojilnica in mestna občina. Vladni svetnik brat Emilijan Lilek je društvu izročil na dan zбора 3000 din za narodno obrambo. Sledila so razna poročila. Društveni prihodki so bili 49 745, odhodki 47 500 in presežek tako 2244 dinarjev. Društvo je štelo 372 članov, velikih sprememb v društveni upravi ni bilo. Na koncu so pozvali k sodelovanju vse sokole, stare do 50 let, kajti bližala se je slavnost ob 50-letnici. (Nova doba, 3. 11. 1939).

Podoben zbor, tretji po vrsti, je imel tudi vaditeljski zbor naraščaja Sokolskega društva Celje I 25. 10. 1939. Po poročilih so ugotovili, da je društvo prejšnje leto doseglo svoj namen. Sodelovali so pri številnih tekmah in nastopih, poslovanje je bilo pozitivno. (Nova doba, 3. 11. 1939).

Sokolska župa Celje stopa v 30-letnico delovanja in šteje danes 50 društev in 6 čet. Do osvoboditve sta bila v župi samo dva sokolska domova, v Celju in Zagorju ob Savi. Danes jih imajo: Braslovče, Gornji Grad, Hrastnik, Krško, Laško, Mozirje, Polzela, Rajhenburg, Sevnica, Sv. Pavel pri Preboldu, Sv. Peter v Savinjski dolini, Šmartno ob Paki, Šoštanj, Štore - Teharje, Trbovlje, Vojnik, Zidani Most, Žalec ter četa Sv. Jurij ob Taboru. V gradnji so domovi na Gomilskem, v Radečah, Rogaški Slatini in v Kisovcu. Društvo Kozje si je postavilo telovadnico v občinski hiši, Društvo sv. Peter pod sv. gorami bo svojo zgradbo spremenilo v sokolski dom. Fond za sokolske domove ima 13 društev. Leta 1938 je bilo včlanjenih 709 delavcev, 778 obrtnikov in pomočnikov, 630 zasebnih nameščencev, 391 kmetov, 318 trgovcev in pomočnikov, 538 državnih nameščencev, 534 učiteljev in profesorjev, 109 dijakov, 69 vojakov, 61 zdravnikov in lekarnarjev, 37 odvetnikov in notarjev, 2 svečenika, 267 raznih poklicev in 467 zasebnikov. Slavnostni kroj je nosilo 489 članov in 74 članic. V telovadnicah je 60 drogov, 62 bradelj, 24 konjev, 36 krogov, 4 telovadne mize, 2 ribstola, 4 krogoteke, 18 koz, 71 blazin, 16 velikih in 62 navadnih žog, 51 bremen, 16 odskočnih desk, 40 oprem za odbojko, 22 društvenih praporov, 8 naraščajskih in 10 dečjih. Župa ima tudi 21 klavirjev, 2 harmonija in 1 radio. Sodeluje 5 društvenih orkestrov in tri godbe na pihala. Telovadcev v župi je bilo leta 1938 858, 442 članic, 632 naraščajnikov, 515 naraščajnic, 1476 dečkov, 1456 deklic. Skupaj je to zneslo 5379 telovadcev. Poleg telovadbe so se ukvarjali še s smučanjem, plavanjem, streljanjem, tečaji obrambe, gledališko dejavnostjo, knjižničarstvom. Že 10. leto je izhajal »Župni vestnik«. Ustanovljeni so bili socialni in zdravniški odseki ter lekarne. *»Nadaljujmo v dosedanji smeri, da nam prihodnji jubileji prinesejo podvojeno število edinic!«* (Nova doba, 1. 12. 1939).

Na predvečer praznika zedinjenja, 1. decembra 1939, je bila v mestnem gledališču slavnostna akademija Sokolskega društva Celje matica. Po sokolski koračnici je sledila telovadba vseh skupin. Vmes so bile deklamacije, alegorija, igranje himne »Hej Slovani.« Naslednji dan so akademijo ponovili. V petek zjutraj so bile maše v vseh cerkvah. Tudi Sokolsko društvo Celje I je priredilo tega dne v Sokolskem domu v Gaberju proslavo, ki jo je otvoril starosta Franjo Vrečko. Ob 11. uri je bila v mestni telovadnici proslava Sokolskega društva Celje matica. Ob govorih, deklamacijah, petju himne je minil čas, ko je vojaška godba ob 18. uri vodila sprevod po mestu. Zvečer je bil v mestnem gledališču koncert, peli so tudi pevski zbori. (Nova doba, 8. 12. 1939).

Jubilejni zlet Sokolskega društva Celje matica bo 29. in 30. junija 1940. Društvo je razpisalo osnutek za izdelavo zletne značke. V mesecu januarju 1940 bodo osnovali zletni odbor, kamor bodo vabljeni predstavniki župe in Sokolskega društva Celje I. (Nova doba, 22. 12. 1939).

4. 1. 21 Leto 1940

Na Silvestrovem večeru je v Narodnem domu najprej nastopil društveni dramski odsek, gimnastiki na parterju, baletniki, artisti, v zadnji točki je navduševala alegorija. Vinogradniki so predstavili naša najbolje ocenjena vina. Društveni orkester je poskrbel za plesne korake. (Nova doba, 1. 1. 1940).

Sokolsko društvo Celje I je imelo v Sokolskem domu v Gaberju svoj tretji redni občni zbor. Društveni starosta Franjo Vrečko je podal poročilo tega leta delovanja, pohvalil je pozitivno poslovanje in nabavo telovadnega orodja za 15 500 din. Zahvalil se je Sokolskemu društvu Celje matica za pomoč pri položitvi novega parketa v telovadnici. Župni starosta Smertnik je pohvalno govoril o mladem društvu. Vsak naš človek mora biti v vsakem trenutku pripravljen braniti domovino. *»Če bo potrebno se bo sokolstvo uprlo vsakomur, ki nas bi hotel napasti od znotraj ali od zunaj.«* V prejšnjem letu je telovadilo 25 članov, 13 članic, 25 naraščajnikov, 14 naraščajnic, 44 dečkov in 33 deklic. Skupaj 154 telovadcev. Skupnega članstva je bilo 346. Društveno finančno pozitivno stanje je znašalo nekaj nad 5000 dinarji. Starosta je ostal brat Vrečko. Članarina je ostala nespremenjena, 30 din za telovadce in 36 din za netelovadce. (Nova doba, 5. 1. 1940).

Sokolsko društvo Celje I je priredilo sokolske smučarske tekme 21. 1. 1940 na relaciji od Golovca do Lahovne pri Celju. Moški in ženski naraščaj in deca so tekmovali v tekih in skokih na 12-metrski skakalnici. Podobno tekmovanje brez skakanja je priredilo tudi bratsko celjsko društvo, katerega smučarske proge so potekale okrog hriba Sv. Jožefa do Skalne kleti. Tekme Celjske sokolske župe so bile predstavljene s Celjske koč v Pečovnik. Nastopile bodo vse skupine razen deklic. (Nova doba, 26. 1. 1940).

Sredi meseca februarja 1940 je Sokolska župa Celje v Narodnem domu pripravila redno skupščino. Starešina Smertnik je omenil napredek v telovadnicah ter na kulturnem, prosvetnem in narodnoobrambnem področju. Župa je kupila zemljišče v Lokah pri Mozirju za taborjenje sokolske mladine. Potrjeni so bili vsi dosedanja župni predstavniki. (Nova doba, 16. 2. 1940).

V zvezi s sokolskim jubilejnim zletom ob 50-letnici društva in 30-letnici župe 29. in 30. junija 1940 je Sokolsko društvo Celje matica objavljalo pozive k sodelovanju. V ta namen so določili operativne odseke: finančno-gospodarskega, prehranjevalnega, stanovanjskega, rediteljskega, gradbenega, propagandnega, železniškega, zdravniškega, razstavnega in slavnostnega. *»Bratje in sestre! Našteli smo Vam odseke in njihov delokrog, prijavite se!«* (Nova doba, 23. 2. 1940). Ker bo verjetno slavnostnih krojev za prireditve premalo, bo Sokolsko društvo Celje matica omogočilo revnejšim društvenikom nabavo krojev na obroke. Starši naj kupijo kroje tudi naraščajnikom. (Nova doba, 19. 4. 1940). Do 15. maja 1940 bo potekalo prijavljanje udeležencev zleta. To je zelo pomembno, saj bo tako lažje določiti število bivaajočih na skupnih prenočiščih ter prehrani v gostilnah. Banska uprava je dovolila uporabo celjskih šol za skupna prenočišča, pripeljati bo potrebno kar nekaj vagonov slame. V ta namen bo izšla brošura, kjer bodo vsa navodila, vsebovala bo tudi opis znamenitosti Celja in okolice. Predavanje za radio o zgodovini Celjskega Sokola bo pripravil brat Janko Orožen. V Narodnem domu bo v dneh zleta razstava ob 50-letnici društva, zato organizacijski odbor naproša vse, ki imajo doma predmete, slike in ostali material iz prvega obdobja delovanja društva, da jih v ta namen odstopijo. Matija Benčan bo odstopil svojo bogato zbirko in pri razstavi tudi aktivno sodeloval. (Nova doba, 3. 5. 1940). Odbor za zlet je že prejel prvo pošiljko zletnih znakov, ki jih bodo društva, ki so nakazala denar, takoj prejela, čaka se še na izdelavo zletnih legitimacij. Znaki so treh vrst. Njihova cena za naraščaj znaša 5, za telovadce 10 in za ostale člane 15 dinarjev. (Nova doba, 17. 5. 1940). Izdelan je bil tudi plakat, ki pa je imel to pomanjkljivost, da so pozabili napisati kraj in datum zleta. Na modri podlagi je sokolov let, v ozadju je celjski Stari grad, proti katerem je razpeta državna zastava. Napis se

glasi: »*Pokrajinski zlet ob 50-letnici Sokola matice in 30-letnice Sokolske župe Celje.*« (Nova doba, 24. 5. 1940).

Sokolska organizacija v Dravski banovini je združena v 5. župah: Celje, Kranj, Ljubljana, Maribor in Novo mesto. Te štejejo 35 833 pripadnikov, od tega 3061 telovadcev članov, 1541 članic, moškega naraščaja 3093, ženskega naraščaja 2224, dečkov 4945 in deklic 5492. Kvalificiranih vaditeljev in vaditeljic je 1754. Društva so v zadnjem času posvečala veliko pozornosti obrambi, zato organizacija veliko tekem v streljanju. Ostale pomembne športne panoge so še lahka atletika, plavanje, tek, kolesarjenje in smučanje. Pomembno je taborjenje, saj udeleženci ob koncu opravljajo izpite. Na požrtvovalno sokolsko delo in trud so v banovini lahko ponosni. (Nova doba, 8. 3. 1940).

Socialni odsek Sokolske župe Celje je 6. aprila 1940 organiziral »Slovanski večer«. Na vhodu sta obiskovalce čakala kruh in sol, v dvorani pa preproge, grbi in zastave vseh slovanskih narodov. Pele in predvajale so se slovanske pesmi, navduševale so narodne noše iz različnih krajev celjske župe. Plesali so Češko besedo in sedem narodnih kol. Večer je odlično uspel. (Nova doba, 19. 4. 1940).

Slika 36: Narodne noše na »Slovanskem večeru« (B. Orožen, 2014)

Konec meseca aprila je župa priredila tek čez drn in strn v Celju, ker je bila največja prireditev te vrste do sedaj. Startala sta 102 tekmovalca iz celjske, ljubljanske in zagrebške

župe. Start in cilj sta bila na Glaziji. Člani so tekli na 4000 metrov. Tekla so društvena in župna članska moštva. (Nova doba, 26. 4. 1940).

V članku konec meseca maja 1940 je zapisano, da se pokrajinski zlet Zveze sokolov Kraljevine Jugoslavije preloži za nedoločen čas. Sokolsko društvo Celje matica bo ta dan kljub temu priredilo zvečer slavnostno akademijo, drugi dan slavnostno sejo. Vršile se bodo tudi župne tekme. (Nova doba, 31. 5. 1940). Društvena uprava je zaradi nepredvidenih težav odpovedala tudi načrtovano akademijo in dogodke naslednji dan. (Nova doba, 14. 6. 1940). Ker so ob pripravah na prestavljen zlet v Celju nastali ogromni stroški, je društvo prosilo za pomoč pred propadom ostala društva. Ta naj bi odkupila zletne znake po enotni ceni 5 din. Izdelal jih je v treh barvah akademski slikar Vladimir Stoviček. *»V bratskem prepričanju, da naša stvar živo klije in da korakamo svetli bodočnosti nasproti, vas, dragi bratje in sestre, bratsko pozdravljamo.«* (Nova doba, 7. 6. 1940).

Društvo je izdalo knjigo z naslovom Zgodovina Celjskega Sokola, avtorja Janka Orožna. Ob opisu zgodovine je prikazanih tudi 60 slik, v platno vezana stane 50 din. Zunanji izgled je delo akademskega slikarja brata Miroslava Modica. (Nova doba, 21. 6. 1940).

V članku je konec junija 1940 izšel opis dela sokolske organizacije od začetkov do današnjih dni. Hkrati zapis obžaluje težave pri izvedbi zleta ob 50-letnici društva in upa, da bo napočil čas, ko bo tudi ta izveden. Vsa slovenska javnost čestita častitljivemu jubileju. (Nova doba, 28. 6. 1940). Vsak teden je ob 50-letnici v časopisu izšel krajši opis dogodkov iz zgodovine Celjskega Sokola, tako približno, kot ga je v knjigi podal brat Janko Orožen. (Nova doba, 5. 7. 1940, 12. 7. 1940, 19. 7. 1940, 26. 7. 1940, 9. 8. 1940, 16. 8. 1940).

V ponedeljek, 15. 7. 1940, bo odšla sokolska deca na taborjenje v gozdno šolo v Sotesko pri Mozirju. Ta bo trajala do 4. avgusta 1940. Ob zdravi hrani, telovadbi, kopanju in sončenju se bodo otroci telesno in duševno okrepili. Socialni odsek je v ta namen nabavil še več šotorov, z darovanim in kupljenim lesom so celjski sokolski bratje postavili tudi lesene barake. *»Bratje in sestre, obiščite naše taborišče, da vidite, kako živi naša deca pod platnenimi šotori tam ob bistri Savinji!«* (Nova doba, 12. 7. 1940).

»Sokolsko društvo Celje – matica bo proslavilo rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II. s tem, da bo priredilo na predvečer, v četrtek 5. septembra ob pol 20. na dvorišču mestne osnovne šole poleg telovadnice slavnosten zbor najbrž skupno s Sokolskim društvom Celjem I.« Udeležba je bila obvezna za vse pripadnike društva, ki naj bi prišli v civilu in z znaki. V ta namen bo 4.

septembra 1940 odšla izpred Narodnega doma v Celju šafeta s pozdravi kralju proti Žalcu, v Krašnji jo bodo predali tekačem ljubljanske župe. Ob poti naj visijo zastave, okna na hišah naj bodo okrašena. 6. septembra 1940 se bodo pripadniki društva udeležili odkritja spomenika »Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju« v Ljubljani. (Nova doba, 30. 8. 1940). V začetku oktobra 1940 je bila v telovadnici mestne osnovne šole komemoracija za Viteškim kraljem Aleksandrom I. Zediniteljem. Udeležili sta se ga obe celjski sokolski društvi. Društveni orkester je zaigral Chopinovo žalno koračnico, sledil je spominski govor. Godba je zaigrala državno himno in za zaključek so gostje ob spremljavi društvenega orkestra zapeli »Pesem sokolskih legij.« (Nova doba, 11. 10. 1940).

Sokolsko društvo Celje matica je imelo 18. 9. 1940 v veliki dvorani Narodnega doma redno letno skupščino. Pozdrav in oris dela društva je podal starosta dr. Milko Hrašovec. Zaradi prepovedi javnih nastopov je bil odpovedan pokrajinski zlet ob 50-letnici društva. Občina bo v zameno za telovadišče na Glaziji uredila do 1. aprila 1941 nov prostor pri Spodnjem Lanovžu. Preteklo leto je telovadilo 58 članov in 183 pripadnikov moških mladinskih oddelkov. Društvo ima 378 članov, 192 članic, 71 moškega in 51 ženskega naraščaja, 113 moške in 118 ženske dece. Starosta je ponovno ostal dr. Milko Hrašovec. (Nova doba, 20. 9. 1940).

Socialni odsek Sokolske župe Celje je načrtoval za nedeljo, 20. 10. 1940, ob 14. uri pred Narodnim domom veliko tombolo. Deset glavnih dobitkov je bilo: 1. gotovina 3000 din, 2. šivalni stroj, 3. in 4. žensko kolo, 5. in 6. moško kolo, 7. 1500 kg premoga, 8. vreča (85 kg) moke, 9. seženj drv, 10. zapestna ura in še mnogo drugih dobitkov. Cena srečke je 3 dinarje. (Nova doba, 4. 10. 1940).

V začetku meseca oktobra 1940 je v Ljubljani umrl celjski odvetnik ter sokolski in kulturni delavec dr. Gvidon Sernec. Leta 1909 je bil starosta Celjskega Sokola, v tem času je bil zgrajen tudi Sokolski dom v Gaberju. Od 1920 do 1927 je bil starosta Celjske sokolske župe. Bil je tudi član in predsednik Celjskega pevskega društva ter podpredsednik Celjske posojilnice. Pogreb je bil v Celju 12. 10. 1940. Pelo je Celjsko pevsko društvo. Za krsto so stopali sokoli s praporoma, govor na pokopališču je imel predsednik Sokolske župe Celje brat Smertnik. Župa in društvo sta v tej številki časopisa objavila veliko parto. »Kot starosta župe in starosta društva si je s svojim neumornim delom ohranil v sokolski organizaciji trajen in časten spomin.« (Nova doba, 11. 10. 1940, 18. 10. 1940).

Sokolsko društvo Celje matica je opozarjalo na II. vsesokolski zlet v Beogradu prihodnje leto 1941, od 5. do 8. septembra. Meseca februarja 1941 bodo zimske prireditve, v 1. polovici junija bodo prireditve za sokolsko in srednješolsko mladino, 28. junija proslava v čast padlim kosovskim junakom. Na zletu bodo nastopili vsi oddelki, pripravili bodo tudi razstavo. Organizirani bodo izleti na Avalo, v Oplenac, na Kosovo, na naše morje in v planine. Prihodnje leto bo zaključena Petrova petletka, kralj pa bo prevzel tudi vladarske posle, zato mora biti v Beogradu zbrano vso članstvo. (Nova doba, 25. 10. 1940).

Tako kot vsako leto bo tudi letos Sokolsko društvo Celje matica priredilo božičnico za revno sokolsko mladino. Letos bo poudarek na rabljenih, lepo ohranjenih oblačilih in obutvi. Društvo ima tudi lutkovni oder z vso opremo, išče pa primeren prostor. V ta namen naproša vse, ki bi vedeli za takšen prazen prostor ali ga sami oddali, da obvestijo pristojne v društvu. (Nova doba, 15. 11. 1940).

V soboto, 30. 11. 1940, bo v mestnem gledališču slavnostna akademija ob slovanskem zedinjenju. Spored bo vseboval alegorično sliko, slavnostni govor, sokolsko koračnico, višja ženska deca bo plesala polko, višja moška deca bo preskakovala konja, ženski naraščaj bo izvajal proste vaje na gredi, člani na bradlji, članice bodo plesale valček. Nato bo zaigral orkester. Sledili bodo člani z vajami na drogu. Moška deca in ženski naraščaj bodo zaključili telovadne vaje. Sledil bo pozdrav zastavi in petje himne. (Nova doba, 29. 11. 1940). V torek, 31. 12. 1940, bo društvo priredilo tudi tradicionalno silvestrovanje. (Nova doba, 13. 12. 1940).

4. 1. 22 Leto 1941

21. in 22. decembra 1940 je Sokolsko društvo Celje I pripravilo v Sokolskem domu v Gaberju božičnico. V uvodu so zapeli pesem »Sveta noč, blažena noč«. Nato je starosta brat Ivo Gams razložil pomen božičnice. Sokolski otroci so prejeli obleko, obutev in perilo, deležni so bili slaščic, peciva in čaja. Na koncu so ob podpori sokolskega orkestra Celja matice zapeli nekaj pesmi, zaključili s »Hej Slovani«. (Nova doba, 1. 1. 1941).

Sokolsko društvo Celje I je 8. in 12. 1. 1941 priredilo smučarske tekme za člane, ženski naraščaj ter za nižji in višji oddelek moške dece. Na 12, 5 in 2 kilometrski razdalji je

sodelovalo 30 tekmovalcev. Na cilju so vse udeležence pogostili s čajem. (Nova doba, 17. 1. 1941).

Iz Sokolskega glasnika je članek povzel pripravljenost sokolov, da bodo ob spopadu taborov v svetovni vojni pripravljeni na čim odločnejšo obrambo. *»Delaj, kakor da boš živel sto let, a moli k Bogu, kakor da boš jutri umrl. Upajmo najboljše, toda pripravljajmo se tudi na najhujše.«* (Nova doba, 14. 2. 1941).

Sokolski glasnik je ob kraljevem prevzemu oblasti 27. 3. 1941 poudarjal, da je jugoslovanska vojska vedno bila in bo ponos države. Tudi jugoslovansko sokolstvo je ponosno na kralja, vojsko in mora stremeti k delu, ljubezni in požrtvovalnosti. V usodnih trenutkih vidi pred seboj kralja in domovino in ponuja roko vsakemu Srbu, Hrvat in Slovencu. V teh težkih trenutkih so največje vrednote ljubezen, ponos, sloga in pripravljenost. (Nova doba, 4. 4. 1941).

4. 2 INTERVJUJA

4. 2. 1 Otroški sokolski spomini hčerke avtorja »Zgodovine Celjskega Sokola 1890–1940« Božene Orožen

Slika 37: Božena Orožen (foto: T. Golob, 2013)

Celjski Sokol je bil ustanovljen leta 1890 v prostorih Celjske čitalnice. Ali bi nam znali povedati, kje je to bilo?

Na Prešernovi ulici nasproti slaščičarne Zvezda, kjer je bila ustanovljena tudi čitalnica. Čitalnica je imela prostore tudi tam, kjer je bila gostilna Ojstrica, ter tudi tam nasproti, kjer je bila restavracija in hotel Pošta.

Ali ste slišali, kakšen je bil odnos nemške občinske uprave pred 1. svetovno vojno do slovenskih prebivalcev Celja?

Nemci so imeli prevlado v Celju zaradi tega, ker so bili vsi občinski funkcionarji Nemci ali nemško usmerjeni. Je pa bilo veliko izzivanj, besednih in fizičnih spopadov. Nekoliko lažje je bilo v okoliški občini na desnem bregu Savinje, v Gaberju je bila meja Dečkova cesta.

Bila sta dva sokolska pozdrava »Živio« in »Na zdar«. Zakaj takšna in kaj pomeni druga beseda?

Sokolski pozdrav »Na zdar« je pomenil pravzaprav na zdravje, beseda, ki jo mi uporabljamo pri nazdravljanju. Beseda pomeni »Zdravo«, prihaja pa iz Češke. Tu se je namreč rodil Sokol, ki je vplival na razvoj slovenskega Sokola. Pozdrav »Zdravo« je bil običajen, uporabljali pa so tudi »Živio«.

V začetku so sokoli vadili telovadbo v Košerjevi gostilni na vrtu. Kje je bilo to?

To je bil kasnejši hotel Pri belem volu, danes je to Mladinska knjiga.

Ali se spomnite sokolske zastave Celjskega Sokola? Kako je izgledala?

Ne, se ne spomnim. Se pa spomnim, da sem v osnovni šoli nekajkrat šla k telovadbi, bila sem v oddelku sokolske dece. Ko sem odšla na počitnice k sorodnikom v Podkum, smo še z dvema bratrancema in sestrično korakali in jaz sem deklamirala: »Za sokolskim praporom«, onadva pa sta odgovarjala: »Bandero nosimo, bandero nosimo!« Jaz sem bila iz mesta, zato sem častila Sokola, bratranca pa na podeželju, kjer je bil močnejši Orel in bandere so nosili ob krščanskih procesijah, vendar nam otrokom to ni bilo pomembno.

Moški so vadili na telovadnih orodjih, kot so na primer bradlja, drog in konj. Kako so vadile ženske, ki so bile članice Sokola?

Za odrasle ne vem, deklice pa so delale razne proste vaje in igre. Plezali smo na drog, vadili smo igre z žogo, izvajali proste vaje, pri katerih je šlo za skladnost. To se je odvijalo v telovadnici mestne osnovne šole, to je v telovadnici današnje Gimnazije Celje center.

Kaj so bili zleti?

Zleti so bili shodi sokolov iz različnih dežel, največji so bili vsesokolski zleti v Pragi. Tam so nastopali na velikem stadionu v prostih vajah. Vsi so skladno in enako nastopali. Zvedela sem, da je bila na vsesokolskem zletu v Pragi tudi Boža Pelikan. Bila je približno šest let starejša od mene, stara 15 do 16 let, zato bi to dogajanje ona lažje opisala. Bili so pa zleti tudi v manjših krajih na Slovenskem.

Kje so kupili sokolsko uniformo?

Ne vem, kje so jih kupili, a na vajah ni bilo potrebno, da bi bili enotno oblečeni. Enotno so morali biti oblečeni le na zletih. Na telovadnih vajah so nosili telovadne hlače. Deklice so nosile krilca sivkasto drap barve, fantje pa kratke hlače in bele srajce. Nosili so tudi kape s peresom, ki bi naj bilo sokolovo pero, morda je bilo tudi gosje. Suknjič so nosili večkrat kar obešen na ramenu.

Na tekmovanjih so nastopali samo v belih majicah?

Ja to je res. Na nastopih so pogosto prikazovali žive slike, imenovane alegorije. Postavili so se v neko pozicijo in potem v njej ostali nekaj časa. V Celju je bil v tem zelo spoštovan in uspešen Benčan. Na vsesokolskem zletu v Pragi so v živih slikah prikazali himno »Hej Slovani«. Predstavljali so jo v najmanj treh delih. Vsaka slika je trajala od pol minute naprej. V Prago niso šli samo telovadci, ampak tudi drugi simpatizerji in ostali člani Sokola. Tudi tisti, ki so imeli spoštljiv odnos do češko-jugoslovanskega prijateljstva. Tako sta šla na ta zlet tudi moja oče in mati.

Slika 38: Mati Božene Orožen v izposojeni češki narodni noši (B. Orožen, 2013)

Sokoli so imeli tudi svojo himno. Za časa jugoslovanskega Sokola se spomnim samo delčka te himne, ki se je glasila takole: »Poleti, sivi sokole, nad Jugoslavijom. U vis, u vis, čak pod oblak. Nek se ti divi svet ...« Tudi del slovenske sokolske himne se je glasil: »Za sokolskim praporom! Sokol vsak je junak ...« Otroci so se med seboj tudi zbadali: »Sokol vsak je bedak!«

Je bil Matija Benčan samo vodja telovadcev ali je bil tudi nastopajoči?

Bil je tudi nastopajoči. Pomagal je pri sestavljanju živi slik. Več o njem lahko izveste v knjigi Znameniti Celjani.

Ali so se na tekmovanja pripravljali samostojno ali jim je pomagal trener?

Imeli so trenerje – vaditelje. Pri starejših so bile ženske sestre, moški pa bratje. Tudi moja mama je hodila občasno k telovadbi, ki so jo vodile starejše sestre.

Leta 1909 je v Sokolskem domu v Gaberju potekala prva telovadba. Ali se spomnite odzivov na ta dom in ali ta dom še stoji?

Jaz se ne spomnim odzivov nanj, saj sem bila še premajhna. Ta dom še stoji in je bil po vojni last športnega društva Partizan Gaberje. Sokoli niso samo telovadili, imeli so tudi družabne

prireditve, kot so ples, maškarada, predstave, predavanja, dobrodelne akcije. Na eni izmed fotografij starejše sokolice ob cvetni nedelji delijo oljčne vejice za sokolske prostovoljne prispevke. Večina prireditev je bila v Narodnem domu. Eden izmed plesov je bil v narodnih nošah, moja mama je bila v češki narodni noši leta 1940. V tej izposojeni češki noši je bila zato, ker je v naši družini veljala simpatija do Čehov. Za miklavževanje v Narodnem domu se spomnim, da sem nastopala kot otrok pred obdarovanjem. Bili smo v šolskih klopeh kot angelčki in Miklavž nas je pred predstavo poučil, kako se moramo vesti, ko bo obdarovanje.

Kaj menite, kakšen je bil pomen delovanja Sokola?

V glavnem je šlo za krepitev narodne zavesti in za oblikovanje zdravega telesa, saj so delovali po načelu »Zdrav duh (predavanja, družabni večeri) v zdravem telesu.« Prirejali so tudi tečaje tujih jezikov. Preden se je odšlo v Prago, je potekal trimesečni tečaj češčine. Spomnim se, da je moja mama znala neko češko pesem, ki jo jaz znam še danes.

Ali se spomnite nastajanja očetove knjige Zgodovina Celjskega Sokola?

Tega se ne spomnim. Vem, da telovadec ni bil, je pa zelo cenil slovanstvo, hkrati s tem ga je zanimal tudi češki Sokol.

Slika 39: Janko Orožen z ženo v Pragi leta 1936 (B. Orožen, 2013)

Ali je še kdo od vaših sorodnikov sodeloval pri Celjskem Sokolu? Ali je bilo to društvo takrat v javnosti dobra sprejeto?

Ne spomnim se, da bi sodeloval še kdo od sorodnikov. Drugače pa so večino v društvu predstavljali meščani, manj je bilo kmetov.

Kateri šport je bil takrat najbolj popularen in razširjen?

Mislim, da so bile pri moških najbolj razširjene orodna telovadba in proste vaje.

Kdaj se je zaključilo sokolstvo?

Z okupacijo. Nemci so tako kot vse slovenske organizacije prepovedali tudi sokolsko telovadno društvo. Potem so se povezali s partizani, saj so bili prisotni tudi v Osvobodilni fronti. Nekateri, ki so bili izseljeni, so prešli tudi k četnikom Draže Mihajlovića, ker je bila zelo pomembna zvestoba kralju. Po vojni se je ustanovilo športno društvo Partizan, vendar ni imelo takšne vsebine in širine kot Sokoli. Ni bilo tega družabnega druženja, nekoč je šlo bolj za ohranitev slovenstva. Po 2. svetovni vojni so v Pragi še pripravili vseslovanski zlet leta 1948 in takrat so Slovenci tudi odšli tja, vendar ne vem, v kakšni povezavi, saj Sokolov ni bilo več. Mogoče so odšli v sklopu Partizana.

Za vaše spomine se vam najlepše zahvaljujete.

4. 2. 2 Sokolska naraščajnica Božena Pelikan in njena »nebesa na Zemlji«

Slika 40: Božena Pelikan med intervjujem (foto: T. Golob, 2013)

Ali je še kdo poleg vas sodeloval pri Celjskem Sokolu?

Od sorodnikov je bila vključena moja sestra, ki je že pokojna. Bila je dejavna kot deca in kot naraščajnica. Ni bila članica, ker se je ukvarjala z avtoportretnim fotografiranjem. Veliko je potovala. Oče in mati sta se spoznala, ko so idrijski sokoli gostovali v Brežicah. Leta 1910 sta se poročila. Jaz sem sodelovala kot naraščajnica tudi na dveh zletih v Pragi, leta 1938 in 1948.

Ali je bilo društvo v javnosti dobro sprejeto, so se ljudje množično vključevali v društvo?

Udeležba ni bila ravno množična, so se pa ljudje precej včlanjevali. Kar se tiče mojih prijateljic, so bile vse pri Sokolu. Slovenci so bili razdeljeni v nacionaliste in klerikalce. Med seboj se nismo ravno prijateljsko gledali. Telovadba je bila v telovadnici današnje Gimnazije center. Včasih, če je bila ta telovadnica zasedena, smo telovadili v Sokolskem domu v Gaberju. Večinoma sem telovadila v mestni telovadnici, ki je imela tudi dvorišče. Uporabljali smo ga predvsem v poletnem času za telovadbo in nastope. Na Glaziji so bili skupinski nastopi, kjer so nastopala okoliška društva. Najpomembnejši šport na Glaziji je pa kljub temu bil nogomet. Če je bil organiziran nastop, je bila pred tem vedno povorka. V njej so sodelovale tudi matere naraščajnikov v narodnih nošah.

Ali so celjski Nemci nasprotovali sokolstvu pred drugo svetovno vojno?

Nasproti Evrope je bila nemška kavarna Merkur in tam so se zbirali Westni in njihovi privrženci. Oni so širili protijugoslovanske ideje. Inženir Unger Uhlmann (kasneje namestnik Štajerske domovinske zveze za okrožje Celje, op. avtorja) je bil lastnik opekarne. Med drugo svetovno vojno je stanoval v naši hiši. Jaz sem se morala učiti nemščino, ker je moja mati trdila, da je to za kasnejše življenje potrebno. Ko so prišli Nemci, sem morala telovaditi pri njih. Očeta so mi namreč zaprli, mama je bila v Rogaški Slatini z dvema majhnima otrokoma in jaz sem v tej veliki hiši ostala sama.

Ali je bilo sokolsko društvo politično aktivno?

Seveda je bilo, saj je bilo nacionalno orientirano. Bili smo za kralja, za Jugoslavijo. Kraljevič Peter II. je bil v sokolski uniformi, ko ga je kraljica držala v naročju leta 1934, ko so v Marseillesu ubili kralja Aleksandra. To je nekaj, kar človek ne more pozabiti, ker je bil občutek tako močan. Ko je prišlo do tega dogodka, je oče razobesil najdaljšo zastavo od podstrešja do pritličja na hiši, ki naj bi dokazovala našo žalost ob kraljevi smrti.

Kako je bilo s športnimi rekviziti, opremo? Kakšne so bile možnosti nakupa?

Oblačila so vsa kupili starši. Društvo tega ni kupovalo. Jaz imam še danes bluzo iz tistih časov, kar 40 let sem jo nosila s sabo na morje v Dubrovnik. Modrega krila na gumbe žal nimam več. Deca smo imeli obleke iz grobega drap platna, štirikoten izrez z borduro, vezen z rdečo barvo. Na koncu sta bila dva cofka, da smo zavezali bluzico. Naraščaj je imel temno modra krila na gumbe in bele bluže. Članice so nosile plasirana krila in bele bluže, na glavi so imele rdeče rutice, zavezane zadaj. Nogavice so bile kratke bele, čevlji temne barve.

Slika 41: Oče Josip Pelikan v sokolski opravi (B. Pelikan, 2013)

Ali so bile barve rdeča, bela in modra namenoma uporabljene, da so izgledale kot državna zastava?

Verjetno bo držalo, pa tudi Čehi so imeli te barve.

Ali so se pripadniki telovadcev sami učili vaj ali so jih vadili trenerji?

Seveda so jih učili trenerji – vaditelji. Deklice so učile sestre. Pri vajah nisi nosil krila, posebej ne na orodju, takrat si imel črne hlačke. Jaz sem bila navdušena nad krogi, vendar nisem imela moči v rokah za stojo na njih.

Koga iz najpomembnejših sokolskih krogov se iz otroštva najbolj spominjate?

Največ se je govorilo o ustanovitelju Čehu Tyršu. Pri nas je oče še posebej spoštoval sokolskega delavca in učitelja Engelberta Gangla, ki ga je tudi fotografiral in imam povečano sliko še sedaj v izložbi.

Ali ste ženske telovadile na enakih orodjih kot moški?

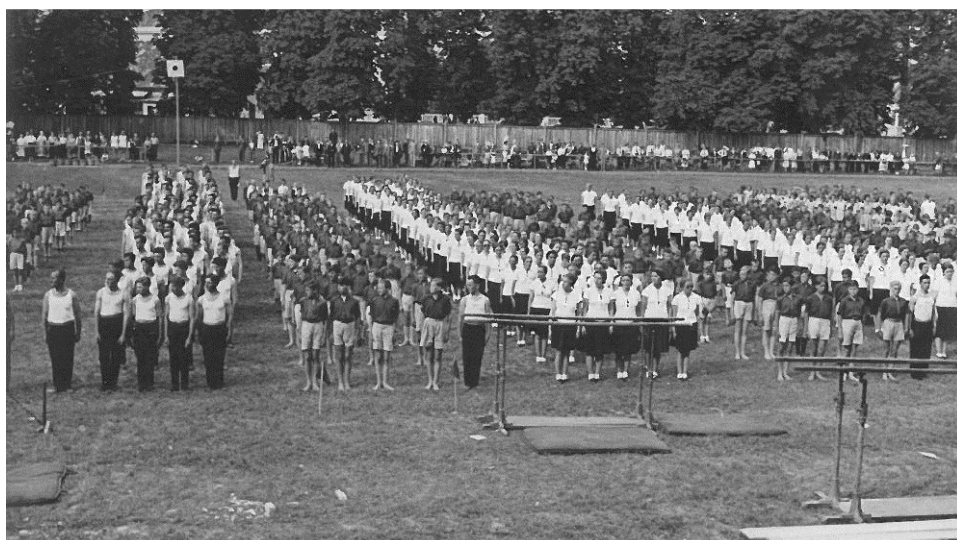
Seveda smo telovadile na vseh orodjih. Glavna orodja so bila konj, bradlja, krogi in drog. Zadnji najmanj priljubljen. Pri nastopu na Glaziji smo nastopali skupinsko. Člani so bili oblečeni v modre hlače in tesno prilegajoče bele majice, pas je bil svetel z rdečimi trakovi. Naraščajniki so imeli rdeče srajce in drap bele platnene hlače. Na prizorišče smo primarširali. Člani so nam poveljevali.

Kdaj ste hodili v narodnih nošah, kdaj v sokolski opravi?

Starejše ženske, ki niso bile več sokolice, so nosile narodne noše. Nekatere niso bile nikoli v Sokolu kot telovadke, so pa bile matere otrok, ki so bili v Sokolu. Lahko so bile vključene kot članice društva.

Kje so člani in ostali nastopali?

Če je bil večji nastop, so nastopali na Glaziji ali pa na dvorišču mestne osnovne šole in v gledališču ter na odru Narodnega doma, če je bila kakšna prireditev. Nastopali so tudi v različnih krajih, kamor so bili povabljeni na zlete.

Slika 42: Zbor na telovadišču na Glaziji (B. Pelikan, 2013)

Kdo je določil nastopajoče?

Nastopali so tisti, ki so na vajah pokazali, da zmorejo nekaj več. Nihče ni bil užaljen, če ni bil izbran zaradi nekvalitete.

So bili nastopi tekmovalnega značaja ali samo za občinstvo?

Bili so tekmovalnega značaja in za občinstvo. Za Prago so bili izbrani seveda najboljši. Kakšne so bile nagrade za najboljše, tudi ne vem, ker sem bila telovadka samo do naraščaja, potem pa je bilo društvo ukinjeno.

Kdo je organiziral vaše zlete?

Zlete so organizirale članice, ki so vodile treninge in učile naraščajnike. S Primorske vem, da sta bili dve sestri in dva brata, pisali so se Lojk. Ena je odšla z nami leta 1938 za 14 dni v Prago. To so bila »nebesa na Zemlji«, je milo povedano. Udeležba na drugem mojem zletu v Pragi leta 1948 je bila malo manj interesantna, vladala je drugače usmerjena oblast doma in na tujem.

Katerega velikega zleta ste se udeležili vi, kaj se je tam dogajalo?

Udeležila sem se zleta v Pragi leta 1938. En teden bivanja nam je plačal jugoslovanski Sokol, drugi teden pa češki Sokol. Tam smo jedli, spali, potovali, obiskovali gledališke predstave, zvečer knežje predstave, občudovali viteške igre na stadionu ... Vsak nastopajoči je imel na tleh okoli sebe krog, kjer se je lahko gibal. Z nami je bila članica Lojkova, ki je bila med nami zelo priljubljena. Stadion je bil tako velik, da je lahko naenkrat nastopilo 20 000 sokolov, med njimi tudi mi. V Prago je prišel tudi ruski Sokol. Vsa orodja so imeli kar s seboj in so jih na stadionu sestavljali (konja, bradljo, drog...). Mi smo imeli samo en nastop. Leta 1948 se spomnim, ko smo prišli z vlakom v Prago in imeli skozi okno razvit prapor, je bilo ob izstopu toliko ljudi, da se več ur nismo mogli premakniti s kolodvora. Ljudje so vzklikali: »Jugoslavci, Jugoslavci!« Šele proti večeru smo se lahko nastanili. Povabljeni smo bili tudi na naše veleposlaništvo, kjer smo plesali kolo. Postreženi smo bili s hrano in pijačo.

Kaj so bile proste vaje?

Proste vaje so člani in trenerji učili posebej. Za nastop na zletu v Pragi leta 1948 smo za končno pripravo potrebovali en mesec, da smo se naučili izvajati proste vaje. Spali smo kar v šotorih. Drugače pa so bili treningi dvakrat na teden proti večeru. Za obisk Prage je obstajala

posebna komisija. Ne spomnim se, ali je prišla iz Ljubljane, Zagreba ali celo Beograda. Po ogledu te je določila ali pa ne, za zlet v Pragi.

Kako se je društvo financiralo?

Članarine meni ni bilo treba plačevati. Kdo je društvo financiral, pa ne vem.

Kaj so bile župe?

To je število članov sokolskega društva. Več sokolskih društev je bilo v eni župi. Za Sokolsko župo Celje se ne morem spomniti, kaj je zavzemala.

Ali stavba, v kateri je društvo delovalo, še stoji?

Telovadili smo v mestni šolski telovadnici, kje je društvo uradovalo pa ne vem. Mogoče pri najbolj sokolski družini Lojkovih v Gosposki ulici. V Narodnem domu v mojem času prireditev in nastopov nismo imeli.

Kako so določili sokolskega starosto?

Starosto so izvolili, ampak mi naraščajniki nismo imeli nič s tem.

Ali se spomnite kakšne posebnosti iz vaših časov, kar se tiče sokolstva?

Spomnim se zbadanja s strani nasprotnikov Sokola. Govorili so: »Sokoli so opice, ker nosijo rdeče jopice«. Sokol je za mene še danes eden najlepših spominov, biser mojega življenja. Še danes hranim povečano Masarykovo in Beneševo sliko. S Češke sem imela prijatelja Josepha, s katerim sem si dopisovala celo življenje, dokler ni umrl. Večkrat sem bila v Pragi. Tukaj sta živela do začetka komunističnega režima moja dva bratranca, ki sta se po drugi svetovni vojni preselila na Češko. Tako sem ob obisku Češke stanovala pri njih. Karlov most in Hradčani so prekrasni. Jaz sem vedno plesala na Karlovem mostu. Še danes se rada sprehajam ob Savinji, ob Masarykovem nabrežju. Za mene je to še vedno Masarykovo nabrežje, ne pa Savinjsko. To gojim še vedno v spomin na naše češko sokolstvo, ki je bilo nekaj najlepšega v mojem življenju.

Za vaš pogled na sokolstvo se vam lepo zahvaljujeta.

4. 2. 3 Predniki naših učencev so bili tudi Sokoli

4. 2. 3. 1 Rado Jenko (29. 3. 1919–2007)

Našo šolo obiskujeta pravnuka Olge Jenko, ki je bila Radova sestra, Izak in Emili Jenko. Hčerka Mojca Antončič Jenko je poslala fotografije, ki so last Pije Hrašovec, hčerke prvega celjskega župana dr. Jura Hrašovca. Pija je bila teta Mojčine matere.

Rado Jenko je bil pri Sokolih od leta 1934 dalje. Bil je član društvenega upravnega odbora Sokolskega društva Celje matica leta 1940 in član vaditeljskega (prednjaškega) zbora istega leta.

Leta 2002 je postal častni meščan Mestne občine Celje zaradi izjemnih dosežkov v celjskem gospodarstvu in za prispevek pri razvoju mesta Celje. Leta 2003 je prejel častni znak svobode Republike Slovenije za organizacijske in tehnološke dosežke v slovenski kemijsko-predelovalni industriji.

Slika 43: Rado Jenko v društvenem upravnem odboru leta 1940 (Orožen, 1940, str. 171)

Slika 44: Rado Jenko v društvenem vaditeljskem zboru leta 1940 (Orožen, 1940, str. 172)

Slika 45: Celjske sokolice v telovadni opreми leta 1940 (P. Hrašovec, 2014)

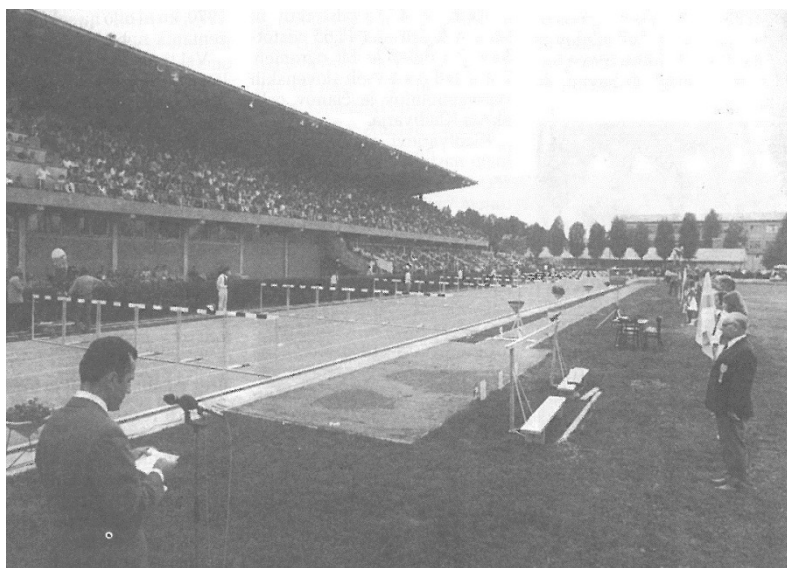

Slika 46: Sokolski zlet v Vuhredu leta 1929 (P. Hrašovec, 2014)

4. 2. 3. 2 Ciril Ilovar (19. 6. 1920–8. 8. 1998)

Njegovo sokolsko delovanje sta nama razkrili pravnukinji Eva in Hana Urankar. Sokolskih fotografij ni več ohranjenih.

Bil je atlet v Sokolskem društvu Ljubljana. Vstopil je leta 1934 in bil član vse do začetka 2. svetovne vojne. Vsi materialni viri so bili izgubljeni med vojno. Po vojni je opravljal delo atletskega sodnika. 29. 12. 1997 je postal častni član Združenja atletske sodnikov Slovenije.

Slika 47: Ciril Ilovar (prvi z desne) v sodniški vlogi leta 1973 (Kramer, Kuzma, 1990, str. 40)

4. 2. 3. 3 Josip Jagodič (23. 8. 1876–29. 1. 1968)

Prapraded našega učenca Timoteja Jagodiča je bil član Celjskega Sokola že okrog leta 1900. S prihodom Nemcev leta 1941 so ga kot zavednega Slovenca in trgovca (špecerija, železnina) zaprli, mu odvzeli premoženje in ga izselili v Srbijo. Vsi materialni viri so bili med 2. svetovno vojno uničeni.

Slika 48: Josip Jagodič pred 2. svetovno vojno (B. Jagodič, 2014)

4. 2. 3. 4 Franc Krajnc (29. 9. 1899–1974)

Praded našega učenca Marka Veljkovića je bil član Sokolskega društva Gornji Grad. Sodeloval je kot telovadec in kot trobentač v sokolski pihalni godbi. Ohranjena je samo skupinska fotografija.

Slika 49: Franc Krajnc v sokolski godbi Gornji Grad (O. Klemenčič, 2014)

4. 3 RAZLAGA IN ANALIZA HIPOTEZ

a) Trditev sva v celoti zavrnila.

V Celjskem Sokolu so poleg moških že leta 1896 začeli s treningi tudi 4 do 8-letni sokolčki, ki jih je treniral Matija Benčan. Leta 1903 je bil ustanovljen ženski oddelek, ki je konec naslednjega leta štel 13 telovadk. Tega leta je ekipa 6 sokolic že nastopila v Ljubljani, telovadile so s kiji. Istega leta so pričele s telovadbo tudi sokolske gojenke, stare od 6 do 14 let. Leta 1908 so bile dejavne že 4 sokolske kategorije: člani, članice ter gojenci in gojenke. Naslednje leto je v Sokolskem domu v Gaberju telovadilo 5 oddelkov. To so bili člani, članice, gojenci pripadniki obrtnega in trgovskega vajeništva, šolski naraščaj in vaditeljski zbor. Po 1. svetovni vojni leta 1922 je v Sokolskem društvu v Celju delovalo 8 oddelkov: starejši člani, mlajši člani, članice, dijaki, trgovski in obrtniški naraščaj, ženski naraščaj, moška deca in ženska deca.

Slika 50: Sokolčki na Glaziji med vajo z lesenimi puškami (B. Pelikan, 2013)

b) Trditev sva zavrnila. Delno sva jo potrdila pri udejstvovanju v politiki.

Ko je v Celje prišel Benčan, so se v Celjskem Sokolu pričeli poleg telovadbe ukvarjati tudi z atletiko. Leta 1904 je celjsko društvo celo zmagalo na II. vseslovenskem zletu v Ljubljani. Zaradi notranjih trenj je nato atletski odsek razpadel. Ostale športne panoge, katere so gojili v okviru društva, so bile še kolesarstvo, streljanje, v začetku 30-ih let smučanje, odbojka in plavanje. V okviru društva so bili glasbeno aktivni tudi tamburaši, trobentači in sokolski pevski oktet. Ukvarjali so se z organizacijo družabnih prireditev, kot npr. Silvestrov in Miklavžev večer, maškarade, pripravljali so slavnosti, kot so bile npr. proslava ob 500-letnici ustoličenja koroških vojvod leta 1913, kraljevi rojstni dnevi, rojstni dnevi čeških sokolskih vzornikov (Tyrš, Masaryk ...). Bili so prisotni pri vseh odhodnicah svojih članov in bratskih pogrebih. Zelo so bili humanitarno osveščeni, saj so zbirali sredstva ob potresu v Ljubljani leta 1895, za revne brate v Hercegovini leta 1927, za lačen ruski narod leta 1921, za obubožane v rudarskih revirjih. V ta namen so velikokrat organizirali tombole. Ustanovili so sokolsko knjižnico, imeli svojo lekarno in celo lastno zdravstveno oskrbo. Po koncu 1. svetovne vojne so organizirali Narodno stražo, ki je vršila varnostno službo v mestu. Celjski polk na Koroškem leta 1919 je bil sestavljen iz množice sokolov, v civilnih oblačilih so tukaj pred plebiscitom varovali slovensko prebivalstvo. Leta 1939 so ustanovili socialni odsek Celjske sokolske župe. Zelo dobro so sodelovali s Celjskim pevskim društvom in Narodno čitalnico.

Sokolska društva so morala biti nepolitične organizacije, na kar je opozarjal začetnik sokolstva Čeh Tyrš, njegove ideje je vztrajno propagiral tudi starosta Jože Smertnik.

Sokolsko društvo Celje se je pred začetkom 2. svetovne vojne vedno bolj približevalo velikosrbskim vodam. V njem je prevladovala fašistična ljotičevska skupina. Njegova leva frakcija Sokolsko društvo Celje I je predstavljalo sokolsko mladino (Kramer, Kuzma, str. 17).

c) *Trditev ne drži, zato sva hipotezo zavrnila.*

Sokoli so posamično telovadili na različnih orodjih (bradlja, krogi, drog, konj). Kljub temu se je rezultat štel tudi skupinsko, ker se je tekmovalo med društvi, okrožji, župami in tudi mednarodno. Poleg orodne telovadbe so pri javni telovadbi prikazovali proste vaje, kjer je bila zelo pomembna tudi skladnost. Vsi so skušali biti kot eden, tudi če je na stadionu bilo hkrati več tisoč telovadcev, kot je to bilo na vsesokolskih zletih v Pragi.

d) *Trditev sva deloma potrdila.*

Velika razlika v odnosih med Slovenci in Nemci v Celju je bila v času pred 1. svetovno vojno, ko je naše ozemlje spadalo v Avstro-Ogrsko. Oblastniki so si lahko privoščili diskriminatorno obravnavanje nekaterih incidentov, v katerih so večinoma kratko potegnili Slovenci. Ko se je ustanovila skupna slovanska država leta 1918, je bilo nastopanje in delovanje sokolov precej drugačno.

Nekatere gostilne so bile v obdobju pred 1. svetovno vojno namenjene zgolj Nemcem, pa tudi gibanje sokolov ob njihovih prireditvah po mestu ni bilo dovoljeno. Nošenje prapora in ostalih slavnostnih pripomočkov, vključno s sokolskimi kroji, po mestu ni bilo dovoljeno. Kroji in oblačila so bili v barvah narodne zastave. Večinoma so se te dejavnosti vršile zunaj mestnega okoliša, v okoliški občini Celje.

Za spodbujanje narodne zavesti so sokoli nosili narodno zastavo in društvene prapore. Peli so narodne pesmi, sokolske in slovanske himne in koračnice. Za slabo voljo nasprotnikov so poskrbeli, če so glasno in v en glas zavpili »Na zdar«, »Živio« ali »Zdravo«. Izleti in javni nastopi so bodrili člane k telovadbi, med narodom so širili sokolski duh in narodno zavest. Vodstvo Sokola je večkrat poudarjalo, da se sokoli niso smeli udeleževati prireditev, ki so jih organizirali narodni nasprotniki, niso smeli kupovati v trgovinah, ki so bile last nemškega prebivalstva. Za takšen prekršek so grozili svojim članom tudi z izključitvijo.

Namenoma v veliki večini s strani sokolov do provokacij proti Nemcem ni prihajalo. Obratno pa so Nemci neprestano provocirali, večkrat fizično napadali s kamenjem,

palicami. Nekajkrat so seveda sokoli bili primorani odgovoriti, zato so včasih zapele pesti. Nasprotniki sokolov so večkrat demonstrirali, največkrat pred Narodnim domom, občinsko zgradbo, na železniški postaji. V napadih je bilo veliko ranjenih, med njimi je bil tudi Ivan Dečko. Napadeni so bili tudi objekti kot npr. Narodni dom ali Sernečeva hiša, na kateri so pobili vse šipe. Nemška mestna uprava je neprestano zavračala sokolska slovanska praznovanja, saj je namestništvo v Gradcu stalno opozarjala, da gre za demonstracijo proti Nemcem v Celju.

e) Trditev lahko v veliki meri potrdi.

Ob ustanovitvi društva leta 1890 se je včlanilo 34 izvršujočih in 25 podpornih članov, skupaj 59. Do leta 1895 se je število članov gibalo okrog 100. Leta 1904 je bilo nespremenjeno, so se pa zunanji člani vključili v novoustanovljena društva. Po izgradnji Sokolskega doma v Gaberju leta 1909 in po prvi telovadbi istega leta, je društvo štelo 120 moških, 10 žensk, gojence in naraščaj.

Po koncu 1. svetovne vojne je konec leta 1919 v društvu včlanjenih 275 članov, čez tri leta že 407, od tega 240 telovadcev v vseh oddelkih. Leta 1928 je bilo včlanjenih 548 oseb, leto kasneje že okrog 1000. Leta 1934 zasledimo 1170 pripadnikov, od tega 489 telovadcev. Naslednje leto je število članov padlo pod 1000, leta 1939 je znašalo 923 oseb, od tega 498 telovadcev, leta 1940 se je zmanjšalo na 923.

Gibanje pripadnikov Sokola v Celjski sokolski župi je bilo od začetka do 2. svetovne vojne zelo različno. Ob ustanovitvi leta 1910 je število znašalo 1252. Naslednje leto je bilo v 22 društvih prisotnih 2060 članov, do leta 1926 se je zmanjšalo število na 2043. Nato je število padlo leta 1927 na 1986 in leta 1929 na 1536 društvenikov. Po ustanovitvi Sokola Kraljevine Jugoslavije leta 1929 je bilo v župi v 35 društvih in 3 četah skupaj 5333 pripadnikov. Leta 1931 je župa štela 50 društev in 6 čet, s 10 835 člani. Naslednje leto je to število poskočilo na 11 238, do leta 1937 se je znižalo na 9407 pripadnikov.

Dravska banovina je bila ob ustanovitvi leta 1929 sestavljena iz 5 žup (celjska, mariborska, kranjska, ljubljanska, novomeška) in skupaj štela 35 833 članov vseh oddelkov.

f) Trditev sva v celoti zavrnila.

Matija Benčan je na II. vsesokolskem zletu v Pragi leta 1891 zmagal v rokoborbi, v atletskem peterboju je zasedel 4. in na orodjih 8. mesto. Na III. vsesokolskem zletu v

Pragi leta 1895 se je na orodjih prebil do 5. mesta, mesto boljši je bil v atletiki. Skupaj s Smertnikom sta na IV. vsesokolskem zletu v Pragi leta 1901 dosegla solidne rezultate. Lojze Jerin je zelo dobro nastopal v Parizu leta 1913. Konrad Grilc je na berlinski olimpijadi leta 1936 ekipno v športni gimnastiki (v ekipi je bil tudi Leon Štukelj) prispeval k 6. mestu za Jugoslavijo. Leta 1939 je v Parizu dosegel 2. mesto, v Varšavi pa je celo zmagal.

Leta 1929 so članice Sokolskega društva Celje na VII. zletu v Poznanju na Poljskem osvojile prve zlate medalje v ženski konkurenci. Nastopile so na bradlji, krogih, konju po dolgem, gredi in v gimnastiki. V reprezentanci so skupaj še z dvema Ljubljankama nastopile: Vera Kovač, Milka Kovačič-Križmanič, Zorana Lužnik, Mira Gradišar-Diehl, Marjučka Križmanič. Za rezultate in medaljo so izvedele šele čez 3 mesece.

Slika 51: Zlata medalja iz Poznanja, 1929 (Kramer, Kuzma, 1990, str. 25)

Vera Kovač je leta 1932 na IX. vsesokolskem zletu v Pragi dosegla 2. mesto, celjski sokolski naraščajniki pa so celo zmagali.

5 ZAKLJUČEK

Odločitev za izbrano temo raziskovalne naloge sva sprejela po tehtnem premisleku, saj sva najprej od štirih izbranih tem o celjskih sokolih vedela najmanj, hkrati pa nama je bil izziv iskanje sokolske zgodbe v liberalnem časopisu Nova doba, ki je v celoti digitaliziran na spletu. Tako sva lahko prebirala in beležila članke tudi v počitniškem in popoldanskem času in med vikendom. Od 2363 izvodov časopisa, ki so vsebovali od 2 do 12 strani, sva uporabila zapise o celjskih sokolih iz nekaj več kot 900 izvodov, kar je zneslo okrog 38 % pregledanih.

Literaturo sva si večinoma izposodila v Osrednji knjižnici Celje, nekaj sva jo dobila tudi pri naših dveh intervjuvankah. Osnovo nama je predstavljala knjiga Janka Orožna Zgodovina Celjskega Sokola 1890–1940. Posebno sva bila vesela češke knjige, ki je last Božene Pelikan, v kateri je nekaj zanimivih podatkov, predvsem pa zgodovinskih fotografij z vseh vsesokolskih zletov v Pragi, od I. zleta leta 1882 do X. zleta leta 1938, na katerem je bila tudi sama prisotna. V Zgodovinskem arhivu Celje sva pregledala škatlo, v kateri sva našla brošuri s pravili telovadnega društva leta 1890 in 1903, priznanje Ivanu Beleju iz leta 1934 in spomenico sokolstva v zadevi ustanovitvi javne šole v Celju z nemškim učnim jezikom, v kateri so sokoli ostro protestirali.

Z rezultati v raziskovalni nalogi sva zadovoljna. Izdani izvod izgleda precej obširno, vendar se z zastavljene poti, da raziščeva zgodovino Celjskega Sokola ali Sokolskega društva Celje ali Sokolskega društva Celje matica ter Sokolskega društva Celje I v časopisu Nova doba, ni bilo moč vrniti. Člankov je bilo precej, zato bi bila vsebina z izpuščenim precej okrnjena. Nekatere fotografije so preslikane iz literature, druge so last Božene Pelikan ali Božene Orožen. Prišla sva tudi v stik s sorodnico člana Sokolskega društva Celje Rada Jenka, Mojco Antončič Jenko, ki je posodila fotografije Pije Hrašovec, hčerke prvega celjskega župana, dr. Jura Hrašovca. Ta je bila tudi teta Mojčine matere. Med učenci na šoli sva uspela izbrskati podatke o štirih pripadnikih Sokolov, včlanjenih v Celju (Jenko, Jagodič), v Ljubljani (Ilovar) in Gornjem Gradu (Krajnc).

S citiranjem določenih izjav in zapisov sva skušala ohraniti neokrnjeno vsebino in bogato besedno vrednost in sporočilnost.

Tudi v bodoče se želiva ukvarjati z raziskovalnim delom, ki kljub obilici dela povrne trud z zanimivimi dognanji in odkrivanjem nečesa novega.

6 VIRI IN LITERATURA

Cvelfar, B. ... (et al.): *Znameniti Celjani*. Celje: Fit Media. 2004.

Cvirn, J.: *Oris družabnega življenja v Celju na prelomu stoletja; Kri v luft! Čreve na plot!* Ljubljana: Novi tednik – Radio Celje. 1990.

Gaspari, M.: *Bogastvo razglednic*. Ljubljana: Mladinska knjiga. 2000.

Germadnik, J.: *Vodili so Celje*. Celje: Osrednja knjižnica Celje. 2005.

Goropevšek, B.: *Stoletje v Celju 1900 – 2000*. Celje: Fit Media. 2001.

Kač, T.: »Na zdar«. *Sokoli na Celjskem* (razstavni katalog). Celje: Osrednja knjižnica Celje. 1995.

Kramer, F., Kuzma J.: *Šport v Celju 1890 – 1990*. Celje: Aero Grafika Celje. 1990.

Krese, S.: *Naprej zastava slave*. Celje: Mohorjeva družba. 1990.

Orožen, J.: *Zgodovina celjskega Sokola 1890 – 1940*. Celje: Sokolsko društvo Celje matica. 1940.

Orožen, J.: *Zgodovina Celja in okolice II*. Celje: Kulturna skupnost Celje. 1974.

Počivavšek, M.: *Iz zgodovine Celja 1848 – 1918*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje. 1998.

Prochazka R.: *Pamatnik X. sletu vsesokolskeho v Praze 1938*. Praga: V. Neubert a synove na Smichove. 1939.

Spindler, V.: *Nova doba*. Celje: Zvezna tiskarna v Celju. 1919 – 1941.

ZAC/1356, Telovadno društvo Celjski Sokol, AŠ 1.

6. 1 INTERNETNE STRANI

Digitalna knjižnica Slovenije (online, pridobljeno od novembra 2013 do februarja 2014). Dostopno na naslovu:

<http://www.dlib.si/results/?query=%27org%3D20%27&pageSize=25&relation=Nova+dob+28Celje%29>

Zajc Cizelj, I.: *Telovadno društvo »Celjski Sokol« 1890 – 1940* (online, pridobljeno decembra 2013). Arhivi 31 (2008) št. 2, str. 349 – 362. Dostopno na naslovu: <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:doc-P5JWZW5P>

Zajc Cizelj, I.: *Celjski Sokol in nemški nacionalizem, Celje 1890 - 1914* (online, pridobljeno decembra 2013). Arhivi 32 (2009) št. 2, str. 339 – 354. Dostopno na naslovu: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-IZGJOSSM>

Všesokolsky slet (online, pridobljeno februarja 2014). Dostopno na naslovu: http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C5%A1esokolsk%C3%BD_slet#Obdob.C3.AD_spartaki.C3.Ald

7 SEZNAM SLIK

Slika 1: Intervju z Boženo Orožen (foto: Golob, 2013).....	9
Slika 2: Miroslav Tyrš (Prochazka, 1939, str. 3)	10
Slika 3: Nastop članic na IX. zletu leta 1932 (Prochazka, 1939, str. 30)	11
Slika 4: Josip Vrečko (Orožen, 1940, str. 29).....	12
Slika 5: Matija Benčan s hčerko Leo (Cvelfar et al., 2004, str. 46)	15
Slika 6: Prapor Celjskega Sokola (Orožen, 1940, str. 38)	19
Slika 7: Narodni dom leta 1910 (Cvirn, 1990, str. 36).....	20
Slika 8: Smertnik ob prihodu v Celje (Orožen, 1940, str. 62)	22
Slika 9: Ivan Dečko (Kramer, Kuzma, 1990, str. 15).....	25
Slika 10: Pravila Celjskega Sokola leta 1890 in leta 1903 (ZAC, 2014, AŠ 1)	26
Slika 11: Gvidon Sernec (Orožen, 1940, str. 87).....	29
Slika 12: Gaberščakova hiša v Gaberju (Orožen, 1940, str. 89)	29
Slika 13: Sokolski dom v Gaberju (Orožen, 1940, str. 91)	30
Slika 14: Celjski Sokol ob otvoritvi Sokolskega doma (Orožen, 1940, str. 108).....	32
Slika 15: Telovadnica Celjskega Sokola (Orožen, 1940, str. 121).....	35
Slika 16: Prireditve na Glaziji že v 20-ih letih (B. Pelikan, 2013).....	37
Slika 17: Ženski nastop v Pragi leta 1926 (B. Pelikan, 2014)	39
Slika 18: Plakat za X. vsesokolski zlet v Pragi leta 1938 (Prochazka, 1939, str. 35).....	41
Slika 19: Naslovnica Orožnovega dela (Orožen, 2014)	42
Slika 20: Zletni znak ob 50-letnici društva (Goropevšek, 2001, str. 30).....	42
Slika 21: Zletna značka za VII. zlet v Pragi (Prochazka, 1939, str. 35)	46
Slika 22: Telovadba na Glaziji (M. Antončič Jenko, 2014)	51
Slika 23: Sokolska razglednica (Goropevšek, 2001, str. 93)	53
Slika 24: Celjska sokolska konjenica (B. Pelikan, 2013)	55
Slika 25: Celjske sokolice leta 1925 (B. Pelikan, 2013)	61
Slika 26: Ameriški sokoli na vsesokolskem zletu v Pragi, 1926 (B. Pelikan, 2013).....	63
Slika 27: Celjske sokolice leta 1927 (B. Pelikan, 2013)	64
Slika 28: Sokolska akademija »Egiptovska slika« (Orožen, 1940, str. 140)	67
Slika 29: Sokolice med nastopom na Glaziji (B. Pelikan, 2013).....	68
Slika 30: Sokolski spreved po celjskih ulicah (B. Pelikan, 2013)	73
Slika 31: Plakat za IX. vsesokolski zlet v Pragi leta 1932 (Prochazka, 1939, str. 35)	75
Slika 32: Priznanje Ivanu Beleju za 2. mesto v skokih v vodo leta 1934 (ZAC, 2014, AŠ 1).....	82
Slika 33: Sokolski moški naraščaj pred železniško postajo (B. Pelikan, 2013).....	87
Slika 34: Sokolice na celjskih ulicah (B. Pelikan, 2013).....	89
Slika 35: Sokolska godba v središču mesta (B. Pelikan, 2013).....	92
Slika 36: Narodne noše na »Slovanskem večeru« (B. Orožen, 2014)	98
Slika 37: Božena Orožen (foto: T. Golob, 2013)	102
Slika 38: Mati Božene Orožen v izposojeni češki narodni noši (B. Orožen, 2013).....	105
Slika 39: Janko Orožen z ženo v Pragi leta 1936 (B. Orožen, 2013).....	106
Slika 40: Božena Pelikan med intervjujem (foto: T. Golob, 2013)	107

Slika 41: Oče Josip Pelikan v sokolski opravi (B. Pelikan, 2013)	109
Slika 42: Zbor na telovadišču na Glaziji (B. Pelikan, 2013)	110
Slika 43: Rado Jenko v društvenem upravnem odboru leta 1940 (Orožen, 1940, str. 171)	113
Slika 44: Rado Jenko v društvenem vaditeljskem zboru leta 1940 (Orožen, 1940, str. 172).....	114
Slika 45: Celjske sokolice v telovadni opremi leta 1940 (P. Hrašovec, 2014)	114
Slika 46: Sokolski zlet v Vuhredu leta 1929 (P. Hrašovec, 2014).....	115
Slika 47: Ciril Ilovar (prvi z desne) v sodniški vlogi leta 1973 (Kramer, Kuzma, 1990, str. 40)	115
Slika 48: Josip Jagodič pred 2. svetovno vojno (B. Jagodič, 2014)	116
Slika 49: Franc Krajnc v sokolski godbi Gornji Grad (O. Klemenčič, 2014).....	117
Slika 50: Sokolčki na Glaziji med vajo z lesenimi puškami (B. Pelikan, 2013)	118
Slika 51: Zlata medalja iz Poznanja, 1929 (Kramer, Kuzma, 1990, str. 25).....	121